

Praktická príručka na uplatňovanie nového
nariadenia Brusel II

OBSAH

1. Všeobecný úvod	4
1.1. Geografická pôsobnosť – článok 2 ods. 3	5
1.2. Ustanovenia o nadobudnutí účinnosti – článok 72	5
1.3. Prechodné pravidlá – článok 64	5
2. Manželské veci	8
2.1. Úvod	9
2.2. Vecná pôsobnosť v manželských veciach	9
2.3. Súdny, ktorý má právomoc v manželských veciach	9
2.4. Prekážka začatej veci – alebo postup v prípade konaní, ktoré sa vedú v dvoch členských štátoch – článok 19 ods. 1	15
2.5. Uznatie a výkon rozsudkov v manželských veciach	16
3. Rodičovské práva a povinnosti	18
3.1. Vecná pôsobnosť	19
3.2. Určenie členského štátu, ktorého súdy majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností	23
3.3. Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci – článok 15	34
3.4. Postup pri konaniach, ktoré sa vedú v dvoch členských štátoch	38
3.5. Uznávanie a výkon – všeobecné informácie	40
3.6. Pravidlá týkajúce sa práva styku (kontakty) – uznávanie a výkon – články 40 a 41	43
4. Pravidlá týkajúce sa medzinárodného únosu detí v rámci EÚ	48
4.1. Všeobecný úvod – články 10, 11, 40, 42, 55 a 62	49
4.2. Otázky týkajúce sa právomoci v prípadoch únosu dieťaťa	51
4.3. Pravidlá na zabezpečenie rýchleho návratu dieťaťa – článok 11 ods. 1 až 5	53
4.4. Postup v prípade, ak súd rozhodne, že sa dieťa nevráti – článok 11 ods. 6 a 7	58

5. Výkon	68
5.1. Dôležitosť výkonu – všeobecné informácie	69
5.2. Rozsudok sa má vykonať za rovnakých podmienok, ako keby bol vynesený v členskom štáte výkonu – článok 47 ods. 2	70
5.3. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva	71
6. Vypočutie dieťaťa – články 23, 41 a 42	76
6.1. Deti majú dostať možnosť vyjadriť svoj názor	77
6.2. Výnimka z povinnosti vypočuť názory dieťaťa	77
6.3. Postup na vypočutie názorov dieťaťa	77
6.4. Spôsob vypočutia názorov dieťaťa	77
6.5. Odborná príprava v oblasti vypočutia názorov dieťaťa	78
6.6. Účel vypočutia názorov dieťaťa	78
6.7. Dohovor OSN o právach dieťaťa	80
7. Spolupráca medzi ústrednými orgánmi a medzi súdmi – články 53 až 58	82
7.1. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci – článok 54	83
7.2. Povinnosti ústredných orgánov – článok 55	83
7.3. Uľahčenie dosiahnutia dohody – článok 55 písm. e)	83
7.4. Umiestnenie dieťaťa v inom členskom štáte – článok 56	83
7.5. Zdroje ústredných orgánov	85
7.6. Spolupráca súdov	85
7.7. Styčný sudcovia	86
8. Vzťah medzi nariadením a Haagskym dohovorom z roku 1996 o ochrane detí – články 61 a 62	88
8.1. Rozsah pôsobnosti oboch nástrojov	89
8.2. Ratifikácia členskými štátmi EÚ	89
8.3. Rozlíšenie vecí, na ktoré sa vzťahuje nariadenie, a vecí, na ktoré sa vzťahuje Haagsky dohovor z roku 1996 – články 61 a 62	89
Zoznam tabuliek a diagramov uvedených v tejto príručke	92
Zoznam vecí uvádzaných v tejto príručke	92

A close-up photograph of an adult hand holding a child's hand. The adult's hand is larger and has a grey sleeve, while the child's hand is smaller and wears a red and yellow striped sleeve. They are holding hands against a clear blue sky with some blurred tree branches in the background.

1. Všeobecný úvod

1.1. Geografická pôsobnosť – článok 2 ods. 3

Nariadenie, ktoré je v hovorovej reči známe ako nové nariadenie Brusel II, prípadne Brusel IIa,⁽¹⁾ sa uplatňuje vo všetkých štátoch Európskej únie s výnimkou Dánska. Nariadenie je v členských štátoch, ktoré sú ním viazané, priamo uplatniteľné a má prednosť pred vnútroštátnym právom.

1.2. Ustanovenia o nadobudnutí účinnosti – článok 72

Nariadenie sa začalo uplatňovať od 1. marca 2005 v dvadsiatich štyroch vtedajších členských štátoch. V nových členských štátoch sa začalo uplatňovať od dátumu, v ktorom pristúpili k Únii⁽²⁾. Nariadenie sa vzťahuje vo svojej celistvosti na:

- príslušné začaté konania,
- písomnosti úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny
- a dohody uzatvorené medzi účastníkmi – po príslušnom dni začatia jeho uplatňovania podľa článku 72 [článok 64 ods. 1)].

(1) Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000.

(2) Od 1. januára 2007 v Bulharsku a Rumunsku a od 1. júla 2013 v Chorvátsku.

1.3. Prechodné pravidlá – článok 64

Pravidlá o uznávaní a výkone nariadenia sa v súvislosti so súdnymi konaniami, ktoré sa začali pred 1. marcom 2005, vzťahujú na tri kategórie rozsudkov:

- (a) rozsudky vydané 1. marca 2005 a po tomto dátume v konaniach, ktoré sa začali pred týmto dňom, ale po dni nadobudnutia účinnosti nariadenia Brusel II (článok 64 ods. 2)⁽³⁾;
- (b) rozsudky vydané pred 1. marcom 2005 v konaniach, ktoré sa začali po dni nadobudnutia účinnosti nariadenia Brusel II, v prípadoch, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia Brusel II (článok 64 ods. 3),
- (c) rozsudky vydané pred 1. marcom 2005, ale po dni nadobudnutia účinnosti nariadenia Brusel II v konaniach, ktoré sa začali pred dňom nadobudnutia účinnosti nariadenia Brusel II (článok 64 ods. 4).

Rozsudky patriace do týchto kategórií sa uznávajú a vykonávajú podľa kapitoly III nariadenia za týchto podmienok:

- v prípade rozsudku uvedeného v písmenách a) a c): pod podmienkou, že súd, ktorý vydal rozsudok, založil svoju právomoc na kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami uvedenými v nariadení, v nariadení Brusel II alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a členským štátom výkonu v čase začatia konania,

(3) Nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000; pozri Ú. v. ES L 160, 30.6.2000, s. 19; nariadenie Brusel II nadobudlo účinnosť 1. marca 2001.

- v prípade rozsudku uvedeného v písmenách b) a c): pod podmienkou, že sa týka rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva alebo rodičovských práv a povinností k spoločným deťom oboch manželov v súvislosti s akýmkoľvek konaniami v manželských veciach.

Treba poznamenať, že kapitola III nariadenia o uznávaní a výkone sa na tieto rozsudky vzťahuje vo svojej celistvosti vrátane pravidiel uvedených v oddiele 4 tejto kapitoly, podľa ktorého sa v prípade určitých typov rozsudkov upúšťa od konania o vyhlásenie vykonateľnosti (pozri kapitolu 3 bod 3.6 a kapitolu 4).

2. Manželské veci

2.1. Úvod

Ustanovenia nariadenia týkajúce sa manželských vecí sa prebrali prakticky nezmenené z nariadenia Brusel II⁽⁴⁾. Uvedené nariadenie zas prebralo ustanovenia dohovoru z 28. mája 1998⁽⁵⁾ týkajúce sa toho istého predmetu, ktoré nikdy nenadobudli účinnosť. Literatúra, ktorá sa venuje uvedenému dohovoru a nariadeniu, môže preto zároveň slúžiť aj ako usmernenie pre súčasné nariadenie, pokiaľ ide o manželské veci. V tejto súvislosti by mohla byť užitočná napríklad dôvodová správa týkajúca sa dohovoru⁽⁶⁾.

2.2. Vecná pôsobnosť v manželských veciach

Nariadenie obsahuje pravidlá týkajúce sa právomoci, uznávania a výkonu v občianskych veciach týkajúcich sa rozvodu, rozluky a anulovania manželstva (ďalej len „manželské veci“). Nezaoberá sa dôvodmi na rozvod alebo rozhodným právom vo veciach rozvodu⁽⁷⁾ ani súvisiacimi otázkami,

ako sú vyživovacia povinnosť⁽⁸⁾, majetkové dôsledky manželstva⁽⁹⁾ a dedičské veci⁽¹⁰⁾.

2.3. Súdny, ktoré majú právomoc v manželských veciach

2.3.1. Kritériá právomoci – úvod

Kritériami právomoci v článku 3 sa stanovuje, v ktorom členskom štáte disponujú súdy právomocou, nestanovuje sa však nimi, ktorý súd má právomoc v rámci príslušného členského štátu. Pokiaľ ide o to, ktorý súd má právomoc v manželských veciach, táto otázka sa ponecháva na vnútroštátne právo každého členského štátu.

(4) Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

(5) Ú. v. ES C 221, 16.7.1998, s. 1.

(6) Ú. v. ES C 221, 16.7.1998, s. 27.

(7) Pozri nariadenie Rady (EÚ) č. 1259/2010 z 20. decembra 2010, Ú. v. EÚ L 343, 29.12.2010, s. 10, ktoré sa neuplatňuje vo všetkých členských štátoch.

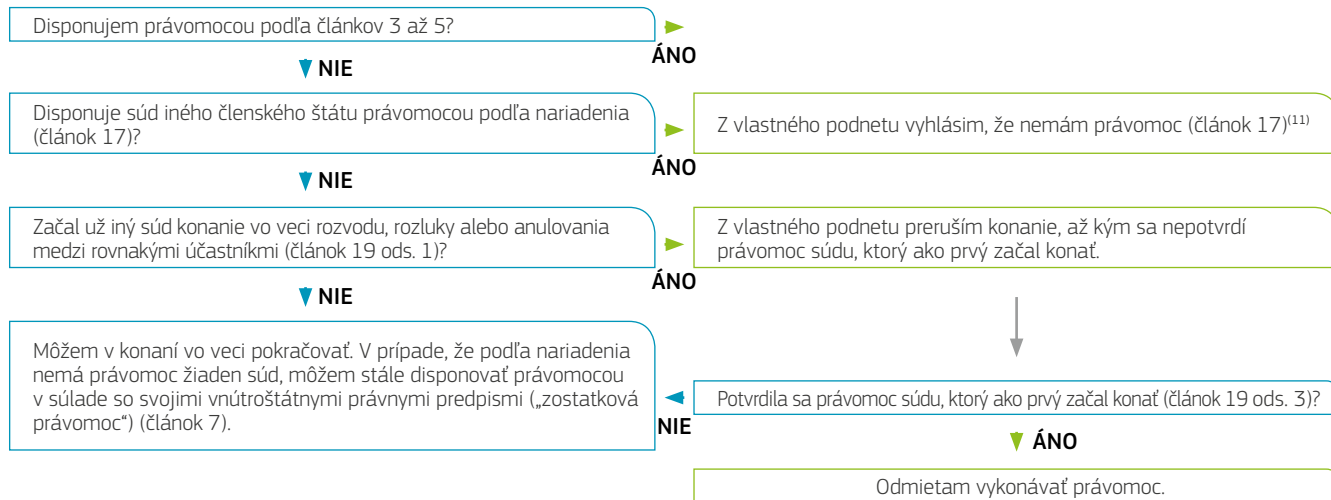
(8) Pozri nariadenie Rady (ES) č. 4/2009 z 18. decembra 2008, Ú. v. EÚ L 7, 10.1.2009, s. 1.

(9) Pozri návrh nariadenia Rady o súdnej príslušnosti, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí vo veciach majetkových režimov manželov; KOM(2011) 126, 16.3.2011.

(10) Pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012, Ú. v. EÚ L 201, 27.7.2012, s. 107, ktoré sa neuplatňuje vo všetkých členských štátoch.

2.3.2. Kritériá právomoci – súdna analýza

Sudca, ktorého súd začína konať vo veci návrhu na rozvod manželstva, vykoná nasledujúcu analýzu:

(11) Pozri bod 2.3.5.

2.3.3. Viaceré kritériá právomoci v manželských veciach – článok 3

V manželských veciach neexistuje žiadne všeobecné pravidlo, pokiaľ ide o právomoc. Namiesto toho sa v článku 3 uvádza sedem kritérií právomoci. Manželia môžu podať návrh na rozvod manželstva na súdoch členského štátu:

- v ktorom majú obvyklý pobyt alebo
- v ktorom mali naposledy obvyklý pobyt, pokiaľ tam jeden z manželov stále býva, alebo
- v ktorom má niektorý z manželov obvyklý pobyt v prípade, ak ide o spoločnú žiadosť, alebo
- v ktorom má odporca obvyklý pobyt alebo
- v ktorom má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej rok pred podaním návrhu, alebo
- v ktorom má navrhovateľ obvyklý pobyt, ak tam býval najmenej šesť mesiacov pred podaním návrhu a je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, alebo
- ktorého sú obaja štátnymi príslušníkmi (v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja „domicil“).

2.3.4. Alternatívny charakter kritérií právomoci

Kritériá právomoci v manželských veciach sú alternatívne, čo znamená, že medzi nimi neexistuje žiadna hierarchia ani stanovené poradie. Súdny dvor EÚ musel vo veci *Hadadi*⁽¹²⁾ rozhodnúť o otázkach zaoberajúcich sa

existenciou takejto hierarchie, keďže v uvedenej veci boli obaja manželia štátnymi príslušníkmi dvoch rovnakých členských štátov. Podstata rozhodnutia súdu sa uvádza v rámci.

Manželia mali spoločné bydlisko a obvyklý pobyt v členskom štáte A. Obaja manželia mali okrem štátnej príslušnosti tohto členského štátu aj štátnu príslušnosť členského štátu B. Po rozchode podali obaja manželia návrh na rozvod, manželka v členskom štáte A a manžel o štyri dni neskôr v členskom štáte B, obaja však naďalej bývali v členskom štáte A. Súd v členskom štáte B vydal rozsudok o rozvode manželstva. Tento rozvod sa preto v zásade uznal a bol vykonateľný.

Súd prvého stupňa členského štátu A medzitým rozhodol, že návrh na rozvod manželstva, ktorý podala manželka, je neprípustný. Manželka sa proti tomuto rozhodnutiu odvolala a odvolací súd členského štátu A rozhodol, že návrh je prípustný a zároveň rozhodol, že rozsudok súdu v členskom štáte B nemožno v členskom štáte A uznať. Manžel sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal a vec sa postúpila Súdnemu dvoru EÚ.

Súdnemu dvoru sa položili tri otázky:

- Má sa článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia vykladať tak, že v prípade, ak majú manželia zároveň štátnu príslušnosť štátu súdu, na ktorom bola podaná žiadosť o rozvod, a štátnu príslušnosť iného členského štátu Európskej únie, sa musí uprednostniť štátna príslušnosť štátu súdu, na ktorom bola podaná žiadosť o rozvod?

(12) V tejto súvislosti pozri rozsudok Súdného dvora zo 16. júla 2009 vo veci C-168/08, *Hadadi/Hadadi*, Zb. 2009, s. I-6871.

- Ak je odpoveď na predchádzajúcu otázku záporná, má sa tento článok vykladať tak, že v prípade, v ktorom každý z manželov má dvojakú štátnu príslušnosť tých istých členských štátov, stanovuje, ktorá z oboch daných štátnych príslušností najlepšie zodpovedá skutočnosti?
- Ak je odpoveď na predchádzajúcu otázku záporná, treba sa domnievať, že tento článok ponúka manželom dodatočnú možnosť, aby sa títo manželia mohli podľa svojho výberu začať konanie na súde jedného alebo druhého štátu, ktorých štátnu príslušnosť obaja majú?

Súd poskytol tieto odpovede:

- V prípade, keď dožiadaný súd členského štátu (v tomto prípade členského štátu A) má skúmať, či súd členského štátu pôvodu súdneho rozhodnutia (v tomto prípade členského štátu B) by mal právomoc podľa článku 3 ods. 1 písm. b) nariadenia, zabraňuje posledný uvedený článok tomu, aby súd členského štátu A manželov, ktorí obaja majú štátnu príslušnosť členského štátu A a členského štátu B, považoval len za štátnych príslušníkov členského štátu A. Súdom členského štátu A musí naopak zohľadniť skutočnosť, že manželia majú aj štátnu príslušnosť členského štátu B a že z tohto dôvodu súdy členského štátu B by mohli mať právomoc vo veci konať.
- Systém rozdelenia právomocí zavedený nariadením vo veciach zrušenia manželských zväzkov sa nezameriava na vylúčenie viacerých právomocí. Naopak, výslovne sa predpokladá spoločná existencia viacerých rovnocenných súdnych právomocí.

- Zatiaľ čo kritériá vymenované v článku 3 ods. 1 písm. a) sa opierajú z rôznych hľadísk o obvyklý pobyt manželov, kritérium uvedené v tomto istom odseku písmene b) je kritériom vychádzajúcim z príslušnosti k štátu „ktorého štátnymi príslušníkmi sú obaja manželia alebo v prípade Veľkej Británie a Írska, ak tam majú obaja manželia „domicil“. Okrem prípadu posledných menovaných členských štátov majú súdy členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú manželia, právomoc rozhodovať vo veciach zrušenia manželských zväzkov.
- Za týchto podmienok treba na druhú a tretiu položenú otázku odpovedať, že ak majú obaja manželia štátnu príslušnosť dvoch rovnakých členských štátov, bráni článok 3 ods. 1 písm. b) nariadenia tomu, aby bola vylúčená právomoc súdov jedného z týchto členských štátov z dôvodu, že navrhovateľa s týmto štátom nič iné nespája. Naopak, súdy členských štátov, ktorých štátnymi príslušníkmi sú manželia, majú podľa tohto ustanovenia právomoc rozhodovať vo veci a títo manželia si môžu vybrať súd členského štátu, ktorý bude rozhodovať vo veci.

2.3.5. Skúmanie právomoci – článok 17

Ak sa začalo konanie na súde členského štátu vo veci návrhu v manželskej veci, v ktorej podľa pravidiel nariadenia nemá právomoc konať, a ktorá patrí do právomoci súdu iného členského štátu, súd musí aj bez návrhu vyhlásiť, že nemá právomoc. Vo veci⁽¹³⁾ poskytol Súdny dvor toto usmernenie, pokiaľ ide o to, ako by mal súd za daných okolností postupovať:

(13) Rozsudok z 2. apríla 2009 vo veci C-523/07, A, Zb. 2009, s. I-2805.

„Ak súd členského štátu nemá žiadnu právomoc, musí aj bez návrhu vyhlásiť, že nemá právomoc, pričom nie je povinný postúpiť vec inému súdu. Ak si to však vyžaduje ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa, vnútroštátny súd, ktorý *ex officio* vyhlásil, že nemá právomoc, musí o tejto skutočnosti priamo alebo prostredníctvom ústredného orgánu určeného na základe článku 53 nariadenia č. 2201/2003 informovať súd iného členského štátu, ktorý má právomoc.“

2.3.6. Príklady použitia kritérií právomoci

Príklad 1: Obaja manželia majú obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte

Muž, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu A, má za manželku ženu so štátnou príslušnosťou členského štátu B. Manželia majú obvyklý pobyt v členskom štáte C. Ich manželstvo sa po niekoľkých rokoch začne zhoršovať a manželka sa chce rozviešť. Podľa článku 3 môžu obaja manželia podať návrh na rozvod len na súdoch členského štátu C na základe toho, že majú v tomto štáte obvyklý pobyt. Manželka nemôže začať konanie na súdoch členského štátu B na základe toho, že je štátnym príslušníkom tohto členského štátu, vzhľadom na to, že sa v článku 3 ods. 1 písm. b) požaduje, aby boli štátnymi príslušníkmi toho istého členského štátu obaja manželia.

Príklad 2: Manželia majú obvyklý pobyt v rôznych členských štátoch

Manželia, ktorí predtým mali spoločný obvyklý pobyt v členskom štáte A, sa rozišli. Manžel, štátny príslušník tohto členského štátu, v ňom zostal bývať naďalej, zatiaľ čo manželka odišla do členského štátu B, ktorého je štátnym príslušníkom. Manželia majú tieto možnosti: obaja manželia môžu podať návrh na súdoch členského štátu A na základe toho, že ide o miesto ich posledného obvyklého pobytu a manžel v tomto štáte aj naďalej býva. Keď manželka získa obvyklý pobyt v členskom štáte B, môže manžel podať návrh aj na súdoch tohto členského štátu. Manželka môže takisto podať návrh na súdoch členského štátu A na základe toho, že manžel má v tomto štáte obvyklý pobyt, a na súdoch členského štátu B, ktorého je štátnym príslušníkom a má v ňom obvyklý pobyt, ak v tomto členskom štáte býva najmenej šesť mesiacov bezprostredne pred podaním návrhu.

Príklad 3: Manželia so spoločnou štátnou príslušnosťou v jednom členskom štáte

Obaja manželia majú štátnu príslušnosť členského štátu P, žili však v členskom štáte A. Po rozchode obaja manželia členský štát A opustili. Manžel sa presťahoval do členského štátu B a manželka do členského štátu C. Obaja manželia môžu okamžite podať návrh na súdoch členského štátu P na základe svojej spoločnej štátnej príslušnosti. Každý z manželov môže prípadne podať návrh aj na súdoch v členskom štáte ich príslušného nového obvyklého pobytu pod podmienkou, že v príslušnom členskom štáte bývajú najmenej jeden rok.

Príklad 4: Manželia sú štátnymi príslušníkmi rôznych členských štátov

Manželia žijú v členskom štáte S, pričom manželka je štátnym príslušníkom členského štátu G a manžel členského štátu H. Po odlúčení sa manželka vráti do členského štátu G a manžel odíde do iného členského štátu N. V takomto prípade sú k dispozícii tieto možnosti: manželka môže podať návrh na rozvod na súdoch členského štátu N, ak v ňom manžel získal obvyklý pobyt. Manželka môže podať návrh na rozvod v členskom štáte G, ktorého je štátnym príslušníkom, ak v tomto členskom štáte získala obvyklý pobyt a býva v ňom najmenej šesť mesiacov. Manžel môže podať návrh na rozvod manželstva v členskom štáte G tiež až vtedy, keď v ňom manželka získala obvyklý pobyt. Manžel môže podať návrh na rozvod v členskom štáte N, len ak v ňom býva najmenej jeden rok a získal v ňom obvyklý pobyt.

Príklad 5: Jeden z manželov nie je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ

Pred rozchodom žili manželia spoločne v členskom štáte A a mali v tomto členskom štáte spoločný obvyklý pobyt. Zatiaľ čo manželka je štátnym príslušníkom členského štátu B, manžel je štátnym príslušníkom štátu C, ktorý nie je členským štátom EÚ. Po rozpade manželstva zostala manželka v členskom štáte A a manžel sa vrátil bývať do štátu C. Obaja manželia môžu podať návrh na súdoch členského štátu A na základe toho, že ide o miesto ich posledného spoločného obvyklého pobytu a manželka v tomto členskom štáte naďalej býva. V prípade, ak by manželka opustila členský štát A a odišla žiť do členského štátu

B, ktorého je štátnym príslušníkom, mohla by v tomto členskom štáte podať návrh, ak by v ňom mala obvyklý pobyt a bývala tam najmenej šesť mesiacov pred podaním návrhu.

Aspektmi tejto situácie sa zaoberal Súdny dvor EÚ⁽¹⁴⁾ v prípade, v ktorom manželka tvrdila, že podľa nariadenia neexistuje žiadne kritérium právomoci, keďže manžel nemá obvyklý pobyt v členskom štáte Európskej únie a ani nie je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ. Manželka argumentovala, že v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi členského štátu B, ktorého je štátnym príslušníkom, majú súdy tohto členského štátu príslušnosť na základe uplatňovania článkov 6 a 7.

Súdny dvor EÚ rozhodol, že ak má súd členského štátu podľa nariadenia právomoc konať, musí podľa článku 17 iný súd, ktorý začal konanie vo veci, aj bez návrhu vyhlásiť, že nemá právomoc, a že články 6 a 7 preto nemožno vykladať v tom zmysle, že sa umožňuje založiť právomoc

(14) Pozri rozsudok z 29. novembra 2007 vo veci C-68/07, Sundelind Lopez/ Lopez Lizazo, Zb. 2007, s. I-10403.

súdov na kritériách právomoci podľa vnútroštátneho práva niektorého členského štátu.

2.3.7. Výlučná povaha kritérií právomoci – článok 6

Kritériá sú výlučné v tom zmysle, že manžela, ktorý má obvyklý pobyt na území členského štátu alebo je štátnym príslušníkom členského štátu

(alebo má svoj „domicil“ vo Veľkej Británii alebo v Írsku), možno žalovať v inom členskom štáte iba v súlade s článkami 3 až 5 nariadenia.

2.3.8. Zostatkové kritériá právomoci – článok 7

Ak na základe kritérií uvedených v článkoch 3 až 5 nemožno prideliť právomoc súdu v žiadnom členskom štáte, na určenie toho, či má súd akéhokoľvek členského štátu právomoc, možno v každom členskom štáte použiť vnútroštátne kritériá právomoci tohto štátu. Vzhľadom na výlučnú povahu kritérií uvedených v týchto článkoch, ako sa stanovuje v článku 6, sa toto kritérium uvedené v článku 7 ods. 1 uplatňuje len vo vzťahu k odporcovi, ktorý nemá obvyklý pobyt v členskom štáte a nie je štátnym príslušníkom členského štátu alebo (v prípade Veľkej Británie a Írska) nemá „domicil“ v členskom štáte. Voči takémuto odporcovi sa môže odvolávať na kritériá právomoci členského štátu ktorýkoľvek štátny príslušník tohto členského štátu a tiež ktorýkoľvek štátny príslušník iného členského štátu, ktorý má v tomto členskom štáte obvyklý pobyt⁽¹⁵⁾.

2.3.9. Dohoda o právomoci rozvodového súdu vo veciach rodičovských práv a povinností

Článok 12 obsahuje prorogačné kritérium, ktoré stanovuje, že súd, ktorý začal konanie o rozvod manželstva podľa nariadenia, má tiež právomoc vo veciach, ktoré sa týkajú rodičovských práv a povinností a ktoré súvisia s rozvodom, ak sú splnené určité podmienky⁽¹⁶⁾.

2.4. Prekážka začatej veci – alebo postup v prípade konaní, ktoré sa vedú v dvoch členských štátoch – článok 19 ods. 1

Keď súd začal konanie podľa článku 3 nariadenia a vyhlásil sa za príslušný, súdy ostatných členských štátov viac nie sú príslušné a musia zamietnuť všetky nasledujúce návrhy. Cieľom pravidla týkajúceho sa „prekážky začatej veci“ je zabezpečiť právnu istotu a zabrániť paralelným konaniam a možnosti nezlučiteľných rozsudkov.

Článok 19 ods. 1 zahŕňa dve situácie:

- konania týkajúce sa rovnakého predmetu a právnej veci sa vedú na súdoch rôznych členských štátov;
- konania, ktoré sa netýkajú rovnakej právnej veci, sú však súvisiace, sa vedú na súdoch rôznych členských štátov.

Rozdiel medzi situáciou a) a b) možno ilustrovať takto: ak každý z manželov iniciuje konanie vo veci rozvodu v dvoch rôznych členských štátoch, bude sa uplatňovať pravidlo uvedené v písmene a), pretože konania sa týkajú rovnakej právnej veci. Ak jeden z manželov iniciuje konanie vo veci rozvodu manželstva v jednom členskom štáte a druhý konanie vo veci anulovania manželstva v druhom členskom štáte, bude sa uplatňovať pravidlo uvedené v písmene b), pretože, aj keď nejde o tú istú právnu vec, medzi konaniami stále existuje vzájomný vzťah alebo sú vzájomne súvisiace.

(15) Pozri príklad 5 v bode 2.3.6 a predchádzajúcu poznámku pod čiarou.

(16) Pozri bod 3.2.6.

2.5. Uznanie a výkon rozsudkov v manželských veciach

2.5.1. Na uznanie rozsudku sa nevyžaduje žiadny osobitný postup – článok 21 ods. 2

V zásade nie je potrebné na uznanie rozsudku jedným členským štátom EÚ vydaného v inom členskom štáte použiť žiadny osobitný postup. Žiadny osobitný postup pri aktualizácii záznamov členského štátu o osobnom stave na základe rozsudku sa nevyžaduje najmä v prípade, ak nie je podané alebo možné žiadne ďalšie odvolanie proti rozsudku v členskom štáte jeho pôvodu. Táto skutočnosť je dôležitá, keďže to z praktických dôvodov znamená, že ak chce osoba po rozvode uzavrieť manželstvo s niekym iným, stačí orgánom členského štátu, v ktorom sa má nové manželstvo uzavrieť, predložiť samotný rozsudok na potvrdenie osobného stavu príslušnej osoby, t. j. že je rozvedená a môže znovu uzavrieť manželstvo.

2.5.2. Postup pri uznávaní a výkone – článok 21 a články 23 až 39

Každý zainteresovaný účastník môže požiadať o uznanie rozsudku v manželských veciach vydaného súdom členského štátu v inom členskom štáte, ako aj o vyhlásenie tohto rozsudku za vykonateľný v inom členskom štáte. Postup vyhlásenia cudzieho rozsudku za vykonateľný sa niekedy označuje ako konanie o vyhlásenie vykonateľnosti. Žiadosť o vyhlásenie vykonateľnosti je potrebné podať na príslušnom súde členského štátu, v ktorom sa o uznanie a výkon žiada. Súdny určené členskými štátmi na

tento účel sú uvedené v zozname č. 1⁽¹⁷⁾. Tento súd bezodkladne vyhlási, že rozsudok je v príslušnom členskom štáte vykonateľný. Osoba, proti ktorej sa o výkon žiada, ani dieťa, nemá v tomto štádiu právo predkladať súdu žiadne pripomienky.

Účastníci sa môžu proti rozhodnutiu odvolať. Odvolanie sa podáva na súdoch, ktoré na tento účel určili členské štáty a ktoré sú uvedené v zozname č. 2. Každý účastník môže v tomto štádiu predkladať súdu pripomienky.

2.5.3. Dôvody odmietnutia uznania rozsudku – článok 22

Existujú obmedzené dôvody, na základe ktorých možno uznanie odmietnuť. Ide o tieto dôvody:

- ak by uznanie bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom členského štátu výkonu⁽¹⁸⁾,
- ak sa konanie uskutočnilo bez účasti odporcu, ak sa mu nedoručili písomnosti, ktorými sa začalo konanie, v dostatočnom čase, aby si mohol zabezpečiť obhajobu, okrem prípadu, ak odporca rozsudok jednoznačne prijal,
- ak je rozsudok nezlučiteľný s rozsudkom vydaným medzi rovnakými účastníkmi v členskom štáte, v ktorom sa žiada o uznanie, alebo
- ak je nezlučiteľný so skorším rozsudkom vydaným medzi rovnakými účastníkmi v inom členskom štáte, za predpokladu, že je tento skorší rozsudok možné uznať v členskom štáte, v ktorom sa žiada o uznanie.

(17) Ú. v. EÚ C 85, 23.3.2013, s. 6.

(18) This should be footnote 18, reading:
Pozri však v tejto súvislosti článok 25 nariadenia a bod 2.5.4.

2.5.4. Obmedzenia týkajúce sa preskúmania súdom, na ktorom sa žiada o uznanie

Súd, na ktorom sa žiada o uznanie, nesmie:

- skúmať právny základ právomoci súdu členského štátu pôvodu, ktorý vydal rozsudok – článok 24,
- skúmať kritériá právomoci stanovené v článkoch 3 až 7 nariadenia z hľadiska rozporu s verejným poriadkom – článok 24,
- odmietnuť uznanie rozsudku z dôvodu, že právny poriadok členského štátu, v ktorom sa o uznanie žiada, by za rovnakého skutkového stavu nepripustil rozsudok v manželských veciach – článok 25, alebo
- za žiadnych okolností preskúmať rozsudok z hľadiska rozhodnutia vo veci samej – článok 26.

2.5.5. Verejné listiny – článok 46

Listina, ktorá sa vyhotovila alebo zaregistrovala ako verejná listina v členskom štáte a ktorá je v tomto členskom štáte vykonateľná, alebo dohoda uzatvorená a vykonateľná v členskom štáte, v ktorom bola uzatvorená, sa uznáva a vyhlasuje za vykonateľnú v inom členskom štáte za rovnakých podmienok ako rozsudok⁽¹⁹⁾.

2.5.6. Vyššie overenie – článok 52

Písomnosti, ktoré sa týkajú uznania alebo výkonu rozsudkov v manželských veciach vrátane rozsudku alebo osvedčenia, si nevyžadujú vyššie overenie.

(19) Pre všeobecné určenie významu pojmu verejná listina, ktorý opisuje povahu a účinok tohto pojmu, pozri rozsudok Súdneho dvora zo 17. júna 1999 vo veci C-260/97, *Unibank A/S/Flemming G. Christensen*, Zb. 1999, s. I-03715. V súčasnosti je tiež možné nájsť vymedzenie tohto pojmu v článku 2.3 nariadenia o vyživovacej povinnosti – odkaz v poznámke pod čiarou č. 8.

3. Rodičovské práva a povinnosti

3.1. Vecná pôsobnosť

Nariadenie rieši otázky právomoci, uznávania a výkonu.

3.1.1. Veci, na ktoré sa nariadenie vzťahuje

Nariadením sa stanovujú pravidlá týkajúce sa právomoci (kapitola II), uznávania a výkonu (kapitola III) a spolupráce medzi ústrednými orgánmi (kapitola IV) vo veciach rodičovských práv a povinností. Obsahuje osobitné pravidlá týkajúce sa únosu dieťaťa a práva styku.

Nariadenie sa uplatňuje vo všetkých občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na „nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností“.

3.1.1.1. Deti, na ktoré sa nariadenie vzťahuje

Na rozdiel od Haagskeho dohovoru o ochrane detí z roku 1996 (pozri kapitolu 8 ďalej), ktorý sa vzťahuje na deti vo veku do 18 rokov, sa nariadením nevymedzuje maximálny vek detí, ktorých sa týka, a túto otázku prenecháva na vnútroštátne právo. Treba poznamenať, že Haagsky dohovor o únose detí sa vzťahuje na deti vo veku do 16 rokov. Aj keď sa rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach vo väčšine prípadov týkajú maloletých detí mladších ako 18 rokov, aj osoby mladšie ako 18 rokov môžu v súlade s vnútroštátnym právom nadobudnúť plnú právnu spôsobilosť, najmä ak chcú uzavrieť manželstvo. Rozhodnutia vydané, pokiaľ ide o tieto osoby, sa v zásade nepovažujú za veci týkajúce sa „rodičovských práv a povinností“ a v dôsledku toho nepatria do rozsahu pôsobnosti nariadenia.

3.1.1.2. Vymedzenie pojmu „rodičovské práva a povinnosti“ – článok 1 ods. 1 písm. b), článok 1 ods. 2 a článok 2 ods. 7

Široké vymedzenie pojmu rodičovské práva a povinnosti je uvedené v článku 1 ods. 2 a zahŕňa všetky práva a povinnosti nositeľa rodičovských práv a povinností týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa. Tieto práva a povinnosti môže osoba nadobudnúť rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody. Zoznam vecí, ktorý v súlade s nariadením pojem „rodičovské práva a povinnosti“ zahŕňa, nie je vyčerpávajúci a slúži len na ilustratívne účely.

Zahŕňa:

- opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom,
- opatrovníctvo, poručníctvo a podobné inštitúty,
- určenie a úlohy osoby zodpovednej za osobu dieťaťa alebo jeho majetok alebo osoby, ktorá dieťa zastupuje alebo mu pomáha,
- opatrenia na ochranu dieťaťa týkajúce sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa,
- umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa.

Nositeľom rodičovských práv a povinností môže byť fyzická alebo právnická osoba.

Nariadenie sa uplatňuje v občianskych veciach.

3.1.1.3. Vymedzenie pojmu „občianska vec“ – článok 1 ods. 1 a 2 a odôvodnenie 7

Nariadenie sa uplatňuje v občianskych veciach. Koncepcia občianskych vecí je na účely nariadenia široko vymedzená a zahŕňa všetky veci uvedené v článku 1 ods. 2. Nariadenie sa uplatňuje, ak je podľa vnútroštátneho práva špecifická vec rodičovských práv a povinností „verejnoprávnym“ opatrením, napríklad umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa. V ďalšom odseku uvádzame príklad takejto situácie.

Otázkou, či na účely nariadenia možno umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti zahrnúť pod pojem občianske veci, sa zaoberal Súdny dvor Európskej únie vo veciach C⁽²⁰⁾ a A⁽²¹⁾. V každej z uvedených vecí musel Súdny dvor rozhodnúť, či takéto umiestnenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti podľa verejného práva možno zahrnúť do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Obe uvedené veci sa týkali situácií, v ktorých boli deti prevzaté do starostlivosti a umiestnené do pestúnskej starostlivosti.

Vec C sa týkala príkazu švédskych orgánov zodpovedných za starostlivosť o deti na prevzatie dvoch detí do starostlivosti. Krátko po vydaní príkazu vzala matka tieto deti do Fínska a pokúsila sa brániť výkonu príkazu podaním odvolania na najvyššom fínskom súde,

(20) Rozsudok z 27. novembra 2007 vo veci C-435/06, C, Zb. 2007, s. I-10141.

(21) Rozsudok z 2. apríla 2009 vo veci C-523/07, A, Zb. 2009, s. I-2805.

v ktorom okrem iných dôvodov uviedla, že príkaz je mimo rozsahu pôsobnosti nariadenia, pretože sa nejedná o občiansku vec, ale o vec, ktorá patrí do oblasti verejného práva. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že príkaz patrí pod pojem občianska vec a do pôsobnosti nariadenia, pokiaľ ide o časť týkajúcu sa prevzatia detí, aj pokiaľ ide o ich umiestnenie do pestúnskej starostlivosti.

Vec A sa týkala troch detí, ktoré žili so svojou matkou a nevlastným otcom vo Švédsku. V lete sa rodina presunula do Fínska s úmyslom stráviť tam leto. Neskôr v tom istom roku fínske orgány zodpovedné za ochranu detí vydali príkaz na prevzatie detí do starostlivosti a ich umiestnenie do pestúnskej starostlivosti z dôvodu, že ich matka aj nevlastný otec opustili. Matka potom podala voči tomuto príkazu odvolanie na najvyšší fínsky súd, v ktorom ako jeden z dôvodov uviedla, že uvedený príkaz je na účely nariadenia mimo rozsahu pôsobnosti pojmu „občianske veci“. Tento súd predložil danú vec Súdnemu dvoru, aby poskytol výklad nariadenia. Súdny dvor rozhodol, že jediné rozhodnutie, ktorým sa nariadilo prevzatie dieťaťa do starostlivosti a jeho umiestnenie mimo vlastnej rodiny do pestúnskej starostlivosti, patrí pod pojem „občianske veci“ v zmysle tohto ustanovenia, hoci bolo prijaté v rámci predpisov verejného práva týkajúcich sa ochrany detí.

Nariadenie sa vzťahuje na ochranné opatrenia týkajúce sa majetku dieťaťa.

3.1.1.4. Opatrenia týkajúce sa majetku dieťaťa – článok 1 ods. 2 písm. c) a e) a odôvodnenie 9

Ak dieťa vlastní majetok, môže byť potrebné prijať určité opatrenia, napríklad vymenovať osobu alebo subjekt na pomoc dieťaťu a zastupovanie dieťaťa, pokiaľ ide o jeho majetok. Nariadenie sa preto uplatňuje na každé takéto opatrenie, ktoré môže byť potrebné na správu alebo predaj majetku, napríklad v prípade, keď sa rodičia nevedia v tejto otázke dohodnúť alebo keď sa z dieťaťa stane sirota.

Nariadenie sa naopak neuplatňuje na opatrenia, ktoré sa vzťahujú na majetok dieťaťa, ale netýkajú sa rodičovských práv a povinností. Tieto opatrenia sa riadia nariadením Rady č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „nariadenie Brusel I“)⁽²²⁾. Je na sudcovi, aby v individuálnej veci posúdil, či sa opatrenie, ktoré sa vzťahuje na majetok dieťaťa, týka rodičovských práv a povinností, alebo nie.

3.1.2. Záležitosti vylúčené z pôsobnosti nariadenia

3.1.2.1. Záležitosti, na ktoré sa nariadenie nevzťahuje – článok 1 ods. 3 a odôvodnenie 10

V článku 1 ods. 3 sa uvádzajú záležitosti, ktoré sú vylúčené z rozsahu pôsobnosti rodičovských práv a povinností v zmysle nariadenia, aj keď

(22) Je potrebné poznamenať, že bolo prijaté prepracované znenie nariadenia Brusel I, ktoré sa začne uplatňovať od 10. januára 2015; pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012, Ú. v. EÚ L 351, 20.12.2012, s. 1.

s nimi môžu byť úzko späté (napríklad rodičovstvo, osvojenie, nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti a priezvisko a mená dieťaťa). Aj keď sa nariadenie vzťahuje na opatrenia na ochranu detí, nevzťahuje sa na takéto opatrenia prijaté v dôsledku trestných činov spáchaných deťmi [pozri článok 1 ods. 3 písm. g) a odôvodnenie 10].

Nariadenie sa nevzťahuje na vyživovaciu povinnosť.

3.1.2.2. Vyživovacia povinnosť – odôvodnenie 11

Vyživovacia povinnosť a rodičovské práva a povinnosti sú často predmetom rovnakých rokovaní alebo súdnych konaní medzi partnermi. Keďže sa na vyživovaciu povinnosť vzťahuje nariadenie o vyživovacej povinnosti, nové nariadenie Brusel II sa na ňu nevzťahuje⁽²³⁾. Súd, ktorý má právomoc podľa nového nariadenia Brusel II, však bude mať vo všeobecnosti právomoc rozhodovať aj o veciach týkajúcich sa vyživovacej povinnosti podľa článku 3 písm. d) nariadenia o vyživovacej povinnosti. Týmto ustanovením sa tiež umožňuje súdu, ktorý má právomoc riešiť otázku rodičovských práv a povinností, rozhodovať o výživnom, ak táto otázka súvisí s otázkou rodičovských práv a povinností.

Aj keď by sa o obidvoch týchto otázkach rozhodovalo v rovnakom konaní, výsledné rozhodnutie by sa uznalo a vykonalo podľa rôznych pravidiel. Časť rozhodnutia týkajúca sa výživného by sa uznala a vykonala v inom členskom štáte podľa pravidiel nariadenia o vyživovacej povinnosti, zatiaľ čo časť rozhodnutia týkajúca sa rodičovských práv a povinností by sa uznala a vykonala podľa pravidiel nového nariadenia Brusel II.

(23) Pozri poznámku pod čiarou č. 8.

Nariadenie sa vzťahuje na všetky rozhodnutia týkajúce sa rodičovských práv a povinností.

3.1.3. Rozhodnutia, na ktoré sa nariadenie vzťahuje – článok 1 ods. 1 písm. b) a odôvodnenie 5

Na rozdiel od predchádzajúceho nariadenia Brusel II sa toto nariadenie vzťahuje na všetky rozhodnutia vydané súdom členského štátu vo veciach rodičovských práv a povinností bez ohľadu na to, či rodičia sú alebo boli v manželskom zväzku a či účastníci konania sú, alebo nie sú obaja biologickými rodičmi príslušného dieťaťa.

Nariadenie sa neobmedzuje na rozsudky súdu.

3.1.3.1. Vymedzenie pojmu „rozsudok“ – článok 2 ods. 1 a 4

Nariadenie sa uplatňuje na súdne rozsudky bez ohľadu na to, ako sa rozsudok označuje (vrátane uznesenia, príkazu alebo rozhodnutia). Neobmedzuje sa však na rozhodnutia vydané súdmi, ale vzťahuje sa na každé rozhodnutie vydané orgánom, ktorý má právomoc vo veciach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti nariadenia, napríklad orgánmi zodpovednými za sociálnu ochranu a ochranu detí.

Nariadenie sa vzťahuje na verejné listiny.

3.1.3.2. Verejné listiny – článok 46

Okrem toho sa nariadenie vzťahuje na listiny, ktoré sa úradne vyhotovili alebo zaregistrovali ako verejné listiny a ktoré sú vykonateľné v členskom

štáte, v ktorom sa vyhotovili alebo zaregistrovali. Medzi tieto listiny, ktoré sa uznávajú a vyhlasujú za vykonateľné v iných členských štátoch za rovnakých podmienok ako rozsudok, patria napríklad listiny vyhotovené notárom alebo pred notárom a listiny zapísané do verejných registrov⁽²⁴⁾.

Nariadenie sa vzťahuje na dohody medzi účastníkmi.

3.1.3.3. Dohody – článok 46 a článok 55 písm. e)

Ďalším dôležitým prvkom nariadenia je, že sa tiež vzťahuje na dohody uzatvorené medzi účastníkmi, a to v takom rozsahu, aby boli vykonateľné v členskom štáte, v ktorom boli uzatvorené. Cieľom tohto ustanovenia je podporiť politiku, na základe ktorej sa v záujme detí uprednostňuje nabádanie účastníkov k dosiahnutiu dohody vo veciach rodičovských práv a povinností prostredníctvom rokovania, pokiaľ možno mimosúdnou cestou.

Z toho dôvodu sa dohoda v iných členských štátoch uznáva a vyhlasuje za vykonateľnú za rovnakých podmienok ako rozsudok, za predpokladu, že je vykonateľná v členskom štáte, v ktorom sa uzatvorila, bez ohľadu na to, či ide o súkromnú dohodu medzi účastníkmi alebo o úradne uzatvorenú dohodu. Je to tiež v súlade s ustanoveniami článku 55 písm. e), na základe ktorých by ústredné orgány mali uľahčovať dosiahnutie dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností mediáciou alebo inými metódami a uľahčovať cezhraničnú spoluprácu na tento účel.

Nariadením sa nebráni súdom, aby v naliehavých prípadoch prijímali predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení.

(24) Pozri tiež poznámku pod čiarou č. 19.

3.1.3.4. Predbežné a ochranné opatrenia – článok 20

Článkom 20 sa objasňuje, že ustanovenia nariadenia nebránia súdu, aby prijímal predbežné opatrenia vrátane ochranných opatrení v súlade so svojím vnútroštátnym právom s ohľadom na dieťa, ktoré sa nachádza na jeho území, aj keby podľa tohto nariadenia mal právomoc rozhodovať vo veci samej súd iného členského štátu.

Preto sa navrhuje, aby súd v rámci osvedčeného postupu a s cieľom jasne zviditeľniť kritériá právomoci, na základe ktorých prijal opatrenie podľa článku 20, vždy v podobnej situácii v úvodnej časti rozsudku, v súvislosti s ktorým boli tieto opatrenia prijaté, vyhlásil, či má alebo nemá podľa nariadenia právomoc, pokiaľ ide o samotnú vec konania⁽²⁵⁾.

Takéto opatrenie môže prijať súd alebo orgán, ktorý má predmetnú právomoc vo veciach patriacich do rozsahu pôsobnosti nariadenia (článok 2 ods. 1). Na základe vnútroštátneho práva môže mať právomoc prijímať predbežné opatrenia napríklad orgán sociálnej starostlivosti, orgán zodpovedný za ochranu detí alebo orgán pôsobiaci v oblasti mládeže.

Článok 20 nie je pravidlom, na základe ktorého sa udeľuje právomoc. V dôsledku toho účinnosť predbežných opatrení zaniká, len čo príslušný súd nariadil opatrenia, ktoré považoval za primerané.

(25) Pozri poznámky o potrebe spresnenia jurisdikčného základu, na základe ktorého súd prijíma predbežné a ochranné opatrenia, vec C-256/09, *Bianca Purucker/Guillermo Vallés Pérez*, Zb. 2010, s. I-7353, najmä body 70 až 76.

Príklad:

Rodina cestuje autom na letnú dovolenku z členského štátu A do členského štátu B. Po príchode do členského štátu B sa stanú obeťami dopravnej nehody, pričom všetci utrpia zranenia. Dieťa má len drobné poranenia, obaja rodičia sú však prevezení do nemocnice v komatóznom stave. Orgány členského štátu B potrebujú bezodkladne prijať určité predbežné opatrenia na ochranu dieťaťa, ktoré nemá v členskom štáte B žiadnych príbuzných. Skutočnosť, že súdy členského štátu A majú podľa nariadenia právomoc vo veci samej, nebráni súdom alebo príslušným orgánom členského štátu B v rozhodnutí, ktoré má dočasný charakter, o prijatí opatrení na ochranu dieťaťa. Platnosť týchto opatrení zanikne, len čo súdy členského štátu A prijmú opatrenia, ktoré považujú za primerané.

3.2. Určenie členského štátu, ktorého súdy majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností

3.2.1. Systém kritérií súdnej právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností

Ustanoveniami článkov 8 až 10 a článkov 12 a 13 sa stanovuje systém kritérií právomoci na určenie podmienok, podľa ktorých majú súdy členského štátu právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností. Tieto kritériá neurčujú súdy, ktoré majú právomoc v rámci členských štátov, keďže táto otázka sa rieši príslušným vnútroštátnym právom. Viac informácií o tejto otázke nájdete na webových lokalitách Európskej justičnej siete⁽²⁶⁾.

(26) <https://e-justice.europa.eu/home.do>.

3.2.2. Analýza súdom, ktorý má právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností

Ak sa na súde začalo konanie vo veci rodičovských práv a povinností, súd musí vykonať túto analýzu:

Má súd, ktorý vo veci koná, právomoc podľa všeobecného pravidla uvedeného v článku 8?

▼ **ÁNO**

Majú súdy iného členského štátu prevládajúcu právomoc podľa článkov 9, 10 alebo 12?

▼ **ÁNO**

Súd, ktorý začal konanie, musí odmietnuť vykonávať svoju právomoc podľa článku 17.

▼ **NIE**

Má tento súd právomoc podľa článkov 9 až 10, 12 alebo 13?

▼ **NIE**

Má pri uplatnení článku 17 súd iného členského štátu právomoc podľa nariadenia?

▼ **ÁNO**

Uplatnením článku 17 musí súd, ktorý začal konanie, aj bez návrhu vyhlásiť, že nemá právomoc.

▼ **NIE**

Podľa článku 14 v prípade, že žiadny súd nemá právomoc podľa článkov 8 až 10 a článkov 12 alebo 13, môže súd vykonávať každú právomoc, ktorá mu bola udelená na základe jeho vnútroštátneho práva („zostatková právomoc“).

Odporúča sa, aby súdy v rámci osvedčených postupov vždy vo svojich rozsudkoch objasnili základ, z ktorého vychádzali pri preberaní právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností⁽²⁷⁾.

3.2.3. Kritérium všeobecnej právomoci – článok 8 a odôvodnenie 12

3.2.3.1. Štát obvyklého pobytu dieťaťa

Základnou zásadou kritérií právomoci nariadenia vo veciach rodičovských práv a povinností je, že najvhodnejším konajúcim súdom je príslušný súd členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt. Pojem „obvyklý pobyt“ sa v posledných rokoch čoraz častejšie používa ako kolízne kritérium v medzinárodných nástrojoch, najmä tých, ktoré sa týkajú rodinného práva.

Pojem obvyklý pobyt sa v nariadení nevymedzuje. Tento pojem by sa mal z hľadiska významu vykladať v súlade s cieľmi a účelmi nariadenia.

Je potrebné zdôrazniť, že výklad pojmu obvyklý pobyt sa neurčuje odkazom na žiadnu koncepciu obvyklého pobytu podľa žiadneho konkrétneho vnútroštátneho práva, ale mal by sa mu priznať „autonómny“ význam podľa účelu a na účely právnych predpisov Európskej únie. To, či má dieťa obvyklý pobyt v ktoromkoľvek konkrétnom členskom štáte, musí v každej konkrétnej veci určiť súd na základe skutočností, ktoré sa vzťahujú na situáciu tohto konkrétneho dieťaťa.

(27) Pozri vec C-256/09, *Bianca Purucker/Guillermo Vallés Pérez*, citovanú v poznámke pod čiarou č. 25.

3.2.3.2. Judikatúra Súdneho dvora EÚ, pokiaľ ide o výklad významu pojmu obvyklý pobyt

Niekedy môže byť zložité určiť miesto obvyklého pobytu dieťaťa, najmä v prípadoch častých presunov z jedného členského štátu do iného alebo v prípade len pomerne nedávneho presťahovania do iného štátu. Súdny dvor Európskej únie poskytol určité usmernenia, pokiaľ ide o faktory, ktoré je potrebné zohľadniť pri určovaní obvyklého pobytu dieťaťa na účely nariadenia.

A – Vec C-523/07

Súdny dvor vo svojom rozsudku z 2. apríla 2009 vo veci C-523/07, *A*⁽²⁸⁾, vyhlásil, že „obvyklý pobyt“ dieťaťa v zmysle článku 8 ods. 1 nariadenia musí byť určený na základe všetkých osobitných skutkových okolností každého jednotlivého prípadu. V tomto prípade presťahovali rodičia dotknuté deti z jedného členského štátu do iného, pričom sa tieto deti krátko po premiestnení prevzali do starostlivosti. Vznikla tak otázka, či sa zmenil aj obvyklý pobyt detí, keďže od ich presťahovania uplynul relatívne krátky čas – niekoľko týždňov.

Súdny dvor analyzoval okolnosti a vyhlásil, že len čisto fyzická prítomnosť nemôže stačiť na určenie obvyklého pobytu na účely článku 8 nariadenia. Okrem fyzickej prítomnosti dieťaťa v členskom štáte musia byť zohľadnené ďalšie faktory, z ktorých je možné vyvodiť, že táto prítomnosť vôbec nemá dočasný alebo príležitostný charakter

(28) Rozsudok z 2. apríla 2009 vo veci C-523/07, *A*, Zb. 2009, s. I-2805.

a že pobyt dieťaťa odzrkadľuje istú mieru začlenenia do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte.

Zámer rodičov usadiť sa s dieťaťom v inom členskom štáte, ktorý sa prejaví určitými hmatateľnými krokmi, ako sú kúpa alebo nájom bytu v hostiteľskom členskom štáte, môže byť ukazovateľom zmeny obvyklého pobytu. Iným ukazovateľom môže byť podanie žiadosti o pridelenie sociálneho ubytovania na príslušných orgánoch daného štátu.

Súdny dvor na záver svojej odpovede poznamenal, že je na vnútroštátnom súde, aby určil, kde má dieťa obvyklý pobyt, majúc na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu.

Mercredi – vec C-497/10

Súdny dvor vo svojom rozhodnutí z 22. decembra 2010 vo veci **Mercredi**⁽²⁹⁾ opätovne potvrdil svoje vyhlásenie vo veci A tvrdením, že pojem „obvyklý pobyt“ v zmysle článkov 8 a 10 nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že tento pobyt zodpovedá miestu, ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia.

(29) Rozsudok z 22. decembra 2010 vo veci C-497/10 PPU, Zb. 2010, s. I-0000.

Táto vec sa týkala dievčatka, ktoré malo v čase, keď ho matka presťahovala z Anglicka do Francúzska, len 2 mesiace. Približne dva týždne po začatí konania v Londýne sa začalo samostatné konanie vo Francúzsku na podnet matky. Anglický súd postúpil vec Súdnemu dvoru EÚ, ktorý v úvode svojho rozhodnutia vyhlásil, že sa právomoc súdu členského štátu vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré sa oprávnené premiestni do iného členského štátu, určuje na základe kritéria obvyklého pobytu tohto dieťaťa v čase začatia konania na tomto súde.

Súd pokračoval tvrdením, že keďže články nariadenia, ktoré uvádzajú pojem obvyklý pobyt, neobsahujú výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť zmysel a rozsah tohto pojmu, toto určenie sa musí vykonávať s ohľadom na kontext ustanovení a cieľ nariadenia, a to najmä cieľ vyplývajúci z jeho odôvodnenia 12, podľa ktorého ním stanovené kritériá právomoci sú konštruované tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, a najmä kritériu blízkosti.

Dodal, že vek dieťaťa môže mať vo veci samej osobitný význam. Ďalej pokračoval, že vo všeobecnosti je prostredím dieťaťa v nízkom veku v prvom rade sociálne a rodinné prostredie určené príslušnou osobou alebo osobami, s ktorými dieťa žije, ktoré ho skutočne opatrojú a starajú sa oň.

Toto prostredie sa významne podieľa na určení miesta obvyklého pobytu dieťaťa a skladá sa z viacerých faktorov závislých od veku dieťaťa. Faktory, na ktoré sa má prihliadnuť v prípade dieťaťa v školskom veku, sa tak líšia od tých, na ktoré treba prihliadnuť v prípade staršieho alebo mladšieho dieťaťa.

Súdny dvor dodal, že pokiaľ ide o situáciu dojčťa, ktoré býva so svojou matkou iba niekoľko dní v inom členskom štáte, ako je štát jeho obvyklého pobytu, do ktorého bolo premiestnené, treba vziať do úvahy najmä na jednej strane trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území tohto členského štátu a dôvody presťahovania matky do tohto štátu a na druhej strane, najmä z dôvodu veku dieťaťa, geografický a rodinný pôvod matky, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré matka a dieťa udržiavajú v tom istom členskom štáte.

Súdny dvor rovnako ako vo veci A rozhodol, že je na vnútroštátnom súde, aby určil, kde má dieťa obvyklý pobyt, a zohľadnil pritom všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu.

3.2.3.3. Nadobudnutie nového obvyklého pobytu

Ak sa dieťa presťahuje z jedného členského štátu do iného, s výnimkou prípadov neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania dieťaťa⁽³⁰⁾, nadobudnutie obvyklého pobytu v „novom“ členskom štáte by malo v zásade nastať v rovnakom čase ako „strata“ obvyklého pobytu v bývalom členskom štáte. Zohľadnenie skutkových okolností každého jednotlivého prípadu súdom povedie k rozhodnutiu, či príslušné dieťa v „novom“ členskom štáte nadobudlo obvyklý pobyt, a pokiaľ áno, kedy sa tak stalo.

Aj keď by použitie prídavného mena „obvyklý“ mohlo naznačovať, že skôr, než možno určitý pobyt charakterizovať ako „obvyklý“, je potrebné stanoviť určitú dĺžku jeho trvania, nemalo by to vylučovať, že dieťa môže nadobudnúť obvyklý pobyt v členskom štáte už v deň príchodu do tohto štátu alebo krátko potom.

Súdna právomoc sa určuje v čase začatia konania. Keď príslušný súd začne konanie, v zásade si zachováva právomoc aj v prípade, ak dieťa nadobudne v priebehu konania obvyklý pobyt v inom členskom štáte (podľa zásady *perpetuatio fori*). Zmena obvyklého pobytu dieťaťa počas prebiehajúceho konania preto sama osebe nemá za následok zmenu právomoci v prebiehajúcom konaní.

Ak je to však v najlepšom záujme dieťaťa, článkom 15 sa stanovuje, že za určitých podmienok môže súd, ktorý má právomoc vo veci samej, postúpiť vec alebo jej časť súdu členského štátu, do ktorého sa dieťa presťahovalo⁽³¹⁾.

(30) Pozri kapitolu 4.

(31) Pozri bod 3.3.

3.2.4. Výnimky zo všeobecného pravidla

V článkoch 9, 10, 12 a 13 sa stanovujú výnimky zo všeobecného pravidla a uvádza sa, v ktorom ďalšom členskom štáte okrem členského štátu obvyklého pobytu dieťaťa môžu mať súdy právomoc.

3.2.4.1. Zachovanie právomoci pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa – článok 9

Keď sa dieťa presťahuje z jedného členského štátu do iného, je často potrebné preskúmať právo styku alebo iné zmluvné opatrenia týkajúce sa styku s cieľom prispôbiť ich novým okolnostiam. Článok 9 obsahuje pravidlo, ktorého základom je, že sa nositelia rodičovských práv a povinností nabádajú, aby sa ešte pred presťahovaním dohodli o potrebných úpravách predtým nariadeného práva styku a opatrení týkajúcich sa styku, a v prípade, ak to nie je možné, aby požiadali súd krajiny pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa o vyriešenie sporu.

Táto skutočnosť v žiadnom prípade nebráni osobe v pohybe v rámci Európskej únie, poskytuje však záruku, že osoba, ktorá viac nemôže vykonávať právo styku tak ako predtým, nemusí začať konanie na súdoch nového členského štátu, ale môže počas trojmesačného obdobia po presťahovaní požiadať súd, ktorý priznal právo styku, o jeho vhodnú úpravu. Počas tohto obdobia nemajú súdy nového členského štátu vo veciach práva styku právomoc.

3.2.4.2. Na článok 9 sa vzťahujú tieto podmienky:

3.2.4.2.1. *Právo styku, ktoré sa má upraviť, sa muselo udeliť na základe rozsudku*

Článok 9 sa uplatňuje len v situáciách, v ktorých sa prejavil záujem o úpravu predchádzajúceho rozsudku o práve styku vydaného súdmi v členskom štáte pred presťahovaním dieťaťa. Ak sa právo styku neudelilo na základe rozsudku, článok 9 sa neuplatňuje, uplatňujú však sa ďalšie kritériá právomoci. Súdy „nového“ členského štátu by tak podľa článku 8 mali právomoc rozhodnúť vo veciach práva styku, keď dieťa v tomto štáte nadobudlo obvyklý pobyt.

3.2.4.2.2. *Vzťahuje sa len na „zákonné“ presťahovania dieťaťa z jedného členského štátu do iného*

Pojem „zákonné“ presťahovanie sa musí stanoviť podľa príslušného súdneho rozhodnutia alebo zákona, ktorý sa uplatňuje v členskom štáte pôvodu (vrátane jeho pravidiel týkajúcich sa medzinárodného práva súkromného). Takéto presťahovanie môže nastať, ak nositeľ rodičovských práv a povinností získa povolenie presťahovať sa s dieťaťom do iného členského štátu bez súhlasu iného nositeľa rodičovských práv a povinností alebo s jeho súhlasom. Ak je presťahovanie dieťaťa výsledkom nezákonného premiestnenia, napríklad na základe jednostranného rozhodnutia nositeľa rodičovských práv a povinností, neuplatňuje sa článok 9, ale článok 10⁽³²⁾. Na druhej strane, ak je zmena obvyklého pobytu dieťaťa výsledkom

(32) Pozri bod 4.2.

zákonného presťahovania dieťaťa do iného členského štátu, uplatňuje sa článok 9 za predpokladu splnenia ďalších podmienok uvedených ďalej.

3.2.4.2.3. Uplatňuje sa len počas trojmesačného obdobia po presťahovaní dieťaťa

Trojmesačné obdobie sa počíta odo dňa, v ktorom sa dieťa fyzicky presťahovalo z členského štátu pôvodu do „nového“ členského štátu. Deň presťahovania by sa nemal zamieňať s dňom, v ktorom dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v „novom“ členskom štáte. Ak súd členského štátu pôvodu začne konanie po uplynutí trojmesačného obdobia odo dňa presťahovania, nemá podľa článku 9 právomoc.

3.2.4.2.4. Dieťa muselo počas trojmesačného obdobia nadobudnúť obvyklý pobyt v „novom“ členskom štáte

Článok 9 sa uplatňuje len vtedy, ak dieťa nadobudlo počas trojmesačného obdobia obvyklý pobyt v „novom“ členskom štáte. Ak dieťa počas tohto obdobia nenadobudlo v danom štáte obvyklý pobyt, súdy členského štátu pôvodu by si v zásade zachovali právomoc podľa článku 8. Je potrebné poznamenať, že ak dieťa, ktoré sa presťahovalo zo „starého“ členského štátu a prestalo mať v tomto členskom štáte obvyklý pobyt, nenadobudlo obvyklý pobyt v „novom“ členskom štáte, nielenže sa nebude uplatňovať článok 9, ale nemožno založiť právomoc ani podľa článku 8. V takomto prípade môže byť potrebné odvolať sa na ustanovenia článku 13 a založiť právomoc súdom členského štátu, v ktorom sa dieťa nachádza.

3.2.4.2.5. Nositeľ práva styku musí mať naďalej svoj obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodu

Ak nositeľ práva styku prestal mať obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodu, článok 9 sa neuplatňuje a právomoc získajú súdy nového členského štátu, keď v ňom dieťa nadobudne obvyklý pobyt.

3.2.4.2.6. Nositeľ práva styku nesmel prijať zmenu právomoci

Keďže cieľom tohto ustanovenia je zaručiť, aby sa nositeľ práva styku mohol počas trojmesačného obdobia po presťahovaní dieťaťa do „nového“ členského štátu aj naďalej obracať na súdy členského štátu, v ktorom má svoj obvyklý pobyt, článok 9 sa neuplatňuje, ak je tento nositeľ práva styku ochotný podrobiť sa právomoci, ktorú získali súdy „nového“ členského štátu.

Ak sa teda nositeľ práva styku zúčastňuje na konaní pred súdom v „novom“ členskom štáte bez toho, aby namietal jeho právomoc, článok 9 sa neuplatňuje a súd nového členského štátu vykonáva právomoc podľa článku 8. Z toho vyplýva, že článkom 9 sa nositeľovi práva styku nebráni začať konanie na súde „nového“ členského štátu v súvislosti s preskúmaním otázky práva styku.

3.2.4.2.7. Nebráni súdom nového členského štátu v rozhodovaní vo veciach, ktoré sa netýkajú práva styku

Článok 9 sa zaoberá len právomocou rozhodovať o práve styku, nevzťahuje sa však na ďalšie veci rodičovských práv a povinností, napríklad opatrovnícke práva. Článkom 9 sa preto nebráni nositeľovi rodičovských práv a povinností, ktorý sa spolu s dieťaťom presťahoval do „nového“

členského štátu, aby počas trojmesačného obdobia po presťahovaní začal konanie na súdoch tohto členského štátu v akejkoľvek inej otázke rodičovských práv a povinností.

3.2.4.2.8. Zachovanie právomoci súdov pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa (článok 9)

Vydali rozhodnutie o práve styku súdy členského štátu, z ktorého sa dieťa presťahovalo (ďalej len „členský štát pôvodu“)?

▶ NIE

Článok 9 sa neuplatňuje, súdy iného členského štátu však získajú právomoc, keď v ňom dieťa nadobudne obvyklý pobyt podľa článku 8.

▼ ÁNO

Bolo presťahovanie dieťaťa z členského štátu pôvodu do iného členského štátu (ďalej len „nový členský štát“) zákonné?

▶ NIE

Ak je premiestnenie nezákonné, článok 9 sa neuplatňuje. Namiesto toho sa uplatňujú pravidlá týkajúce sa únosu dieťaťa.

▼ ÁNO

Nadobudlo dieťa počas trojmesačného obdobia obvyklý pobyt v novom členskom štáte?

▶ NIE

Článok 9 sa neuplatňuje. Ak má dieťa aj po troch mesiacoch naďalej obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodu, súdy tohto členského štátu si zachovávajú právomoc podľa článku 8.

▼ ÁNO

Má nositeľ práva styku naďalej obvyklý pobyt v členskom štáte pôvodu?

▶ NIE

Článok 9 sa neuplatňuje.

▼ ÁNO

Zúčastnil sa nositeľ práva styku na konaní pre súdmi nového členského štátu bez toho, aby namietal ich právomoc?

▶ NIE

Článok 9 sa uplatňuje.

▼ ÁNO

Článok 9 sa neuplatňuje.

3.2.5. Súdna právomoc v prípadoch únosu dieťaťa – článok 10

Súdna právomoc v prípadoch únosu dieťaťa sa riadi osobitným pravidlom⁽³³⁾.

3.2.6. Dohoda o súdnej právomoci – článok 12

3.2.6.1. Obmedzená možnosť voľby súdu

Nariadením sa zavádza obmedzená možnosť, ktorá podlieha určitým osobitným podmienkam, začať konanie v akejkoľvek veci rodičovských práv a povinností na súde iného členského štátu, než je členský štát, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt, ak táto vec súvisí s prebiehajúcim konaním o rozvod manželstva v tomto inom členskom štáte, alebo ak má dieťa vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu. Je potrebné poznamenať, že článkom 12 sa nevytvára kritérium právomoci, ak ho nie je možné uplatniť v súlade s ustanoveniami odseku 1 alebo 3.

3.2.6.2. Článok 12 sa vzťahuje na dve rôzne situácie:

Situácia 1:

3.2.6.2.1. Právomoc súdu, ktorý koná vo veci rozvodu, vo veciach rodičovských práv a povinností

ČLÁNOK 12 ODS. 1 A 2

Keď na súde členského štátu prebieha konanie o rozvod manželstva, tento súd má tiež právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s rozvodom, dokonca aj v prípade, ak príslušné dieťa nemá v tomto členskom štáte obvyklý pobyt. Platí to bez ohľadu na to, či je dieťa dieťaťom oboch manželov. To isté platí aj v prípade, ak súd začal konanie na základe návrhu na rozluky alebo anulovanie manželstva.

Súd, ktorý koná vo veci rozvodu, má právomoc, ak sú splnené tieto podmienky:

- aspoň jeden z manželov má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu,
- manželia a všetci nositelia rodičovských práv a povinností prijali právomoc súdu, ktorý koná vo veci rozvodu, buď výslovným súhlasom, alebo jednoznačným spôsobom; súd by mal túto skutočnosť potvrdiť v čase začatia konania,
- právomoc tohto súdu je v najlepšom záujme dieťaťa.

(33) Pozri bod 4.2.

Právomoc súdu, ktorý koná vo veci rozvodu, zanikne, akonáhle:

- sa rozsudok o návrhu na rozvod stal právoplatným alebo
- sa vydal právoplatný rozsudok v konaní o rodičovských právach a povinnostiach, ktoré v čase, keď sa stal rozsudok o rozvode právoplatným, ešte neskončilo alebo
- sa konania vo veci rozvodu a rodičovských práv a povinností skončili z iného dôvodu (napríklad v prípade stiahnutia návrhov na rozvod a rodičovské práva a povinnosti).

Poznámka: Autori právnych predpisov nemali v anglickom znení v úmysle rozlišovať medzi výrazmi „prvoradý záujem dieťaťa“ („superior interests of the child“) [článok 12 ods. 1 písm. b)] a „najlepší záujem dieťaťa“ („best interests of the child“) [článok 12 ods. 3 písm. b)]. Verzie nariadenia v iných jazykoch používajú v oboch odsekoch totožné znenie.

Situácia 2:

3.2.6.2.2. Právomoc súdu členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa podstatnú väzbu (34)

ČLÁNOK 12 ODS. 3

Súdy členského štátu, na ktorých sa na základe kritéria právomoci stanoveného v článku 3 začali viesť iné konania, ako sú konania vo veci rozvodu, rozluky alebo anulovania manželstva, majú tiež právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností, a to aj v prípade, ak dieťa nemá v tomto členskom štáte obvyklý pobyt, ak sú splnené tieto podmienky:

- dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má v tomto členskom štáte obvyklý pobyt alebo

(34) Je potrebné poznamenať, že v čase prípravy tohto dokumentu bol na Súdny dvor Európskej únie podaný návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý má význam z hľadiska výkladu článku 12 ods. 3; pozri vec C-656/13 (2014/C 85/19). Návrh podal Nejvyšší soud České republiky (Česká republika) 12. decembra 2013 vo veci *L/M, R a K*. V návrhu sa položila otázka, či je článok 12 ods. 3 potrebné vykladať tým spôsobom, že zakladá právomoc konať vo veci rodičovských práv a povinností aj v prípade, že neprebíha žiadne ďalšie súvisiace konanie (teda „iné konania, ako sú konania uvedené v odseku 1“). Ďalší návrh na začatie prejudiciálneho konania v súvislosti s článkom 12 ods. 3 podal tentoraz Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Spojené kráľovstvo) 2. augusta 2013 vo veci C-436/13, *E/B*. V tomto prípade prvá prejudiciálna otázka znie: Ak bola v súvislosti s rodičovskými právami a povinnosťami uzavretá dohoda o právomoci súdu členského štátu podľa článku 12 ods. 3, trvá táto dohoda len dovtedy, kým sa rozsudok v tomto konaní nestane právoplatným, alebo jej účinky trvajú aj po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku?

že dieťa je štátnym príslušníkom tohto štátu. Tieto okolnosti nemajú výhradný charakter a uvedená väzba môže vychádzať aj z iných okolností,

- všetci účastníci konania prijímajú právomoc týchto súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase konania (inými slovami, rovnaká podmienka ako v situácii 1),
- právomoc je v najlepšom záujme dieťaťa [opäť rovnaká podmienka ako podmienka stanovená v článku 12 ods. 1 písm. b)] – pozri tiež poznámku na konci bodu 3.2.6.2.1).

3.2.6.2.3. Právomoc podľa článku 12, ak má dieťa svoj obvyklý pobyt v treťom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru z roku 1996 – článok 12 ods. 4

V článku 12 ods. 4 sa stanovuje, že ak má dieťa svoj obvyklý pobyt v treťom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru o ochrane detí z roku 1996⁽³⁵⁾, právomoc podľa článku 12 sa považuje za právomoc v „najlepšom záujme dieťaťa“, najmä ak nemožno viesť konanie v tomto treťom štáte.

Obmedzená prorogačná možnosť účastníka zvoliť si na začatie konania súd členského štátu, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, ale má vo vzťahu k nemu podstatnú väzbu, sa teda napríklad vzťahuje aj na situácie, v ktorých má dieťa obvyklý pobyt na území takéhoto tretieho štátu. Ak všetci účastníci konania prijali právomoc súdu jednoznačným spôsobom

v čase začatia konania a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa, právomoc majú súdy daného členského štátu.

3.2.7. Prítomnosť dieťaťa – článok 13

Ak nemožno určiť obvyklý pobyt dieťaťa a článok 12 sa neuplatňuje, článkom 13 sa umožňuje sudcovi členského štátu rozhodovať vo veciach rodičovských práv a povinností, pokiaľ ide o deti, ktoré sa v tomto členskom štáte nachádzajú.

3.2.8. Zostatková právomoc – článok 14

Ak žiadny súd nemá právomoc podľa článkov 8 až 13, súd môže založiť svoju právomoc podľa svojich vnútroštátnych predpisov o medzinárodnom práve súkromnom. Takéto rozhodnutia sa uznávajú a vyhlasujú za vykonateľné v iných členských štátoch podľa pravidiel nariadenia.

(35) Pozri kapitolu 8.

3.3. Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci – článok 15⁽³⁶⁾

3.3.1. Okolnosti, za ktorých je možné postúpiť vec podľa článku 15

Nariadenie obsahuje inovačné pravidlo, ktorým sa vo výnimočných prípadoch umožňuje, aby súd, ktorý začal konať vo veci a má právomoc vo veci samej, postúpil danú vec súdu iného členského štátu, ak je tento súd vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci. Súd môže postúpiť celú vec alebo jej špecifickú časť.

Podľa všeobecného pravidla majú právomoc súdy členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt v čase začatia konania (článok 8). Ak teda dieťa počas súdneho konania nadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte, nemá to za následok automatický presun právomoci.

Vo výnimočných prípadoch však môžu nastať okolnosti, v ktorých súd, ktorý začal konať vo veci (ďalej len „súd pôvodu“), nie je v najvhodnejšej situácii na prejednanie veci. Článkom 15 sa za takýchto okolností umožňuje súdu pôvodu postúpiť vec súdu iného členského štátu pod podmienkou, že je to v najlepšom záujme dieťaťa.

Vec, ktorá sa postúpila súdu iného členského štátu, nie je možné ďalej postúpiť tretiemu súdu (odôvodnenie 13).

Postúpenie podlieha týmto podmienkam:

Dieťa musí mať vo vzťahu k inému členskému štátu „osobitnú väzbu“. V článku 15 ods. 3 sa vymenúva päť situácií, v ktorých podľa nariadenia takáto väzba existuje:

- dieťa nadobudlo v tomto členskom štáte obvyklý pobyt po tom, ako sa na súde pôvodu začalo konanie, alebo
- iný členský štát je miestom pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa alebo
- je štátom, ktorého štátnu príslušnosť má dieťa, alebo
- je miestom obvyklého pobytu nositeľa rodičovských práv a povinností alebo
- v inom členskom štáte sa nachádza majetok dieťaťa a vec sa týka opatrení na ochranu dieťaťa vo vzťahu ku správe, udržiavaní alebo nakladaniu s týmto majetkom.

Okrem toho musia byť obidva súdy presvedčené, že postúpenie je v najlepšom záujme dieťaťa. Sudcovia by mali spolupracovať pri posudzovaní tejto skutočnosti na základe „špecifických okolností prípadu“. Mali by tak urobiť buď priamo, alebo prostredníctvom príslušných ústredných orgánov.

(36) Pozri poznámku pod čiarou č. 34; v tam citovanej veci *E/B* sa Súdnemu dvoru EÚ položila druhá otázka, ktorá sa tentoraz týkala účinku článku 15. Otázka znie: „Umožňuje článok 15... súdom členského štátu postúpiť právomoc za okolností, keď sa momentálne nevedie nijaké konanie týkajúce sa dieťaťa?“. V čase prípravy tohto dokumentu Súdny dvor EÚ ešte nevydal rozhodnutie o tejto otázke.

3.3.2. Subjekt, ktorý dáva podnet na postúpenie

Postúpenie sa môže uskutočniť:

- na návrh účastníka alebo
- z vlastného podnetu súdu, ak s tým súhlasí aspoň jeden z účastníkov, alebo
- na žiadosť súdu iného členského štátu, ak s tým súhlasí aspoň jeden z účastníkov.

3.3.3. Uplatniteľný postup

Súd, ktorý dostal žiadosť o postúpenie veci, alebo súd, ktorý chce vec postúpiť z vlastného podnetu, má dve možnosti:

- **môže prerušiť konanie vo veci a vyzvať účastníkov, aby podali svoj návrh na súd iného členského štátu, alebo**
- **môže priamo požiadať súd iného členského štátu, aby prevzal právomoc vo veci.**

V prvom prípade určí súd pôvodu lehotu, v ktorej musia účastníci začať konanie na súdoch iného členského štátu. Ak účastníci v tejto lehote nezačali konanie na tomto inom súde, vec sa nepostúpila a súd pôvodu pokračuje vo výkone svojej právomoci. Nariadením sa nepredpisuje konkrétna lehota, mala by však byť dostatočne krátka, aby sa zabezpečilo, že postúpenie nebude mať za následok zbytočné prieťahy na úkor dieťaťa a účastníkov. Súd, ktorý prijal návrh na postúpenie, musí do šiestich týždňov od podania návrhu rozhodnúť, či postúpenie prijíma. Ak právomoc odmietne, súd pôvodu si zachováva právomoc v celej veci a musí ju vykonávať.

Rozhodujúcou otázkou by malo byť, či by postúpenie v danom prípade bolo v najlepšom záujme dieťaťa. Posúdenie by malo vychádzať zo zásady vzájomnej dôvery a z predpokladu, že súdy všetkých členských štátov majú v zásade právomoc konať vo veci. Významnú úlohu môžu zohrávať ústredné orgány poskytovaním informácií sudcom o situácii v inom členskom štáte.

3.3.4. Určité praktické aspekty

3.3.4.1. Určenie príslušného súdu iného členského štátu sudcom, ktorý chce postúpiť vec

Na vyhľadanie príslušného súdu iného členského štátu sa môže použiť Európsky justičný atlas pre občianske veci. V justičnom atlase sa identifikuje územne príslušný súd v rôznych členských štátoch a poskytujú sa kontaktné údaje rôznych súdov (napríklad názvy, telefónne čísla, adresy elektronickej pošty atď.) (pozri Európsky justičný atlas⁽³⁷⁾). Pri hľadaní príslušného súdu v inom členskom štáte môžu sudcom v súlade s požiadavkami stanovenými v článku 55 písm. c)⁽³⁸⁾ pomáhať aj ústredné orgány vymenované podľa nariadenia.

3.3.4.2. Odporúčaný spôsob komunikácie sudcov

V článku 15 sa uvádza, že na účely postúpenia súdy spolupracujú buď priamo, alebo prostredníctvom ústredných orgánov. Komunikácia môže byť pre príslušných sudcov mimoriadne užitočná z hľadiska posúdenia, či sú v konkrétnej veci splnené požiadavky na postúpenie, najmä či by to bolo v najlepšom záujme dieťaťa. Ak obaja sudcovia hovoria spoločným jazykom

(37) http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/

(38) Pozri kapitolu 7.

a/alebo rozumejú spoločnému jazyku, mali by sa bez váhania kontaktovať priamo telefonicky alebo elektronickou poštou⁽³⁹⁾. Užitočné môžu byť aj ďalšie formy modernej technológie, napríklad konferenčné hovory. V prípade jazykových problémov môžu sudcovia, pokiaľ to zdroje umožňujú, využívať služby tlmočníkov. Sudcom môžu pomáhať aj ústredné orgány.

Sudcovia budú účastníkov a ich právnych poradcov oboznamovať s potrebnými informáciami. Samotní sudcovia však rozhodnú, aké postupy a záruky sú v kontexte daného prípadu vhodné.

3.3.4.3. Subjekt zodpovedný za preklad dokumentov

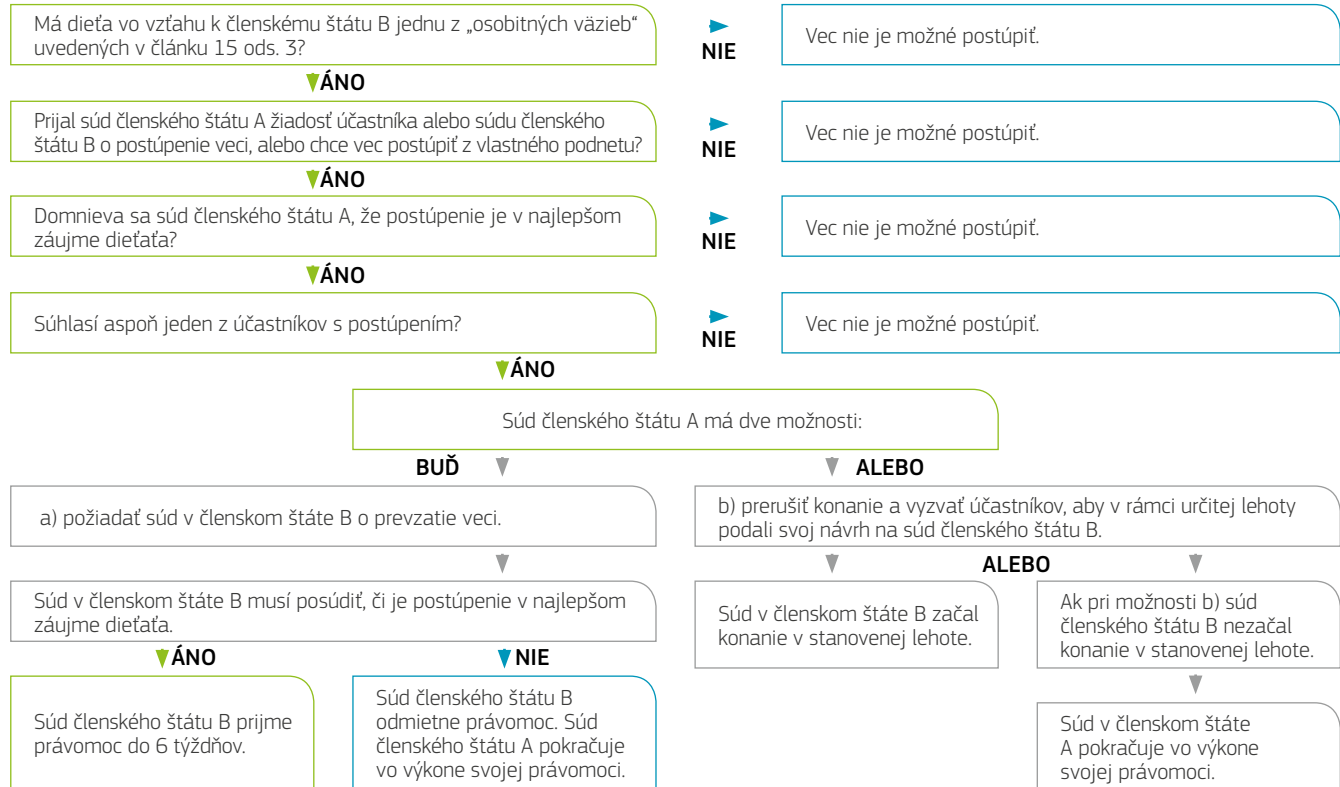
Článok 15 sa na mechanizmy prekladu nevzťahuje. Sudcovia by sa mali pokúsiť nájsť pragmatické riešenie, ktoré zodpovedá potrebám a okolnostiam každého prípadu. Ak sa vec postupuje sudcovi, ktorý rozumie jazyku konania, a ak je to v súlade s procesným právom dožiadaného členského štátu, preklad nemusí byť potrebný. Ak sa preukáže, že preklad je potrebný, možno ho obmedziť na najdôležitejšie dokumenty. Pri zabezpečovaní neformálnych prekladov môžu pomáhať aj ústredné orgány⁽⁴⁰⁾.

(39) Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného viedla k vytvoreniu medzinárodnej haagskej siete sudcov, ktorej jedným z cieľov je uľahčiť priamu komunikáciu medzi sudcami v kontexte medzinárodného rodinného práva. Haagska konferencia vypracovala niektoré všeobecné usmernenia pre oblasť justičnej komunikácie. Webová stránka Haagskej konferencie obsahuje odkazy na obidva uvedené body – pozri <http://www.hcch.net/upload/haguenetwork.pdf> a http://www.hcch.net/upload/brochure_djc_en.pdf. V rámci EÚ existuje tiež sieť sudcov v oblasti rodinného práva, ktorá vyvíja činnosť v rámci štruktúry Európskej justičnej siete pre občianske veci.

(40) Pozri bod 3.3.4.1 a poznámku pod čiarou č. 38.

3.3.4.4. Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii – článok 15

Keď sa na súde členského štátu (ďalej len „členský štát A“) začalo konanie vo veci, v ktorej má právomoc konať podľa článkov 8 až 14 nariadenia, môže tento súd vo výnimočných prípadoch postúpiť vec alebo jej špecifickú časť súdu iného členského štátu (ďalej len „členský štát B“), ak sú splnené tieto podmienky:

3.4. Postup pri konaniach, ktoré sa vedú v dvoch členských štátoch

3.4.1. Podobné konania, ktoré sa vedú v dvoch rôznych členských štátoch a ktoré sa týkajú toho istého dieťaťa – článok 19 ods. 2

Môže nastať situácia, keď účastníci začnú súdne konania vo veci rodičovských práv a povinností, ktoré sa týkajú toho istého dieťaťa a rovnakého predmetu konania, v rôznych členských štátoch. To môže mať za následok paralelné konania a v dôsledku toho nezlučiteľné rozsudky v tej istej veci.

Článkom 19 ods. 2 sa upravuje situácia, v ktorej sa vedú konania týkajúce sa rodičovských práv a povinností na súdoch rôznych členských štátov, ktoré sa týkajú:

- toho istého dieťaťa
- a rovnakého predmetu konania.

V takejto situácii sa článkom 19 ods. 2 stanovuje, že súd, ktorý začal konať ako prvý, v zásade danú vec prevezme. Súd, ktorý začal konať ako druhý, musí prerušiť konanie a počkať, kým súd, ktorý začal konať ako prvý, nepotvrdí svoju právomoc. Ak súd, ktorý začal konať ako prvý, potvrdí svoju právomoc, musí druhý súd odmietnuť vykonávať svoju právomoc. Druhý súd môže pokračovať v konaní len v prípade, ak prvý súd dospeje k záveru, že nemá právomoc, alebo ak sa prvý súd rozhodne vec postúpiť podľa článku 15 a druhý súd postúpenú vec prijme.

3.4.2. Rôzne druhy konania v dvoch rôznych členských štátoch, ktoré sa týkajú toho istého dieťaťa – článok 19 ods. 2 a článok 20

Na to, aby mal mechanizmus v článku 19 ods. 2 účinok, musia byť obidve konania v oboch členských štátoch vo vzťahu k vzneseným veciam rodičovských práv a povinností konaniami vo veci samej. Ak sa však konanie v prvom členskom štáte vedie z dôvodu prijatia predbežných a ochranných opatrení podľa článku 20, pravidlo uvedené v článku 19 ods. 2 sa nebude vzťahovať na žiadne konanie v inom členskom štáte, ktoré sa začalo neskôr a ktoré sa vo vzťahu k rodičovským právam a povinnostiam k tomu istému dieťaťu týka veci samej. Zdôvodňuje sa to tým, že keďže predbežné opatrenia nie sú vykonateľné v inom členskom štáte, nemôže dôjsť k nezlučiteľným rozsudkom.

Príklad: nasledujúca situácia viedla k dvom konaniam na Súdnom dvore:

Dve deti sa narodili v členskom štáte A; otec pochádzal tiež z členského štátu A, matka z členského štátu B. Krátko po narodení detí sa vzťah medzi rodičmi zhoršil a matka prejavila záujem vrátiť sa aj s deťmi do členského štátu B. Uzavreli spolu dohodu, na základe ktorej mohla matka vziať obe deti do členského štátu B. Zatiaľ čo jedno z detí (chlapec) mohlo cestovať, druhé dieťa (dievča) muselo vzhľadom na svoj vážny zdravotný stav zostať v nemocnici. Matka preto odišla do členského štátu B spolu s chlapcom.

Otec však usúdil, že keďže dohoda nebola schválená príslušnými orgánmi, nie je ňou viac viazaný, a začal na súde v členskom štáte A konanie vo veci prijatia predbežných opatrení. Konkrétne žiadal o dočasné zverenie oboch detí do svojej osobnej starostlivosti. Súd rozhodol v prospech

tejto žiadosti. Neskôr začala matka samostatné konanie vo veci samej na súde v členskom štáte B, v ktorom žiadala o zverenie chlapca do svojej starostlivosti.

Otec sa v primeranom čase v súlade s nariadením domáhal v členskom štáte B vyhlásenia vykonateľnosti nariadenia vydaného súdom v členskom štáte A o dočasnom zverení detí do jeho osobnej starostlivosti. Súd v členskom štáte B postúpil danú vec Súdnemu dvoru Európskej únie s otázkou, či sa ustanovenia článku 21 a nasl., ktoré sa týkajú uznávania a výkonu rozsudkov, uplatňujú aj na vykonateľné predbežné opatrenia v oblasti osobnej starostlivosti o dieťa v zmysle článku 20. Súdny dvor EÚ v tejto veci rozhodol, že rozsudok v prospech otca v rozsahu, v akom nariaďoval predbežné opatrenia v oblasti osobnej starostlivosti o dieťa spadajúce pod článok 20 nariadenia, sa nemohol vykonávať podľa článku 21 nariadenia⁽⁴¹⁾.

V prípade samostatného konania začatého matkou v členskom štáte B, v ktorom žiadala o zverenie chlapca do svojej starostlivosti, sa súd tohto členského štátu pokúsil kontaktovať súd v členskom štáte A s cieľom zistiť presnú povahu konania, ktoré sa pred ním vedie, a najmä presnú povahu rozhodnutia, ktoré tento súd vydal. Napriek intervencii styčného sudcu v členskom štáte A sa komunikáciu medzi týmito súdmi z rôznych dôvodov nepodarilo nadviazať. Súd v členskom štáte B preto pri absencii dohody medzi rodičmi rozhodol, že v konaní nemôže pokračovať, kým vec najprv nepostúpi Súdnemu dvoru Európskej únie⁽⁴²⁾. Súdny dvor Európskej únie sa

otázkami položenými v tejto druhej veci zaoberal v kontexte a so zreteľom na svoje rozhodnutie v prvej uvedenej veci.

Prvá položená otázka sa týkala toho, či sa ustanovenia článku 19 ods. 2 o prekážke začatej veci a súvisiacich konaniach uplatňujú v prípade, ako je tento, ak sa vo veci rodičovských práv a povinností na súde jedného členského štátu (v tomto prípade členského štátu A) začalo konať iba o vydaní predbežného opatrenia v zmysle článku 20 nariadenia a na súde iného členského štátu (v tomto prípade členského štátu B), ktorý má v zmysle nariadenia právomoc rozhodnúť vo veci samej a na ktorom druhý účastník konania neskôr podal návrh na rozhodnutie vo veci samej (či už dočasné, alebo s konečnou platnosťou) s rovnakým predmetom konania, začalo konať vo veci samej. Súdny dvor Európskej únie na túto otázku odpovedal, že ustanovenia článku 19 ods. 2 nie sú za takýchto okolností uplatniteľné.

Súdnemu dvoru sa tiež položila otázka ako dlho by mal súd, ktorý začal konať ako druhý, čakať, kým rozhodne o otázke, či súd, ktorý začal konať ako prvý, má právomoc vo veci samej. Súdny dvor uviedol, že ak, podobne ako v tomto prípade, súd v členskom štáte B, ktorý začal konať ako druhý vo veci samej, aj napriek svojmu úsiliu, ktoré vynaložil s cieľom informovať sa u účastníka konania, ktorý sa dovoľáva prekážky začatej veci, pred súdom, ktorý začal konať ako prvý, a pred centrálnym orgánom, nedisponuje žiadnym dôkazom, ktorý by mu umožnil určiť predmet a dôvod návrhu podaného pred súdom členského štátu A, najmä v súvislosti s preukázaním právomoci tohto súdu podľa nariadenia, a ak si vzhľadom na osobitné okolnosti záujem dieťaťa vyžaduje, aby súd v členskom štáte B prijal rozhodnutie, ktoré by bolo možné uznať v iných členských štátoch, než je členský štát súdu, ktorý začal konať ako druhý, tomuto súdu prislúcha

(41) Pozri rozsudok Súdného dvora z 15. júla 2010 vo veci C-256/09, *Bianca Purruker/Guillermo Vallés Pérez* („Purruker I“), Zb. 2010, s. I-7353.

(42) Pozri rozsudok Súdného dvora z 9. novembra 2010 vo veci C-296/10, *Bianca Purruker/Guillermo Vallés Pérez* („Purruker II“), Zb. 2010, s. I-11163.

po dobe primeranej na čakanie na odpovede na formulované otázky pokračovať v skúmaní návrhu, ktorý mu bol podaný. Trvanie tejto primeranej lehoty musí zohľadňovať prvoradý záujem dieťaťa s prihliadnutím na okolnosti predmetnej veci.

Ako sa môže rozhodnutie uznať a vykonať v inom členskom štáte?

3.5. Uznávanie a výkon – všeobecné informácie

3.5.1. Postup uznávania a výkonu – článok 21 a články 23 až 39

Každý zainteresovaný účastník môže požiadať o vydanie rozhodnutia o uznaní rozsudku o rodičovských právach a povinnostiach vydaného súdom členského štátu a o vyhlásenie tohto rozsudku za vykonateľný v inom členskom štáte (ďalej len „konanie o vyhlásenie vykonateľnosti“). Rozsudok, ktorým sa priznávajú predbežné opatrenia, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti článku 20, sa podľa nariadenia považuje za nevykonateľný mimo členského štátu, v ktorom bol priznaný⁽⁴³⁾.

Žiadosť sa podáva na príslušný súd v členskom štáte, v ktorom sa žiada o uznanie a výkon. Súdny určené členskými štátmi na tento účel sú uvedené v zozname č. 1⁽⁴⁴⁾. Príslušný súd bezodkladne vyhlási, že rozsudok je v danom členskom štáte vykonateľný.

Osoba, proti ktorej sa o výkon žiada, ani dieťa nemajú v tomto štádiu právo predkladať súdu žiadne pripomienky. V judikatúre Súdneho dvora sa potvrdilo, že osoba, proti ktorej sa vydal rozsudok, nemôže podľa článku 31 požiadať o vyhlásenie, že rozsudok by nemal byť uznaný alebo vykonateľný⁽⁴⁵⁾.

Obaja účastníci sa môžu v tomto štádiu proti rozhodnutiu odvolať a predložiť pripomienky. Ak odvolanie podal navrhovateľ, účastník, proti ktorému sa žiada o výkon, sa osobne predvolá pred odvolací súd.

3.5.2. Dôvody odmietnutia uznania alebo vykonania rozsudku, ktorý sa týka rodičovských práv a povinností – článok 23

Súd odmietne vyhlásiť rozsudok za vykonateľný, len ak:

- by to bolo v zjavnom rozpore s verejným poriadkom dožiadaného členského štátu,
- sa dieťaťu, s výnimkou naliehavých prípadov, nedala možnosť vyjadriť sa v priebehu konania, ktoré viedlo k rozsudku,
- sa vydal v neprítomnosti osoby, ktorej sa písomnosť, ktorou začalo konanie, nedoručila v dostatočnom časovom predstihu a takým spôsobom, aby si mohla zabezpečiť obhajobu, okrem prípadu, že sa zistí, že táto osoba prijala rozsudok bez výhrad,
- sa osoba, ktorá tvrdí, že rozsudok zasahuje do jej rodičovských práv a povinností, nemala možnosť vyjadriť sa,

(43) Pozri bod 3.4.2 a vec Purucker I, už citovanú v poznámke pod čiarou č. 41.

(44) Ú. v. EÚ C 85, 23.3.2013, s. 6.

(45) Pozri rozsudok z 11. júla 2008 vo veci C-195/08 PPU, *Inga Rinau*, Zb. 2008, s. I-5271.

- je nezlučiteľný s iným rozsudkom podľa podmienok stanovených v článku 23 písm. e) a f),
- sa vec týka umiestnenia dieťaťa v inom členskom štáte a nedodrжал sa postup predpísaný v článku 56.

3.5.3. Odvolanie proti rozhodnutiu o vyhlásení vykonateľnosti rozsudku – článok 33

Účastníci sa môžu proti rozhodnutiu odvolať. Odvolanie sa podáva na súdoch, ktoré na tento účel určili členské štáty a ktoré sú uvedené v zozname č. 2⁽⁴⁶⁾. Obaja účastníci môžu v tomto štádiu predkladať pripomienky.

3.5.4. Právna a iná pomoc – článok 50 a článok 55 písm. b)

Osoba navrhujúca konanie o vyhlásenie vykonateľnosti má nárok na právnu pomoc, ak mala na právnu pomoc nárok vo svojom členskom štáte. Takejto osobe môžu pomáhať aj ústredné orgány, ktorých úlohou je poskytovať informácie a pomáhať nositeľom rodičovských práv a povinností, ktorí sa snažia o uznanie a výkon rozhodnutí o rodičovských právach a povinnostiach v inom členskom štáte.

3.5.5. Uznanie a vyhlásenie vykonateľnosti verejných listín a dohôd – článok 46

Postup uznania a výkonu sa vzťahuje aj na verejné listiny a dohody, ktoré sú vykonateľné v členskom štáte ich pôvodu, ako sa vysvetľuje v bodoch

3.1.3.2 a 3.1.3.3. Tieto verejné listiny a dohody sa preto uznávajú a vyhlasujú za vykonateľné v iných členských štátoch za rovnakých podmienok ako rozsudky.

3.5.6. Vyššie overenie písomností sa nevyžaduje – článok 52

Ak sa na základe nariadenia žiada o uznanie, vyhlásenie vykonateľnosti alebo výkon príkazu týkajúceho sa rodičovských práv a povinností, nevyžaduje sa vyššie overenie žiadnych písomností potrebných na tieto účely. Napríklad v prípade rozsudku o opatrovníckom práve alebo osvedčenia, ktoré sa týka vykonateľnosti takéhoto rozsudku, nie je potrebná žiadne vyššie overenie v súvislosti s uznaním alebo výkonom v inom členskom štáte.

3.5.7. Výnimky zo všeobecného postupu uznávania a výkonu – článok 40

3.5.7.1. Príkazy týkajúce sa práva styku (kontaktu) a návratu detí podľa článku 11 ods. 6 až 8 – články 41 a 42

Opísaný postup sa vzťahuje všeobecne na rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, napríklad vo veciach opatrovníckeho práva. Existujú však dve výnimky, v ktorých nariadenie upúšťa od tohto postupu a v ktorých sa rozhodnutie v iných členských štátoch uznáva a je v nich vykonateľné bez akéhokoľvek postupu. Výnimky sa týkajú práva styku (pozri bod 3.6.3) a návratu dieťaťa po jeho nezákonnom premiestnení alebo zadržiavaní (pozri bod 4.4.7). V každej z týchto situácií nariadenie stanovuje, že vyhlásenie vykonateľnosti nie je potrebné a že sa na ne nevzťahujú ustanovenia o námietkach proti uznaniu ani dôvody neuznania stanovené v článku 23. Namiesto toho sa zavádza postup, v ktorom súd pôvodu

(46) Ú. v. EÚ C 85, 23.3.2013, s. 6.

vydáva osvedčenie, pričom toto osvedčenie spolu s odpisom rozsudku, ktorého sa dané osvedčenie týka, je dostatočné na priamy výkon príkazu. Viac informácií o osvedčeniach týkajúcich sa práva styku (kontaktu) nájdete v bodoch 3.6.3 a nasl. Ďalšie informácie o osvedčeniach, ktoré sa týkajú návratu dieťaťa, nájdete v bodoch 4.4.7 a nasl.

3.5.7.2. Osvedčenie na výkon príkazu na návrat dieťaťa – článok 42 a príloha IV

Osvedčenie, ktoré sa vydáva na výkon príkazu na návrat dieťaťa po jeho nezákonnom premiestnení alebo zadržiavaní na základe rozsudku vydaného podľa článku 11 ods. 8, musí obsahovať tieto informácie:

- a. dieťaťu sa umožnilo vyjadriť sa, pokiaľ sa to s ohľadom na jeho vek a stupeň vyladenosti nepovažovalo za nevhodné;

Poznámka: Toto ustanovenie znamená, že povinnosť vypočuť si vyjadrenie dieťaťa má súd, ktorý vydáva osvedčenie a vyniesol rozsudok, okrem prípadov, v ktorých rozhodol, že to nepovažuje za vhodné po zohľadnení informácií o veku a stupni vyladenosti dieťaťa. Ak uvedená podmienka nie je splnená, súd by nemal vydať osvedčenie;

- b. všetci účastníci dostali možnosť vyjadriť sa;
- c. súd pri vydaní svojho rozsudku vzal do úvahy dôvody vynesenia rozsudku a dôkazy, na ktorých sa zakladá príkaz, ktorým súd v inom členskom štáte podľa článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980 odmietol nariadiť návrat dieťaťa.

Okrem toho, ak súd nariadi opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate do štátu obvyklého pobytu, osvedčenie musí obsahovať údaje o takýchto opatreniach. Tieto údaje sa uvádzajú v bode 14 osvedčenia.

Súdca vydá osvedčenie z vlastného podnetu.

3.5.7.3. Písomnosti potrebné pre výkon rozsudku – článok 45

Účastník, ktorý žiada o výkon rozsudku, musí predložiť odpis rozsudku a osvedčenie vydané podľa článku 41 alebo 42 vyplnené v jazyku, v ktorom je rozsudok. Pri žiadosti o výkon v inom členskom štáte je potrebné predložiť preklad príslušnej časti osvedčenia do úradného jazyka tohto členského štátu. Pokiaľ ide o právo styku, prekladajú sa špecifické podmienky výkonu práva styku uvedené v bode 12 osvedčenia. V prípade návratu dieťaťa sa prekladá bode 14 osvedčenia, v ktorom sa uvádzajú podmienky vykonania opatrení prijatých na zabezpečenie návratu dieťaťa.

3.6. Pravidlá týkajúce sa práva styku (kontaktu) – uznávanie a výkon – články 40 a 41

3.6.1. Priame uznanie a výkon práva styku (kontaktu) podľa nariadenia – články 40 a 41

Jedným z hlavných politických cieľov nariadenia je zabezpečiť, že dieťa môže počas svojho detstva udržiavať kontakt s nositeľmi rodičovských práv a povinností aj po ich rozluke a keď žijú v rôznych členských štátoch⁽⁴⁷⁾. Nariadením sa uľahčuje výkon cezhraničného práva styku tým, že sa zabezpečuje, že rozsudok o práve styku vydaný v jednom členskom štáte sa priamo uznáva a je priamo vykonateľný v inom členskom štáte za predpokladu, že sa k nemu pripojí osvedčenie vydané súdom, ktorý vyhlásil rozsudok⁽⁴⁸⁾. Uvedená skutočnosť nebráni nositeľom rodičovských práv a povinností, aby žiadali o uznanie a výkon rozsudku o práve styku podaním návrhu na konanie o vyhlásenie vykonateľnosti podľa príslušných častí nariadenia, ak si to želajú (pozri článok 40 ods. 2 a bod 3.5).

3.6.2. Právo styku, na ktoré sa nariadenie vzťahuje – článok 2 ods. 10

„Právo styku“ zahŕňa najmä právo vziať dieťa na obmedzený čas na iné miesto, ako je miesto jeho obvyklého pobytu.

Pravidlá práva styku sa vzťahujú na každé právo styku bez ohľadu na to, kto je jeho príjemcom. Podľa vnútroštátneho práva môže byť nadobúdateľom práva styku rodič, u ktorého dieťa nemá bydlisko, alebo iný člen rodiny, napríklad starí rodičia alebo tretie osoby.

„Právo styku“ môže zahŕňať každú formu kontaktu medzi dieťaťom a ďalšou osobou vrátane napr. kontaktu prostredníctvom telefónu, programu Skype, internetu alebo elektronickej pošty.

Tieto pravidlá pre uznávanie a výkon sa vzťahujú len na rozsudky, ktoré priznávajú právo styku. Naopak, uznávanie rozsudku, ktorým sa zamietá žiadosť o právo styku, sa riadi všeobecnými pravidlami pre uznávanie.

(47) Týmto spôsobom nariadenie vyjadruje zásadu uvedenú v článkoch 9 a 10 Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Dohovor sa vzťahuje na deti vo veku do 18 rokov; pozri tiež článok 24 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie (2010/C 83/02), 30.3.2010, Ú. v. EÚ C 83, s. 389.

(48) Pozri bod 3.6.7.

3.6.3. Podmienky vydania osvedčenia – články 40 a 41 a príloha III

Rozsudok o práve styku sa priamo uznáva a je priamo vykonateľný v inom členskom štáte za predpokladu, že sa k nemu pripojí osvedčenie vydané sudcom pôvodu, ktorý vyniesol rozsudok. Cieľom osvedčenia je zaručiť, že sa v priebehu konania v členskom štáte pôvodu dodržiavali určité procesné záruky.

Sudca pôvodu vydá osvedčenie, keď overí, že sa dodržali tieto procesné záruky:

- všetkým účastníkom sa dala možnosť vyjadriť sa,
- dieťaťu sa dala možnosť vyjadriť sa, pokiaľ sa to s ohľadom na jeho vek a stupeň vyspelosti nepovažovalo za nevhodné,
- v prípade, že sa rozsudok vydal v neprítomnosti, sa účastníkovi, ktorý sa nezúčastnil konania, doručila písomnosť, ktorou sa začalo konanie, v dostatočnom čase a takým spôsobom, aby si mohol zabezpečiť obhajobu, alebo sa osobe doručila písomnosť, avšak nie za týchto podmienok, no napriek tomu sa zistilo, že táto osoba prijala rozhodnutie bez výhrad.

Aj keď sa to v nariadení neuvádza, sudcovia by mali zvážiť zavedenie osvedčeného postupu, podľa ktorého by v prípade rozhodnutia o nevypočutí dieťaťa z dôvodu jeho nedostatočného veku alebo stupňa vyspelosti vo svojom rozsudku uviedli opis krokov, ktoré podnikli na zistenie veku a stupňa vyspelosti dieťaťa, ako aj dôvody, pre ktoré sa dieťaťu nedala možnosť vyjadriť sa.

Pri nedodržaní procesných záruk sa rozhodnutie v inom členskom štáte priamo neuzná a nevyhlási za vykonateľné a účastníci budú musieť na tento účel podať návrh na konanie o vyhlásenie vykonateľnosti (pozri bod 3.5).

3.6.4. Osvedčenie – článok 41 ods. 2

Sudca pôvodu vydá osvedčenie v jazyku, v ktorom je rozsudok, na tlačive podľa vzoru v prílohe III. Osvedčením sa preukazuje nielen dodržanie uvedených procesných záruk, ale obsahuje tiež praktické informácie, ktorých cieľom je uľahčiť výkon rozsudku. Tieto informácie môžu zahŕňať napr. mená a adresy nositeľov rodičovských práv a povinností a dotknutých detí, akékoľvek praktické opatrenia na výkon práva styku, akékoľvek špecifické povinnosti osoby s právom styku alebo iného rodiča a prípadné obmedzenia uložené na výkon práva styku. Všetky povinnosti týkajúce sa práva styku uvedené v osvedčení sú v zásade priamo vykonateľné v súlade s pravidlami.

3.6.5. Situácie, v ktorých by mal sudca pôvodu vydať osvedčenie – článok 41 ods. 1 a 3

Závisí to od toho, či je v čase vydania rozsudku pravdepodobné, že sa právo styku, ktoré sa má vykonávať, bude týkať cezhraničnej situácie.

3.6.5.1. Právo styku sa týka cezhraničnej situácie

Ak sa v čase vydania rozsudku právo styku týka cezhraničnej situácie, napr. ak má rodič dotknutého dieťaťa pobyť v inom členskom štáte

alebo sa plánuje presťahovať do iného členského štátu, sudca vydá osvedčenie z vlastnej iniciatívy („z úradnej povinnosti“) hneď, ako sa rozsudok stane vykonateľným, aj keď len predbežne.

Vnútroštátnymi právnymi predpismi sa v mnohých členských štátoch stanovuje, že rozsudky o rodičovských právach a povinnostiach sú „vykonateľné“ bez ohľadu na prípadné odvolanie. Ak sa vnútroštátnym právom neumožňuje, aby sa rozsudok stal vykonateľným, kým proti nemu prebieha odvolacie konanie, nariadením sa udeľuje toto právo sudcovi pôvodu. Cieľom je zabrániť, aby zdlhavé odvolacie konania neprimerane odďaľovali výkon rozhodnutia.

3.6.5.2. Právo styku sa netýka cezhraničnej situácie

Ak v čase vydania rozsudku neexistuje žiadny náznak toho, že sa právo styku bude vykonávať cezhranične, sudca nemá povinnosť vydať osvedčenie. Ak však okolnosti prípadu naznačujú, že existuje skutočná alebo potenciálna možnosť, že právo styku bude zahŕňať aj cezhraničnú situáciu, sudcovia by mali zväziť zavedenie osvedčeného postupu, podľa ktorého by sa osvedčenie vydávalo v rovnakom čase ako rozsudok. Takáto situácia by mohla napríklad nastať, ak sa príslušný súd nachádza blízko hraníc s iným členským štátom alebo ak majú nositelia rodičovských práv a povinností rôznu štátnu príslušnosť.

Ak situácia neskôr nadobudne cezhraničný charakter, pretože sa napr. jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností presťahuje do iného členského štátu, každý z účastníkov môže v danom čase požiadať súd pôvodu, ktorý vydal rozsudok, o vydanie osvedčenia.

3.6.6. Možnosť odvolania proti osvedčeniu – článok 43 a odôvodnenie 24

Proti vydaniu osvedčenia nie je možné sa odvolať. Ak sa sudca pôvodu dopustil chyby pri vyplňaní osvedčenia a dané osvedčenie nezodpovedá rozsudku, je možné požiadať súd pôvodu o opravu. V takom prípade sa uplatňuje vnútroštátne právo členského štátu pôvodu.

3.6.7. Účinky osvedčenia – článok 41 ods. 1 a článok 45

Rozsudok o práve styku, ku ktorému je pripojené osvedčenie, sa priamo uznáva a je priamo vykonateľný v iných členských štátoch bez potreby konania o vyhlásenie vykonateľnosti.

Skutočnosť, že je k rozsudku o práve styku pripojené osvedčenie, znamená, že nositeľ rodičovských práv a povinností môže požiadať o uznanie a výkon rozhodnutia v inom členskom štáte bez ďalšieho konania (konania o vyhlásenie vykonateľnosti). Okrem toho nesmie druhý účastník namietat proti uznaniu rozsudku. V dôsledku toho nie je v súvislosti s rozsudkom o práve styku potrebné podávať návrh na vyhlásenie vykonateľnosti a nie je tiež možné namietat proti uznaniu tohto rozsudku na základe dôvodov neuznania uvedených v článku 23. Osvedčenie rozsudku vydáva súd v členskom štáte pôvodu, ak sa dodržali určité procesné záruky. Účastník, ktorý chce požiadať o výkon práva styku v inom členskom štáte, predloží odpis rozsudku a osvedčenie. Okrem bodu 12, ktorý sa vzťahuje na praktické opatrenia na výkon práva styku, nie je osvedčenie potrebné prekladať.

3.6.8. Rozsudok sa považuje za rovnocenný s rozsudkom členského štátu výkonu – články 44 a 47

Osvedčenie zabezpečuje, že rozsudok sa na účely uznania a výkonu v inom členskom štáte považuje za rovnocenný s rozsudkom vydaným v danom štáte.

Skutočnosť, že sa rozsudok priamo uznáva a je priamo vykonateľný v inom členskom štáte, znamená, že by sa s ním malo zaobchádzať ako s „vnútroštátnym“ rozsudkom, a mal by sa uznávať a vykonávať podľa rovnakých podmienok ako rozsudok vydaný v danom členskom štáte. Ak účastník dobrovoľne neprijme rozsudok o práve styku, druhý účastník môže priamo požiadať orgány členského štátu výkonu o jeho výkon. Postup výkonu sa neriadi nariadením, ale vnútroštátnym právom (pozri kapitolu 5).

3.6.9. Právomoc súdov v členskom štáte výkonu prijímať praktické opatrenia na výkon práva styku – článok 48

V situáciách, v ktorých rozsudok neobsahuje žiadne alebo len nedostatočné informácie o opatreniach na zabezpečenie výkonu práva styku, môže byť výkon zložitý alebo dokonca nemožný. Na zabezpečenie toho, aby sa právo styku mohlo vykonávať aj v takýchto situáciách, udeľuje nariadenie súdom členského štátu výkonu právomoc prijímať potrebné praktické opatrenia na zabezpečenie výkonu práva styku, pričom sa musia zachovať podstatné prvky rozsudku.

Článkom 48 sa nezakladá súdu výkonu právomoc rozhodnúť vo veci samej. Z toho dôvodu všetky praktické opatrenia prijaté podľa tohto ustanovenia

zaniknú na základe neskoršieho rozsudku súdu členského štátu, ktorý má právomoc rozhodnúť vo veci samej.

4. Pravidlá týkajúce sa medzinárodného únosu detí v rámci EÚ

4.1. Všeobecný úvod – články 10, 11, 40, 42, 55 a 62

4.1.1. Vzťah k Haagskemu dohovoru z roku 1980 – články 60 a 62 a odôvodnenie 17

Haagsky dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980 (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1980“) bol ratifikovaný všetkými členskými štátmi Európskej únie a naďalej sa uplatňuje v súvislosti s prípadmi únosu detí medzi členskými štátmi. Haagsky dohovor z roku 1980 však dopĺňajú určité ustanovenia nariadenia, ktoré sa v takýchto prípadoch uplatňujú. Preto, pokiaľ ide o vykonávanie Haagskeho dohovoru z roku 1980 vo vzťahoch medzi členskými štátmi, pravidlá nariadenia majú prednosť pred pravidlami dohovoru v rozsahu, v ktorom sa týkajú otázok upravených nariadením.

4.1.2. Odrádzanie od únosov detí rodičmi

Spoločným cieľom Haagskeho dohovoru z roku 1980 a nariadenia je odrádzať od únosov detí medzi členskými štátmi zo strany ich rodičov. Ak však takáto situácia nastane, dohovorom aj nariadením sa snaží o zabezpečenie rýchleho návratu dieťaťa do jeho členského štátu pôvodu⁽⁴⁹⁾. Únos detí sa na účely dohovoru a nariadenia vzťahuje na neoprávnené premiestnenie aj neoprávnené zadržiavanie⁽⁵⁰⁾. Ďalší text sa vzťahuje na prípady, ktoré sa týkajú oboch situácií.

(49) Pozri odôvodnenie 17 nariadenia a okrem iného článok 1 písm. a) a článok 12 Haagskeho dohovoru z roku 1980.

(50) Pozri článok 2 ods. 9 a 11 nariadenia a články 3, 4 a 5 dohovoru.

4.1.3. Všeobecný opis fungovania nariadenia, pokiaľ ide o únos detí

V prípade únosu dieťaťa z jedného členského štátu (ďalej len „členský štát pôvodu“) do iného členského štátu (ďalej len „dožiadaný členský štát“) nariadenie zabezpečuje, že si súdy členského štátu pôvodu zachovávajú právomoc rozhodovať o otázke opatrovníctva bez ohľadu na únos. Po podaní žiadosti o návrat dieťaťa na súd v dožiadanom členskom štáte tento súd uplatní Haagsky dohovor z roku 1980 doplnený o nariadenie. Ak sa súd dožiadaného členského štátu rozhodne nenariadiť návrat dieťaťa z dôvodu stanoveného v článku 13 dohovoru, musí okamžite zaslať odpis svojho rozhodnutia príslušnému súdu členského štátu pôvodu (ďalej len „súd pôvodu“), ktorý potom môže na návrh účastníka preskúmať otázku opatrovníctva, ak už v tejto otázke nezačal konať. Ak z rozhodnutia súdu pôvodu vyplýva povinnosť návratu dieťaťa, toto rozhodnutie sa v dožiadanom členskom štáte priamo uznáva a je priamo vykonateľné bez potreby konania o vyhlásenie vykonateľnosti (pozri bod 4.4.7 a diagram v bode 4.4.9).

4.1.4. Hlavné zásady pravidiel týkajúcich sa únosu detí

1. Po neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní dieťaťa si právomoc v zásade zachovávajú súdy členského štátu pôvodu (pozri diagram v bode 4.2.2).
2. Súdy dožiadaného členského štátu zabezpečia rýchly návrat dieťaťa (pozri tabuľku v bode 4.3.6).
3. Ak súd dožiadaného členského štátu rozhodne podľa ľubovoľného ustanovenia článku 13 dohovoru, že dieťa nevráti, musí zaslať odpis svojho rozhodnutia príslušnému súdu v členskom štáte pôvodu, ktorý informuje účastníkov. Obidva súdy vzájomne spolupracujú (pozri diagram v bode 4.4.9).
4. Ak súd členského štátu pôvodu rozhodne o návrate dieťaťa, toto rozhodnutie je v dožiadanom členskom štáte priamo vykonateľné bez potreby konania o vyhlásenie vykonateľnosti (pozri diagram v bode 4.4.9)⁽⁵¹⁾.
5. Ústredné orgány členského štátu pôvodu a dožiadaného členského štátu navzájom spolupracujú a pomáhajú súdom s ich úlohami⁽⁵²⁾.

(51) Súdny dvor Európskej únie v rozsudku z 1. júla 2010 vo veci C-211/10 PPU, *Povse/Alpago*, Zb. 2010, s. I-06673, okrem iného jasne uviedol, že na to, aby bolo nariadenie návratu dieťaťa podľa článku 11 ods. 8 vykonateľné, sa nevyhnutne nevyžaduje, aby mu predchádzalo vydanie rozhodnutia súdom pôvodu v otázke opatrovníckeho práva k dieťaťu; pozri bod 5 a nasl.

(52) Pozri článok 55 nariadenia a článok 7 dohovoru.

4.1.5. Význam úlohy justície

Vo všeobecnosti je vhodné si pripomenúť, že zložitosť a povaha otázok, ktorými sa zaoberajú rôzne medzinárodné nástroje v oblasti únosu dieťaťa, si vyžadujú špecializovaných alebo dobre vyškolených sudcov. Aj keď organizácia súdov nepatrí do rozsahu pôsobnosti nariadenia, skúsenosti členských štátov, v ktorých je právomoc rozhodovať vo veciach podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980 sústredená medzi obmedzený počet súdov alebo sudcov, sú pozitívne a preukazujú zvýšenú kvalitu a účinnosť.

Medzinárodná spolupráca sudcov v oblasti rodinného práva sa v posledných rokoch zintenzívnila. V súčasnosti existuje rastúca sieť sudcov, ktorí dokážu pomáhať pri optimalizácii fungovania dohovoru a nariadenia, pokiaľ ide o únos dieťaťa a ďalšie otázky týkajúce sa detí. V mnohých krajinách sa vymenovali styční sudcovia schopní pomáhať pri súdnej komunikácii a poskytovať poradenstvo a podporu kolegom vo svojom členskom štáte a v iných štátoch v súvislosti s otázkami, ktoré vyplývajú z takýchto prípadov⁽⁵³⁾.

(53) Podrobné informácie o medzinárodnej haagskej sieti sudcov nájdete na adrese http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=21; pozri tiež poznámku pod čiarou č. 39; európska sieť sudcov v oblasti rodinného práva vykonáva svoju činnosť v rámci Európskej justičnej siete pre občianske a obchodné veci.

4.2. Otázky týkajúce sa právomoci v prípadoch únosu dieťaťa

4.2.1. Zabránenie zmene právomoci po únose – článok 10

4.2.1.1. Súdy členského štátu pôvodu si zachovávajú právomoc

S cieľom odradzovať od únosu dieťaťa medzi členskými štátmi zo strany rodičov sa článkom 10 zabezpečuje, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt pred jeho neoprávneným premiestnením alebo zadržaním (ďalej len „členský štát pôvodu“), si naďalej zachovávajú právomoc rozhodovať vo veci samej. Súdy nového členského štátu (ďalej len „dožiadaný členský štát“) môžu nadobudnúť právomoc len za veľmi prísnych podmienok (pozri diagram v bode 4.2.2).

4.2.1.2. Obmedzené situácie, v ktorých súdy v dožiadanom členskom štáte nadobúdajú právomoc

Nariadením sa umožňuje súdom dožiadaného členského štátu nadobudnúť právomoc len v dvoch situáciách:

Situácia č. 1:

- dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v dožiadanom členskom štáte
- a všetky subjekty vykonávajúce opatrovnícke právo sa zmierili s únosom.

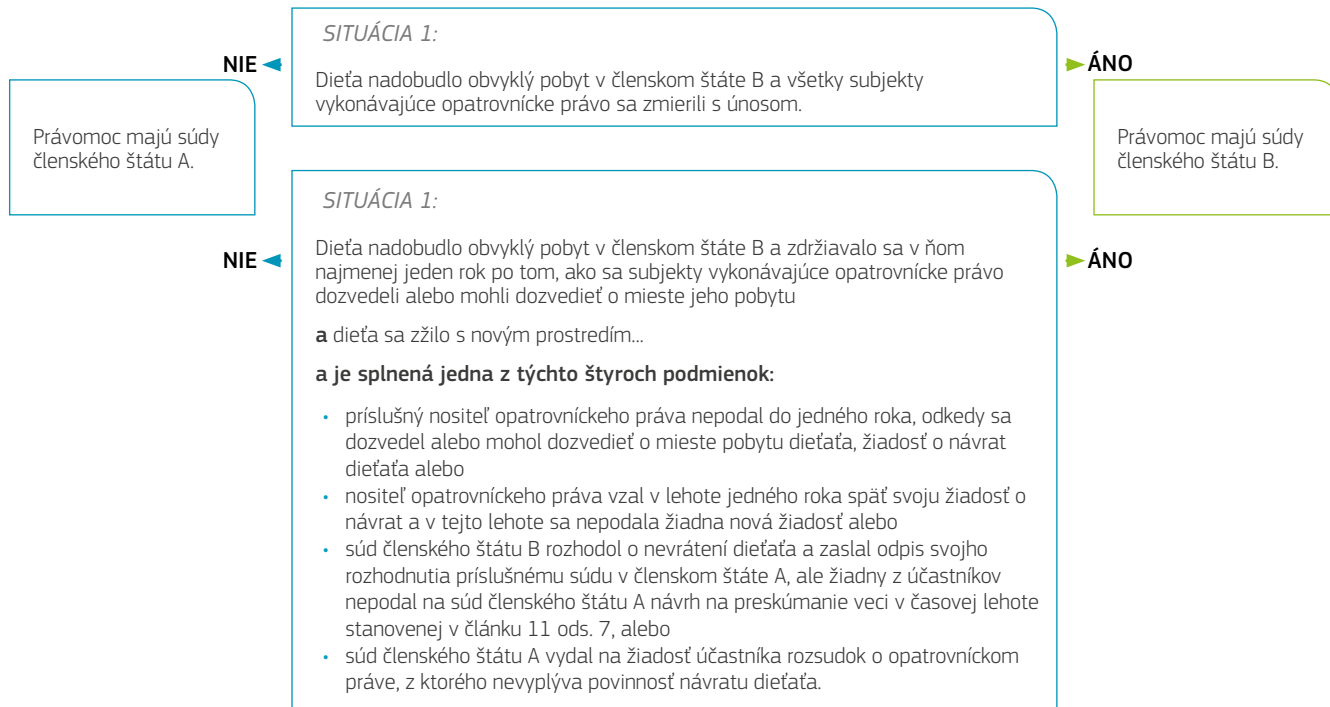
Situácia č. 2:

- dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v dožiadanom členskom štáte a zdržiavalo sa v tomto členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa subjekty vykonávajúce opatrovnícke právo dozvedeli alebo mohli dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa,
- a dieťa sa usadilo v novom prostredí a **okrem toho je splnená najmenej jedna z týchto podmienok**:
 - do jedného roka odvtedy, ako sa opustený rodič dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa,
 - podaná žiadosť o návrat dieťaťa sa vzala späť a v lehote jedného roka sa nepodala žiadna nová žiadosť,
 - v dožiadanom členskom štáte sa vydalo rozhodnutie o nevrátení a súdy oboch členských štátov podnikli potrebné kroky podľa článku 11 ods. 6, konanie sa však skončilo podľa článku 11 ods. 7, pretože účastníci neurobili svoje podania do 3 mesiacov od oznámenia,
 - príslušný súd pôvodu vydal rozsudok o opatrovníckom práve, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že Súdny dvor Európskej únie jasne uviedol, že podmienka stanovená v článku 10 písm. b) bod iv) sa má vykladať reštriktívne a príslušný rozsudok musí byť právoplatným rozhodnutím. Rozsudok priznávajúci predbežné a ochranné opatrenia preto nespĺňa túto podmienku a nemôže mať vplyv na postúpenie právomoci súdom členského štátu, do ktorého sa dieťa premiestnilo⁽⁵⁴⁾.

(54) Pozri vec C-211/10, *Povse/Alpago*, už citovanú v poznámke pod čiarou č. 51, body 39 až 49.

4.2.2. Súdna právomoc v prípadoch únosu dieťaťa – účinok článku 10

Príklad: Dieťa uniesli z členského štátu A do členského štátu B, v ktorom sa naďalej zdržiava. Ktorý súd má právomoc rozhodnúť vo veci samej?

4.3. Pravidlá na zabezpečenie rýchleho návratu dieťaťa – článok 11 ods. 1 až 5

4.3.1. Súd uplatňuje Haagsky dohovor z roku 1980 doplnený o článok 11 ods. 1 až 5

Keď sa na súd členského štátu doručí žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980, tento súd uplatní pravidlá dohovoru doplnené o článok 11 ods. 1 až 5 nariadenia (pozri tabuľku v bode 4.3.6). V tejto súvislosti môže byť sudcovi nápomocná príslušná judikatúra podľa tohto dohovoru, ktorá sa nachádza v databáze INCADAT zriadenej Haagskou konferenciou medzinárodného práva súkromného⁽⁵⁵⁾. Užitočné informácie obsahuje aj dôvodová správa a príručky najlepších postupov týkajúce sa tohto dohovoru (pozri webovú lokalitu Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného)⁽⁵⁶⁾. Okrem toho vypracovala Európska justičná sieť pre občianske veci príručku najlepších postupov s informáciami o správnych a súdnych postupoch týkajúcich sa konania o vrátení dieťaťa⁽⁵⁷⁾.

(55) <http://www.incadat.com/>; databáza INCADAT v súčasnosti obsahuje aj veci patriace do pôsobnosti nariadenia a tiež veci Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva.

(56) http://www.hcch.net/index_en.php; http://www.hcch.net/index_en.php?act=text&tid=21; http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications&details&pid=2779.

(57) Pozri https://e-justice.europa.eu/content_parental_child_abduction-309-sk.do?init=true.

4.3.2. Súd posudzuje, či došlo k únosu – článok 2 ods. 11 písm. a) a b)

Súdca najprv určí, či došlo k „neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu“. Vymedzenie v článku 2 ods. 11 nariadenia je veľmi podobné ako vymedzenie v článku 3 Haagskeho dohovoru z roku 1980 a vzťahuje sa na premiestnenie alebo zadržiavanie dieťaťa v rozpore s opatrovníckym právom podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred únosom.

4.3.2.1. Význam pojmu opatrovnícke právo – článok 2 ods. 9 a 11

Je nepochybné, že význam pojmu opatrovnícke právo je kľúčový, pokiaľ ide o otázku, či došlo k neoprávnenému premiestneniu alebo zadržaniu. Význam tohto pojmu sa nesmie určovať výlučne podľa práva členského štátu, v ktorom má príslušné dieťa obvyklý pobyt. Jeho význam musí byť autonómny a musí premietiť ustanovenia nariadenia a dohovoru. Existenciu a výkon opatrovníckeho práva je potrebné zohľadňovať aj z hľadiska ustanovení Charty základných práv Európskej únie vzhľadom na skutočnosť, že článok 7 charty obsahuje ustanovenie, ktoré zodpovedá ustanoveniu v článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach, že každý má právo na rešpektovanie svojho rodinného života. Podľa článku 51 charty musia inštitúcie a členské štáty EÚ pri vykonávaní práva EÚ rešpektovať práva, dodržiavať zásady a podporovať ich uplatňovanie⁽⁵⁸⁾.

Príklad: Súdny dvor Európskej únie konal vo veci, v ktorej otec a matka troch detí tvorili nezosobášený pár a podľa právnych predpisov o obvyklom

(58) Pozri rozsudok z 5. októbra 2010 vo veci C-400/10 PPU, *McB/L. E.*, Zb. 2010, s. I-8965.

pobyte detí otec bez súdneho príkazu alebo dohody nedisponoval opatrovníckym právom. Matka deti premiestnila do iného členského štátu a otec podal návrh, ktorým sa domáhal ich navrátenia v súlade s Haagskym dohovorom doplneným o nariadenie. Otec žiadal o uplatnenie článku 7 Charty základných práv EÚ v tom zmysle, že nariadenie by sa malo vykladať tak, že biologický otec také právo (opatrovnícke právo) nadobudol zo zákona v prípade, že tento otec a jeho deti žijú rovnakým rodinným životom, ako je rodinný život rodiny založenej na manželskom zväzku. Na základe toho by bolo premiestnenie detí v zmysle nariadenia a dohovoru z roku 1980 nezákonné.

Súdny dvor EÚ rozhodol, že v tejto konkrétnej veci je potrebné zohľadniť chartu jedine na účely výkladu nariadenia bez toho, aby sa posudzovalo samotné vnútroštátne právo⁽⁵⁹⁾. Na základe toho a s prihliadnutím na jurisprudenciu Európskeho súdu pre ľudské práva nebolo teda možné konštatovať, že otec bol zbavený možnosti získať opatrovnícke právo. Mohol o priznanie tohto práva požiadať súd, ktorý by s ohľadom na najlepšie záujmy detí mohol posúdiť, či mu toto právo priznáva. Súdny dvor Európskej únie rozhodol, že na základe článku 7 charty sa členskému štátu nebráni, aby vo svojom právnom poriadku podmienil nadobudnutie opatrovníckeho práva otcom dieťaťa, ktorý nie je manželom matky dieťaťa a ktorý musí získať predchádzajúce rozhodnutie súdu, na základe ktorého sa mu také opatrovnícke právo, v dôsledku ktorého je premiestnenie tohto dieťaťa zo štátu jeho obvyklého pobytu nezákonné na účely článku 2 ods. 11 nariadenia, priznáva.

(59) Tamtiež.

4.3.2.2. Skutočný výkon opatrovníckeho práva a spoločného opatrovníckeho práva – článok 2 ods. 11 písm. b)

V článku 2 ods. 11 písm. b) nariadenia sa uvádza, že premiestnenie alebo zadržiavanie sa považuje za neoprávnené za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa opatrovnícke právo aj skutočne vykonávalo, buď samostatne, alebo spoločne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu.

V tomto ustanovení nariadenia sa ďalej uvádza, že opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností. V dôsledku toho sa premiestnenie dieťaťa z jedného členského štátu do iného bez súhlasu príslušnej osoby považuje podľa nariadenia za únos dieťaťa. Ak je premiestnenie podľa vnútroštátneho práva zákonné, môže sa uplatňovať článok 9 nariadenia⁽⁶⁰⁾.

4.3.3. Súd vždy nariadi návrat dieťaťa, ak je zabezpečená jeho ochrana v členskom štáte pôvodu – článok 11 ods. 4

Nariadením sa posilňuje zásada, že súd má nariadiť okamžitý návrat dieťaťa obmedzením výnimiek podľa článku 13 ods. 1 písm. b) Haagskeho dohovoru z roku 1980 na nevyhnutné minimum. Zásadou je, že dieťa by sa malo vždy navrátiť, ak je zabezpečená jeho ochrana v členskom štáte pôvodu.

(60) Pozri bod 3.2.4.

Podľa článku 13 ods. 1 písm. b) Haagskeho dohovoru z roku 1980 súd nie je povinný nariadiť návrat dieťaťa, ak by tento návrat vystavil dieťa fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Nariadenie ide ešte o krok ďalej a rozširuje povinnosť nariadiť návrat dieťaťa na prípady, v ktorých by návrat dieťaťa síce vystavil toto dieťa takejto ujme, no je preukázateľné, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.

Súd sa o tom musí presvedčiť na základe skutkového stavu veci. V tejto súvislosti nepostačuje, že v členskom štáte pôvodu existujú postupy na ochranu dieťaťa, ale musí sa preukázať, že orgány v členskom štáte pôvodu podnikli na ochranu dotyčného dieťaťa konkrétne opatrenia.

Vo všeobecnosti bude pre sudcov zložitá posúdiť skutkové okolnosti v členskom štáte pôvodu. Na posúdenie toho, či sa v danej krajine prijali ochranné opatrenia a či sa týmito opatreniami dokáže zabezpečiť primeraná ochrana dieťaťa po jeho návrate, bude veľmi dôležitá pomoc zo strany ústredných orgánov členského štátu pôvodu.

4.3.4. Vypočutie dieťaťa – článok 11 ods. 2 a 5⁽⁶¹⁾

4.3.4.1. Dieťaťu a účastníkovi žiadajúcemu o návrat sa dá možnosť vyjadriť sa

Nariadením sa posilňuje právo dieťaťa vyjadriť sa v konaní. Súd dá preto dieťaťu možnosť vyjadriť sa okrem prípadov, v ktorých to sudca s ohľadom

na vek alebo stupeň vyspelosti dieťaťa považuje za nevhodné⁽⁶²⁾ (pozri bod 6.2 v kapitole 6). Nariadením sa nestanovujú kritériá na určenie požadovaného veku alebo stupňa vyspelosti ani postup vypočutia dieťaťa. Okrem toho súd nemôže odmietnuť navrátiť dieťa bez toho, aby dal najprv osobe, ktorá požiadala o jeho návrat, možnosť vyjadriť sa. S ohľadom na prísne časové obmedzenie sa vypočutie musí vykonať čo najrýchlejšie a najefektívnejšie.

4.3.4.2. Použitie nariadenia pri vykonávaní dôkazov

Jednou z možností je použitie opatrení stanovených v nariadení (ES) č. 1206/2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „nariadenie o vykonávaní dôkazov“). Nariadením o vykonávaní dôkazov sa uľahčuje spolupráca medzi súdmi rôznych členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach vrátane vecí, ktoré sa týkajú rodinného práva. Súd môže o vykonanie dôkazov buď požiadať príslušný súd iného členského štátu, alebo môže priamo vykonať dôkazy v inom členskom štáte. Vzhľadom na to, že súd musí rozhodnúť o navrátení dieťaťa v lehote 6 týždňov, je nevyhnutné, aby sa uvedená žiadosť vykonala bezodkladne, prípadne do všeobecnej lehoty 90 dní, ktorá sa stanovuje článkom 10 ods. 1 nariadenia o vykonávaní dôkazov. Pri vykonávaní dôkazov vo veciach, ktoré sa týkajú detí, môže byť mimoriadne užitočné použitie videokonferencie alebo telekonferencie odporúčané v článku 10 ods. 4 nariadenia o vykonávaní dôkazov.

(61) Pozri tiež kapitolu 6 v ďalšom texte.

(62) Článok 12 ods. 2 Dohovoru OSN o právach dieťaťa obsahuje podobné ustanovenie; pozri tiež článok 24 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.

4.3.5. Súd vydá rozhodnutie v lehote šiestich týždňov – článok 11 ods. 3

Súd musí uplatniť najrýchlejšie postupy, ktoré mu poskytuje vnútroštátny právny poriadok, a vydať rozhodnutie do šiestich týždňov od podania žiadosti o návrat dieťaťa. Táto lehota sa smie prekročiť len v prípade, ak jej dodržaniu bránia výnimočné okolnosti.

Pokiaľ ide o rozhodnutia, ktorými sa nariaďuje návrat dieťaťa, v článku 11 ods. 3 sa nešpecifikuje, že takéto rozhodnutia, ktoré sa majú prijať do šiestich týždňov, majú byť v rovnakej lehote tiež vykonateľné.

Je to však jediný výklad schopný účinne zaručiť dosiahnutie cieľa, ktorým je zabezpečenie rýchleho návratu dieťaťa v prísne stanovenej časovej lehote. Tento cieľ by sa mohol ohroziť, ak vnútroštátne právo umožňuje podať odvolanie proti príkazu o vrátení, ktorým sa preruší vykonávanie uvedeného rozhodnutia bez toho, aby sa na dané odvolacie konanie stanovila konkrétna časová lehota.

Vzhľadom na tieto dôvody by sa mali členské štáty usilovať zabezpečiť, aby bol príkaz o vrátení vydaný v predpísanej lehote šiestich týždňov „vykonateľný“. Dosiahnutie tohto cieľa je záležitosťou vnútroštátneho práva.

Na tento účel sa môžu použiť rôzne postupy, napríklad:

a. vnútroštátnym právom sa môže vylúčiť možnosť podať odvolanie proti rozhodnutiu, z ktorého vyplýva povinnosť návratu dieťaťa, alebo

- b. vnútroštátnym právom sa môže umožniť podať odvolanie, ale za predpokladu, že rozhodnutie, z ktorého vyplýva návrat dieťaťa, je vykonateľné, aj keď voči nemu prebieha akékoľvek odvolacie konanie;
- c. v prípade, ak sa vnútroštátnym právom umožňuje podať odvolanie, ktorým sa preruší vykonávanie rozhodnutia, členské štáty by mali zaviesť tieto postupy:
- vyhlásiť rozhodnutie za vykonateľné, ak si to vyžadujú okolnosti jednotlivých prípadov;
 - zabezpečiť urýchlené odvolacie konanie na zabezpečenie dodržania šesťtýždňovej lehoty.

Uvedená požiadavka na urýchlené konanie by sa mala primerane uplatňovať aj na príkazy o nevrátení s cieľom rýchlo objasniť situáciu dieťaťa.

4.3.6. Návrat dieťaťa – porovnanie pravidiel Haagskeho dohovoru z roku 1980 a nariadenia

Poznámka: Pravidlá nariadenia (článok 11 ods. 2 až 5) majú prednosť pred príslušnými pravidlami dohovoru.

	Príslušné pravidlá Haagskeho dohovoru z roku 1980	Príslušné pravidlá nariadenia
Povinnosť nariadiť návrat dieťaťa	Článok 12: Súd členského štátu, do ktorého bolo dieťa unesené (ďalej len „súd“), v zásade nariadi okamžitý návrat dieťaťa, ak od únosu neuplynula lehota jedného roka.	Článok 11 ods. 2 až 5: Nariadením sa potvrdzuje a posilňuje táto zásada.
Výnimka z tejto povinnosti	Článok 13 ods. 1 písm. b): Súd nie je povinný nariadiť návrat, ak existuje vážne riziko, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak privedol do neznesiteľnej situácie.	Článok 11 ods. 4: Súd nemôže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa z toho dôvodu, že by to dieťa vystavilo riziku, ak sa preukáže, že úrady v členskom štáte pôvodu vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.
Vypočutie dieťaťa	Článok 13 ods. 2: Súd môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa, ak dieťa nesúhlasí s návratom a ak dosiahol vek a stupeň vyspelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.	Článok 11 ods. 2: Súd zabezpečí, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa v konaní, ak sa to s ohľadom na jeho vek a stupeň vyspelosti nejaví nevhodné.
Vypočutie nositeľa opatrovníckeho práva, ktorý nie je únoscom dieťaťa	(Žiadne ustanovenie)	Článok 11 ods. 5: Súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa, kým sa osobe, ktorá požiadala o návrat, nedala možnosť vyjadriť sa.
Lehota na vybavenie žiadostí o návrat	Články 2/11: Článok 2: Zmluvné štáty prijímú všetky primerané opatrenia na zabezpečenie vykonávania cieľov dohovoru. Na tento účel použijú najrýchlejšie možné postupy. Článok 11: Súd bude v konaní o návrat dieťaťa konať bez odkladu. Ak súd nevydá rozhodnutie do šiestich týždňov, môže sa požiadať o vyjadrenie o dôvodoch omeškania.	Článok 11 ods. 3: Súd použije najrýchlejšie postupy, ktoré mu poskytuje vnútroštátny právny poriadok. Súd vydá rozhodnutie najneskôr do 6 týždňov od podania žiadosti, ak tomu nebránia výnimočné okolnosti.

4.4. Postup v prípade, ak súd rozhodne, že sa dieťa nevráti – článok 11 ods. 6 a 7

4.4.1. Príslušný súd zašle odpis rozhodnutia o nevrátení príslušnému súdu v členskom štáte pôvodu

Vzhľadom na prísne podmienky stanovené v článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980 a v článku 11 ods. 2 až 5 nariadenia je pravdepodobné, že súdy v prevažnej väčšine prípadov rozhodnú o vydaní príkazu na návrat dieťaťa.

V tých výnimočných prípadoch, keď súd predsa len rozhodne o nevydaní príkazu na návrat dieťaťa podľa článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980, sa však v článku 11 ods. 6 a 7 nariadenia stanovuje osobitný postup. Na základe toho musí súd, ktorý vydal rozhodnutie o nevrátení (bez ohľadu na to, či je konečné, alebo sa voči nemu ešte možno odvolať), zaslať odpis svojho rozhodnutia a súvisiace písomnosti príslušnému súdu v členskom štáte pôvodu⁽⁶³⁾. Môže sa to uskutočniť buď priamo, z jedného súdu na druhý, alebo prostredníctvom ústredných orgánov v daných dvoch členských štátoch. Súdu v členskom štáte pôvodu sa musia všetky uvedené písomnosti zaslať do jedného mesiaca odo dňa vydania rozhodnutia o nevrátení.

Pokiaľ sa konanie nezačalo na návrh jedného z účastníkov, súd pôvodu oznámi príslušné informácie účastníkom a vyzve ich, aby urobili svoje podania v súlade s vnútroštátnym právom do troch mesiacov od dátumu oznámenia a aby uviedli, či chcú, aby súd pôvodu preskúmal otázku opatrovníckeho práva k dieťaťu.

Ak účastníci nepredložia svoje pripomienky v uvedenej trojmesačnej lehote, súd pôvodu konanie v danej veci ukončí.

Súd pôvodu danú vec preskúma, ak aspoň jeden z účastníkov predloží pripomienky na tento účel. Hoci sa v nariadení v tejto súvislosti nestanovuje žiadna lehota, malo by sa zabezpečiť, aby sa príslušné rozhodnutie prijalo čo najskôr.

4.4.2. Určenie súdu, na ktorý sa má zaslať rozhodnutie o nevrátení – článok 11 ods. 6

Rozhodnutie o nevrátení a súvisiace písomnosti treba zaslať súdu, ktorý má právomoc rozhodnúť vo veci samej.

Ak už nejaký súd v členskom štáte pôvodu v minulosti vydal rozsudok v súvislosti s dotknutým dieťaťom, v zásade treba písomnosti zaslať tomuto súdu. Ak takýto rozsudok neexistuje, treba informácie zaslať súdu, ktorý je príslušný podľa práva daného členského štátu. Vo väčšine prípadov ide o miestne príslušný súd k miestu, kde malo dieťa pred únosom obvyklý pobyt. Na vyhľadanie príslušného súdu v inom členskom štáte môže poslúžiť Európsky justičný atlas pre občianske veci⁽⁶⁴⁾. Pri hľadaní príslušného súdu v inom členskom štáte môžu sudcom pomáhať aj ústredné orgány ustanovené podľa nariadenia (pozri kapitolu 7).

(63) Pozri vec C-195/08 PPU, *Inga Rinau*, Zb. 2008, s. I-5271.

(64) https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-sk.do.

4.4.3. Písomnosti, ktoré treba zaslať, a jazyk písomností – článok 11 ods. 6

V článku 11 ods. 6 sa uvádza, že súd, ktorý vydal rozhodnutie o nevrátení, musí zaslať odpis rozhodnutia a súvisiacich písomností, najmä záznamu súdnych pojednávaní. O tom, ktoré písomnosti sú súvisiace, rozhodne sudca, ktorý vydal rozhodnutie. V tomto ohľade sudca sprostredkuje primeraný obraz o najdôležitejších prvkoch zdôrazňujúc činitele, ktoré ovplyvnili dané rozhodnutie. Vo všeobecnosti to zahŕňa písomnosti, na základe ktorých sudca vydal dané rozhodnutie, vrátane všetkých správ, ktoré vypracovali orgány sociálnej pomoci a ktoré sa týkajú situácie dieťaťa. Druhému súdu sa musia uvedené písomnosti zaslať do jedného mesiaca od vydania rozhodnutia.

Mechanizmy prekladu textov sa v článku 11 ods. 6 neupravujú. Sudcovia by sa mali pokúsiť nájsť pragmatické riešenie, ktoré zodpovedá potrebám a okolnostiam každého prípadu. Ak sa vec postupuje sudcovi, ktorý rozumie jazyku konania, a ak je to v súlade s procesným právom dožiadaného členského štátu, preklad nemusí byť potrebný. Ak sa preukáže, že preklad je potrebný, možno ho obmedziť na najdôležitejšie dokumenty. Pri zabezpečovaní neformálnych prekladov môžu pomáhať aj ústredné orgány. Ak nie je možné preklady vyhotoviť v rámci jednomesačnej lehoty, mali by sa vyhotoviť v členskom štáte pôvodu.

4.4.4. Súd pôvodu má právomoc rozhodovať vo veci samej v celom jej rozsahu – článok 10 písm. b) body iii) a iv), článok 11 ods. 7 a článok 42

Súd pôvodu, ktorý vydáva rozhodnutie v kontexte článku 11 ods. 7, má právomoc rozhodovať vo veci samej v celom jej rozsahu, keďže ide o súd príslušný podľa miesta, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním. Právomoc súdu sa teda neobmedzuje na rozhodnutie o opatrovníckom práve k dieťaťu, ale tento súd môže rozhodnúť aj o ďalších aspektoch rodičovských práv a povinností, napríklad o práve styku. Sudca by mal byť v zásade v rovnakom postavení, v akom by sa nachádzal, keby rodič-únosca dieťa neuniesol, ale namiesto toho by začal konanie na súde pôvodu s cieľom upraviť predchádzajúce rozhodnutie o opatrovníckom práve alebo s cieľom požiadať o oprávnenie na zmenu obvyklého pobytu dieťaťa. Môže sa stať, že osoba požadujúca návrat dieťaťa s dieťaťom pred únosom nebývala alebo že je daná osoba ochotná súhlasiť so zmenou obvyklého pobytu dieťaťa v inom členskom štáte za predpokladu, že jej práva styku s dieťaťom sa primerane upravia.

4.4.5. Konanie pred súdom pôvodu – článok 11 ods. 7 a článok 42

Súd pôvodu by mal pri preskúmaní veci uplatniť určité procesné pravidlá. Dodržanie týchto pravidiel neskôr súdu pôvodu umožní vydať osvedčenie spomínané v článku 42 ods. 2.

Sudca pôvodu by mal zabezpečiť:

- že všetci účastníci dostanú možnosť vyjadriť sa,
- že dieťa dostane možnosť vyjadriť sa, pokiaľ sa to s ohľadom na vek a stupeň vyspelosti dieťaťa nepovažuje za nevhodné,

Poznámka: Toto ustanovenie znamená, že súd pôvodu má rozhodnúť o tom, či vypočuť, alebo nevypočuť dieťa (po posúdení veku a vyspelosti dieťaťa). Súd by nemal vydať osvedčenie, pokiaľ táto podmienka nie je splnená.

- že rozsudok, ktorý vydá, zohľadňuje dôvody a dôkazné prostriedky, na základe ktorých sa vydalo rozhodnutie o nevrátení.

4.4.6. Návrat dieťaťa po únose – niektoré praktické aspekty

4.4.6.1. Ako má sudca pôvodu zohľadniť dôvody, na základe ktorých sa vydalo rozhodnutie o nevrátení?⁽⁶⁵⁾

Ak má sudca pôvodu náležite zohľadniť dôvody a dôkazné prostriedky, na základe ktorých sa vydalo rozhodnutie o nevrátení, je potrebné, aby sa medzi príslušnými dvoma sudcami nadviazala spolupráca. Ak obaja sudcovia hovoria spoločným jazykom a/alebo rozumejú spoločnému jazyku, mali by na tento účel bez váhania nadviazať kontakt priamo telefonicky alebo elektronickou poštou⁽⁶⁶⁾. Ak nastanú jazykové problémy, mali by pomôcť ústredné orgány (pozri kapitolu 7).

4.4.6.2. Ako bude môcť súd v členskom štáte pôvodu vypočuť rodiča a dieťa, ktorí nie sú v tomto štáte?

Keďže nie je pravdepodobné, že by osoba, ktorá nezákonne premiestnila alebo zadržiava dieťa, a unesené dieťa cestovali do členského štátu pôvodu, aby sa zúčastnili na súdnom konaní, je potrebné, aby svoje dôkazné prostriedky mohli predložiť z členského štátu, v ktorom sa nachádzajú. Jedna z možností je využiť ustanovenia uvedené v nariadení o vykonávaní dôkazov (pozri bod 4.3.4.2).

(65) Pozri aj bod 3.3.4.

(66) Pozri: https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-sk.do.

4.4.6.3. Zmiernenie účinkov trestnoprávnych sankcií v členskom štáte pôvodu

Treba zohľadniť aj skutočnosť, že v niektorých členských štátoch únos dieťaťa predstavuje trestný čin. Tieto členské štáty by mali prijať primerané opatrenia na zabezpečenie toho, že sa osoba, ktorá nezákonne premiestnila alebo zadržiava dieťa, bude môcť zúčastňovať na súdnom konaní v členskom štáte pôvodu bez toho, aby jej hrozili trestnoprávne sankcie. Ďalšie riešenie by mohla predstavovať možnosť zaviesť osobitné ustanovenia na zabezpečenie voľného vstupu danej osoby z členského štátu pôvodu a voľného odchodu tejto osoby z členského štátu pôvodu, aby sa uľahčila jej účasť na konaní pred súdom v tomto štáte.

4.4.6.4. Výsledok konania podľa článku 11 ods. 6 a 7

Ak súd pôvodu prijme rozhodnutie, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa, konanie vo veci treba ukončiť. Právomoc rozhodnúť vo veci samej potom prípadne súdom v členskom štáte, do ktorého dieťa uniesli, ak má dieťa obvyklý pobyt v tomto štáte (pozri tabuľku v bode 4.3.6 a diagram v bode 4.4.9).

Ak však z rozhodnutia súdu pôvodu vyplýva povinnosť návratu dieťaťa, toto rozhodnutie sa v druhom členskom štáte priamo uznáva a je priamo vykonateľné za predpokladu, že toto rozhodnutie sprevádza aj osvedčenie (pozri bod 4.4.7 a diagram v bode 4.4.9). Takéto rozhodnutie má taktiež vždy prednosť pred všetkými rozhodnutiami súdov dožiadaného členského štátu, v rámci ktorých sa návrat dieťaťa

odmieta na základe dôvodu uvedeného v článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980⁽⁶⁷⁾.

Príklad:

Skutkové okolnosti:

Dievča, dcéru zosobášených manželov, ktorí žijú oddelene v členskom štáte A a začali konanie o rozvod manželstva na súde v štáte A, zobrala jej matka do členského štátu B so súhlasom otca s tým, že sa obe vrátia do štátu A po dvojtyždňovej dovolenke. Matka ani dcéra sa však nevrátili.

Rozličné právne postupy, ktoré nasledovali v jednotlivých štátoch:

Krátko po tom, čo dievča a jej matka odišli do štátu B, priznal súd v štáte A otcovi dočasné opatrovnícke právo. Toto rozhodnutie sa neskôr potvrdilo aj po odvolaní matky. Na základe Haagskeho dohovoru z roku 1980 otec tiež podal na súdy v štáte B žiadosť o návrat dievčaťa do štátu A. Na prvom stupni bola táto žiadosť zamietnutá, no odvolací súd nariadil návrat dievčaťa. Toto rozhodnutie sa nevykonalo, pretože súd prvého stupňa v štáte B na žiadosť matky niekoľkokrát nariadil odklad vykonania.

Matka sa potom snažila dosiahnuť, aby sa opätovne začalo konanie o návrate. Hoci to súd prvého stupňa zamietol, po odvolaní súd tretieho stupňa nakoniec odložil výkon nariadenia o návrate až do času, keď vydá vlastné rozhodnutie vo veci. V tomto štádiu už ubehlo približne 18 mesiacov, odkedy matka vzala dievča do štátu B.

(67) Pozri článok 11 ods. 8 nariadenia, pozri tiež vec C-195/08 PPU, *Inga Rinau*, v ktorej boli okolnosti také, že príkaz odmietajúci návrat dieťaťa sa zrušil po tom, čo opustený rodič na súde pôvodu získal príkaz určujúci opatrovníctvo, v rámci ktorého sa požadoval návrat dieťaťa.

Právny zástupca otca zaslal odpis príkazu o nevrátení zo štátu B v pôvodnom jazyku ústrednému orgánu v štáte A, ktorý ho zaslal opatrovníckemu súdu v štáte A. Preklad príkazu a písomností súvisiacich s danou vecou sa potom prostredníctvom ústredných orgánov zaslal na súd v štáte A. Súd v štáte A potom vydal osvedčenie podľa článku 42, pričom priznal rozvod a trvalé opatrovnícke právo k dieťaťu jej otcovi a nariadil návrat dieťaťa do štátu A. Následné odvolanie matky sa neuznalo.

Matka sa snažila zabrániť výkonu príkazu na návrat zo štátu A spolu s osvedčením na súdoch v štáte B. Odvolací súd zamietol príslušnú žiadosť matky na základe toho, že nemá právo žiadať o neuznanie osvedčeného rozsudku, ktorý sa musí vykonať priamo a bez ďalšieho konania. Súd tretieho stupňa v štáte B nakoniec postúpil danú vec Súdnemu dvoru Európskej únie.

Rozhodnutie Súdného dvora Európskej únie:

Súdny dvor Európskej únie mal okrem iného posúdiť, či to, že súd v členskom štáte pôvodu (v tomto prípade súd v štáte A) prijal rozhodnutie, že dieťa sa má vrátiť, a že vydal osvedčenie podľa článku 42 nariadenia, je v súlade s cieľmi a postupmi vyplývajúcimi z nariadenia, podľa ktorých súd v členskom štáte, v ktorom je dieťa neoprávnené zadržované (v tomto prípade odvolací súd v štáte B), prijal rozhodnutie, že dieťa sa má vrátiť do členského štátu pôvodu.

Súdny dvor Európskej únie odpovedal v tomto zmysle: Keďže rozhodnutie o nevrátení prijal súd v štáte B a upozornil na to súd v štáte A, z hľadiska vydania osvedčenia podľa článku 42 nariadenia je nepodstatné, že výkon tohto rozhodnutia bol odložený, zrušený na základe odvolania, odvolaný alebo každopádne sa dané rozhodnutie nestalo právoplatne rozsúdenou vecou alebo bolo nahradené rozhodnutím nariaďujúcim vrátenie dieťaťa, pretože samotné vrátenie dieťaťa sa v skutočnosti nevykonalo.

V rámci postupu podľa článkov 40 až 42 sa stanovuje, že rozsudky, na ktoré sa tieto články uplatňujú, môže súd pôvodu vyhlásiť za vykonateľné bez ohľadu na akékoľvek možnosti odvolania či už v členskom štáte pôvodu, alebo vo vzťahu k vykonateľnosti. Okrem toho, keďže neboli vyjadrené žiadne pochybnosti, pokiaľ ide o pravosť daného osvedčenia, a keďže bolo toto osvedčenie vypracované v súlade so štandardnou formou stanovenou v prílohe IV k nariadeniu, namietanie voči uznaniu rozhodnutia, ktorým sa nariaďuje návrat, sa nepovolilo a pre dožiadaný súd slúžilo len na zabezpečenie toho, že osvedčené rozhodnutie sa vykonalo priamo a okamžite, aby sa zaistil okamžitý návrat dieťaťa.

Poznámka:

Tento rozsudok jasne preukazuje, že postup podľa článku 11 ods. 6 až 8 treba vnímať nezávisle od všetkých ostatných postupov, ktoré sa týkajú uznávania a výkonu podľa nariadenia. Keď sa vydá príkaz o nevrátení dieťaťa na základe článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980, bez ohľadu na to, či sa voči príkazu možno odvolať, podľa článku 42 je nutné vykonať následný príkaz na návrat podľa článku 11 ods. 6 až 8. Týmto spôsobom možno naplniť cieľ, v rámci ktorého má nariadenie zabezpečiť návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu v čo najkratšom čase.

4.4.6.5. Účinok rozsudku o návrate – článok 11 ods. 8

Treba mať na pamäti, že Európsky súdny dvor objasnil, že rozsudok súdu v štáte obvyklého pobytu dieťaťa, ktorým sa nariaďuje alebo požaduje návrat dieťaťa, patrí do rozsahu pôsobnosti ustanovení článku 11 ods. 8, a to aj v prípade, ak rozsudku nepredchádza konečné rozhodnutie vo veci opatrovníckeho práva k dieťaťu. Vyplýva to z potreby zabezpečiť čo najrýchlejší návrat dieťaťa, ktoré bolo neoprávnene premiestnené alebo zadržované, naspäť do štátu, v ktorom má obvyklý pobyt⁽⁶⁸⁾. To však neplatí v prípade, keď sa osvedčenie podľa článku 42 vydá „predčasne“ v súvislosti s rozhodnutím prijatým v štáte pôvodu pred tým, než sa v dožiadanom štáte vydá príkaz o nevrátení. V takomto prípade treba napriek vydanému osvedčeniu dodržať postup na vyhlásenie vykonateľnosti (ak je výkon potrebný)⁽⁶⁹⁾.

4.4.6.6. Súbežné konanie v dožiadanom štáte a v štáte obvyklého pobytu dieťaťa – článok 11 ods. 6 až 8

Z ustanovení článku 11 ods. 6 až 8 vyplýva, že ak existuje súbežné konanie vo veci návratu v dožiadanom štáte a vo veci samotnej v štáte obvyklého pobytu dieťaťa a súdy v prvom prípade odmietnu návrat z dôvodu stanoveného v článku 13 Haagskeho dohovoru z roku 1980, danú vec je aj tak potrebné postúpiť podľa článku 11 ods. 6, a to aj napriek možnosti odvolania voči príkazu o nevrátení v prvom prípade. V zásade to nepredstavuje problém, pretože vzhľadom na podmienky uvedené v článku

11 ods. 8, ak súdy v štáte obvyklého pobytu vydajú príkaz na návrat dieťaťa, ten ešte stále treba vykonať.

Vo výkone dvoch rozsudkov nedochádza ku konfliktu, pretože buď oba súdy nariaďia návrat (v takom prípade si môže žiadateľ vybrať, ktorý rozsudok sa má vykonať), alebo je rozsudok súdu v štáte obvyklého pobytu vykonateľný podľa článku 11 ods. 8. Ak súd v štáte obvyklého pobytu udelí opatrovnícke právo rodičovi-únoscovi pred ukončením konania o návrate v dožiadanom štáte, pravdepodobne sa to bude vnímať ako ekvivalent súhlasu na účely konania o návrate. V takom prípade sa príkaz na návrat odmieta a súd v štáte obvyklého pobytu nevydá žiadny príkaz, ktorý by požadoval návrat dieťaťa do tohto štátu.

Napokon, ak konanie o návrate v konečnom dôsledku vedie k príkazu na návrat po tom, čo súd v štáte obvyklého pobytu vydal príkaz požadujúci návrat dieťaťa (ako vo veci *Ingy Rinau*)⁽⁷⁰⁾, nemal by ani v tomto prípade vzniknúť konflikt, pretože oba rozsudky budú vykonateľné, druhý podľa nariadenia a prvý podľa vnútroštátneho práva dožiadaného štátu. Týmto aspektom sa nariadenie nezaoberá.

(68) Pozri vec C-210/10 PPU, *Povse/Alpago*, bod 51 a nasl.

(69) Pozri vec C-195/08 PPU, *Inga Rinau*, bod 68 a 69.

(70) Pozri poznámky pod čiarou č. 45 a 69.

4.4.7. Zrušenie vyhlásenia vykonateľnosti pre rozhodnutie súdu pôvodu, z ktorého vyplýva povinnosť návratu dieťaťa – články 40 a 42

4.4.7.1. Súd pôvodu nariadi návrat dieťaťa po príkaze o nevrátení

Ako sa opisuje v predchádzajúcom texte (bod 4.3), keď sa na súd doručí žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980, tento súd uplatní pravidlá dohovoru doplnené o článok 11 nariadenia. Ak dožiadaný súd podľa článku 13 dohovoru rozhodne, že nenariadi návrat dieťaťa, súd pôvodu s konečnou platnosťou rozhodne, či sa dieťa bude musieť vrátiť.

Ak súd pôvodu prijme rozhodnutie, z ktorého vyplýva povinnosť návratu dieťaťa, je dôležité zabezpečiť, aby sa toto rozhodnutie dalo rýchlo vykonať v druhom členskom štáte. Z toho dôvodu sa v nariadení stanovuje, že takéto rozsudky sa priamo uznávajú a sú vykonateľné v druhom členskom štáte za predpokladu, že takýto rozsudok sprevádza aj osvedčenie. Toto pravidlo má dvojaké dôsledky: a) už nie je potrebné žiadať o vyhlásenie vykonateľnosti; b) nie je možné namietat' proti uznaniu rozsudku. Rozsudok sa osvedčí v prípade, ak spĺňa procedurálne požiadavky uvedené v predchádzajúcom texte v bode 4.4.5.

4.4.7.2. Súd pôvodu vydá osvedčenie

Sudca pôvodu vydá osvedčenie na tlačive podľa vzoru v prílohe IV v jazyku, v ktorom je rozsudok. Sudca tiež vyplní ostatné informácie, ktoré sa požadujú v prílohe, vrátane toho, či je rozsudok vykonateľný v členskom štáte pôvodu v čase vydania osvedčenia.

Súd pôvodu v zásade vystaví osvedčenie, keď sa rozsudok stane „vykonateľným“, z čoho vyplýva, že čas na podanie odvolania už v zásade uplynul. Toto pravidlo však neplatí zakaždým a súd pôvodu môže v prípade potreby vyhlásiť, že rozsudok bude vykonateľný bez ohľadu na odvolania.⁽⁷¹⁾ Nariadenie udeľuje toto právo sudcovi aj v prípade, ak vnútroštátne právo túto možnosť neuvádza. Cieľom je zabrániť, aby zdĺhavé odvolacie konania neprimerane oddŕažovali výkon rozhodnutia.

4.4.7.3. Oprava osvedčenia – článok 43 a odôvodnenie 24

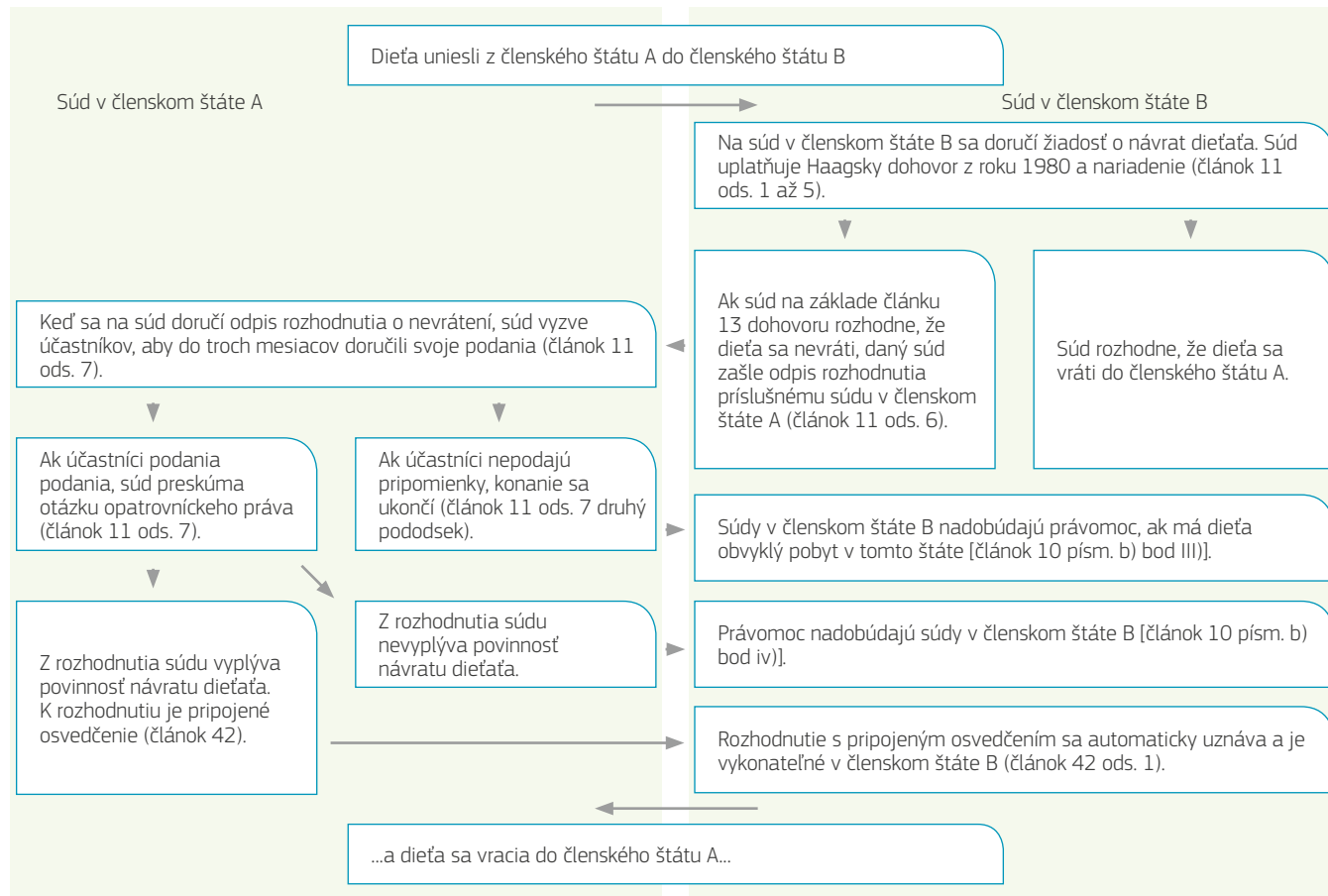
Proti vydaniu osvedčenia sa nedá odvolať. Ak sa sudca pôvodu dopustil chyby pri vyplňaní osvedčenia a dané osvedčenie nezodpovedá rozsudku, je možné požiadať súd pôvodu o opravu. V takom prípade sa uplatňuje vnútroštátne právo členského štátu pôvodu. Účastník, ktorý chce požiadať o výkon rozsudku, z ktorého vyplýva povinnosť návratu dieťaťa, predloží odpis rozsudku a osvedčenie. Osvedčenie nie je potrebné prekladať okrem položky 14, ktorá sa týka opatrení, ktoré orgány v členskom štáte pôvodu prijali na zabezpečenie ochrany dieťaťa pri jeho návrate.

(71) Pozri bod 4.4.6.4.

4.4.8. Nové premiestnenie dieťaťa do iného členského štátu – článok 42

Treba zdôrazniť, že rozhodnutie súdu pôvodu je automaticky vykonateľné vo všetkých členských štátoch, a nie len v členskom štáte, v ktorom sa vydalo rozhodnutie o nevrátení. Táto skutočnosť jasne vyplýva zo znenia článku 42 ods. 1 a zodpovedá cieľom a zmyslu nariadenia. Premiestnenie dieťaťa do ďalšieho členského štátu teda nemá žiadny vplyv na rozhodnutie súdu pôvodu. Nie je potrebné začínať nový postup na návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980, ale stačí len vykonať rozhodnutie súdu pôvodu.

4.4.9. Schéma postupu vo veciach únosu dieťaťa po vydaní príkazu o nevrátení – článok 11 ods. 6 a 7

A wooden gavel with a brass band is positioned diagonally across the frame, resting on a wooden block. In the background, a pair of scales of justice is visible, slightly out of focus. The scene is lit with warm, golden light, creating a professional and legal atmosphere.

5. Výkon

5.1. Dôležitosť výkonu – všeobecné informácie

Hoci sa, ako sa uvádza v článku 47, vykonanie neriadi nariadením, ale vnútroštátnym právom, je kľúčové, aby vnútroštátne orgány uplatňovali pravidlá, ktoré zabezpečia účinný a rýchly výkon rozhodnutí vydaných podľa nariadenia tak, aby nedochádzalo k oslabeniu jeho cieľov. Rýchly výkon je obzvlášť dôležitý z hľadiska práva styku a návratu dieťaťa po únose, pri ktorom sa podľa nariadenia zrušilo konanie o vyhlásenie vykonateľnosti, aby sa dosiahlo urýchlenie postupu. Dôležitosť tejto otázky sa zdôrazňuje aj vo viacerých rozsudkoch, ktoré vyniesol Súdny dvor Európskej únie a tiež Európsky súd pre ľudské práva (pozri bod 5.3)⁽⁷²⁾.

5.1.1. Predbežné opatrenia, ktoré sa nemajú používať na marenie výkonu

Súdny dvor Európskej únie dostal viacero žiadostí o objasnenie určitých aspektov, pokiaľ ide o uplatňovanie nariadenia vo vzťahu k výkonu. Už sa poukázalo na skutočnosť, že predbežné opatrenia nariadené v jednom členskom štáte podľa článku 20 nie sú vykonateľné v iných členských štátoch podľa ustanovení článku 21 a nasledujúcich⁽⁷³⁾. To sa vzťahuje aj na situáciu, keď vykonateľný príkaz udeľujúci predbežné opatrenia rodičovských práv a povinností v prospech rodiča bol vydaný a vyhlásený za vykonateľný v jednom členskom štáte a druhý rodič sa pokúša zmať výkon tohto príkazu v inom členskom štáte tým, že sa usiluje získať predbežné

opatrenia vo svoj prospech. V takomto prípade aj Súdny dvor Európskej únie jasne uviedol, že súd v danom inom členskom štáte jednoducho nie je oprávnený nariadiť takéto opatrenia (vyžaduje sa to na základe nariadenia na výkon pôvodného príkazu).

5.1.2. Zabránenie omeškaniu, ktoré by mohlo znemožňovať výkon

Ak by v prípade neoprávneného premiestnenia v zmysle článku 2 ods. 11 zmena okolností vyplývajúca z postupného procesu, akým je napr. začlenenie dieťaťa do nového prostredia, postačovala na oprávnenie súdu, ktorý nemal právomoc vo veci samej, na prijatie predbežného opatrenia, ktorým sa mení opatrenie vo veciach rodičovských práv a povinností, ktoré vydal súd s právomocou vo veci samej, prípadné omeškanie pri výkone v dožiadanom členskom štáte by prispelo k vytvoreniu podmienok, ktoré by umožnili prvému uvedenému súdu zabrániť výkonu rozsudku, ktorý už bol vyhlásený za vykonateľný. Takýto výklad by narušal samotné zásady, na ktorých sa zakladá príslušné nariadenie⁽⁷⁴⁾.

5.1.3. Súdny dvor Európskej únie a výkon príkazov na návrat

Súdny dvor EÚ zaujal stanovisko, že ak súd v členskom štáte pôvodu dieťaťa vydal následne po príkaze o nevrátení vydanom v inom členskom štáte, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržávané, príkaz požadujúci návrat dieťaťa, súdy v danom inom štáte nesmú skúmať

(72) Viac o problematike výkonu, predovšetkým pokiaľ ide o veci únosov detí, možno nájsť v Príručke osvedčených postupov v oblasti výkonu, ktorú vydala Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného a ktorá je k dispozícii na adrese: <http://www.hcch.net/upload/guide28enf-e.pdf>.

(73) Pozri bod 3.4.2 a vec Purucker I, už citovanú v poznámke pod čiarou č. 41.

(74) Pozri rozsudok z 23. decembra 2009 vo veci C-403/09 PPU, *Detiček/Sgueglia*, Zb. 2009, s. I-12193, bod 47.

tento príkaz z hľadiska zabránenia jeho výkonu⁽⁷⁵⁾. Súdny dvor EÚ dokonca zaujal také stanovisko, že to nemožno vykonať ani v prípade, ak existujú dôkazy o tom, že osvedčenie vydané súdom podľa článku 42 obsahuje nepravdivé vyhlásenie⁽⁷⁶⁾.

5.2. Rozsudok sa má vykonať za rovnakých podmienok, ako keby bol vynesený v členskom štáte výkonu – článok 47 ods. 2

Pri uplatňovaní podmienok článku 47 ods. 2 v tom zmysle, že rozsudok vynesený v jednom členskom štáte by sa mal vykonať v inom členskom štáte „za rovnakých podmienok, ako keby bol vynesený v tomto členskom štáte“, musia súdy dbať na to, aby dodržiavali veľmi prísne obmedzenia vyplývajúce z podmienok daného ustanovenia a nemali by zachádzať tak ďaleko, aby spochybňovali alebo obchádzali rozhodnutie vydané súdom pôvodu. Výkon rozsudku vydaného v inom členskom štáte za „rovnakých podmienok“, ako keby bol vynesený v členskom štáte výkonu, sa v skutočnosti môže vzťahovať len na procesné opatrenia, v rámci ktorých musí dôjsť k návratu dieťaťa, a v žiadnom prípade nemôže predstavovať podstatný dôvod na vznesenie námietok voči rozsudku súdu, ktorý má v danej veci právomoc.

(75) Pozri bod 4.4.6.4 a vec C-195/08 PPU, *Inga Rinau*, Zb. 2008, s. I-5271, citovanú v poznámke pod čiarou č. 48.

(76) Pozri rozsudok z 22. decembra 2010 vo veci C-491/10 PPU, *Aguirre Zarraga/Pelz*, Zb. 2010, s. I-14247, a bod 6.6 v nasledujúcom texte.

Príklad:

Skutkové okolnosti:

Matka zoberie dieťa z členského štátu A do členského štátu B napriek tomu, že bol vydaný príkaz, ktorým sa zakazuje premiestnenie dieťaťa zo štátu A. Na účely nariadenia a Haagskeho dohovoru z roku 1980 ide o neoprávnené premiestnenie. Obaja rodičia sa v príslušných členských štátoch obrátia na súd so žiadosťou o zabezpečenie rodičovských práv. Otec, ktorý zostal v štáte A, sa tiež snaží doceliť návrat dievčaťa zo štátu B do štátu A na základe dohovoru a matka žiada súdy v štáte B, aby jej vydali príkaz určujúci opatrovníctvo. Súd v štáte B odmietne vrátiť dievča do štátu A na základe dôvodu uvedeného v článku 13 dohovoru. Súd v štáte A potom vydá osvedčenie na základe postupu uvedeného v článku 11 ods. 6 až 8 nariadenia, pričom požaduje návrat dievčaťa do štátu A.

Súd v štáte B medzičasom vydá matke predbežný príkaz určujúci opatrovníctvo. Matka sa snaží namietat proti návratu dievčaťa do štátu A tak, že požiada súd v štáte B, aby odmietol výkon po prvé z toho dôvodu, že príkaz na návrat je nezlučiteľný s príkazom určujúcim opatrovníctvo, ktorý bol následne vydaný v prospech matky, a po druhé z dôvodu toho, že došlo k zmene okolností, ktorá by mala zabrániť návratu dieťaťa, konkrétne že dieťa by po návrate bolo v ohrození (t. j. rovnaký dôvod, na základe ktorého súd v štáte B odmietol návrat dieťaťa podľa dohovoru).

Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie⁽⁷⁷⁾:

Záležitosť bola postúpená Súdnemu dvoru EÚ a v tomto smere Súdny dvor EÚ jasne uvádza, že podľa článku 47 ods. 2 súd v štáte B nemôže ísť nad rámec procesných záležitostí pri výkone osvedčeného rozsudku a rozhodne nemožno vzniknúť žiadny právny dôvod proti veci samej, pretože to je pri správnom uplatňovaní nariadenia možné len na súdoch členského štátu pôvodu, t. j. v tomto prípade na súdoch v štáte A.

Súdny dvor EÚ ďalej uvádza, že domnievať sa, že rozhodnutie následne vydané súdom členského štátu výkonu môže brániť vykonaniu skoršieho osvedčeného rozhodnutia v členskom štáte pôvodu, ktorým sa nariaďuje návrat dieťaťa, by bolo obídenním mechanizmu, ktorý zakladá oddiel 4 kapitoly III nariadenia. Takáto výnimka z právomocí súdov členského štátu pôvodu by zbavila potrebného účinku článok 11 ods. 8 nariadenia, ktorý priznáva na poslednom stupni právo súdu majúceho právomoc rozhodovať a priznáva právomoc, pokiaľ ide o vec samu, súdom členského štátu výkonu.

Pokiaľ ide o zmenu okolností, Súdny dvor EÚ potvrdil, že by mohla mať vplyv na výkon príkazu, ak by sa zasiahlo najlepším záujmom dieťaťa, zakaždým to však posudzuje súd pôvodu, ktorý má podľa nariadenia právomoc vo veci samej. Výkon osvedčeného rozsudku teda nemožno odmietnuť v členskom štáte výkonu z dôvodu, že vzhľadom na zmenu okolností, ktorá nastala po jeho prijatí, môže tento výkon závažne zasiahnuť do najlepšieho záujmu dieťaťa. Takejto zmeny sa treba

(77) Príslušná vec Súdneho dvora je C-211/10 PPU, *Povse/Alpago*, Zb. 2010, s. I-06673.

dovolať v konaní pred príslušným súdom členského štátu pôvodu, na ktorý by sa mal podať aj prípadný návrh na odklad výkonu jeho rozsudku.

5.3. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva

5.3.1. Neprijatie primeraných krokov na návrat dieťaťa môže byť porušením článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach

Európsky súd pre ľudské práva jednotne prijíma rozhodnutia v tom zmysle, že keď orgány zmluvného štátu Haagskeho dohovoru z roku 1980 usúdia, že došlo k neoprávnenému premiestneniu dieťaťa podľa dohovoru, majú povinnosť prijať primerané a účinné opatrenia na zabezpečenie návratu dieťaťa. Neprijatie takýchto opatrení predstavuje porušenie článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach (právo na rešpektovanie rodinného života)⁽⁷⁸⁾. Každý zmluvný štát musí mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabezpečenie súladu so svojimi pozitívnymi záväzkami vyplývajúcimi z článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach⁽⁷⁹⁾. Vzhľadom na to aj na zabezpečenie výkonu práv styku, ako napr. vo veciach:

(78) Pozri napr. rozsudok z 29. júla 2003 vo veci *Iglesias Gil v. Španielsko*, žiadosť č. 56673/00, bod 62.

(79) Pozri súbor rozsudkov: *Ignaccolo-Zenide v. Rumunsko*, žiadosť č. 31679/96, *Maire v. Portugalsko*, žiadosť č. 48206/99, *PP v. Poľsko*, žiadosť č. 8677/03, a nedávno aj *Raw v. Francúzsko*, žiadosť č. 10131/11, rozsudok zo 7. marca 2013, rozsudok nadobudol právoplatnosť 7. júna 2013.

Shaw v. Maďarsko⁽⁸⁰⁾ a *Prizzia v. Maďarsko*⁽⁸¹⁾, pri ktorých bolo usúdené, že došlo k porušeniu článku 8, keď orgány v Maďarsku nezabezpečili, aby žiadatelia mohli vykonávať právo styku so svojimi deťmi.

5.3.2. Dôležitosť rýchlosti pri prijímaní a výkone rozhodnutí

Európsky súd pre ľudské práva tiež zdôraznil, že konania týkajúce sa návratu detí a udelenia rodičovských práv a povinností vrátane výkonu právoplatného rozhodnutia, ktoré zahŕňa návrat dieťaťa, musia prebiehať rýchlo, pretože plynutie času môže mať nenapraviteľné následky, pokiaľ ide o vzťahy medzi dieťaťom a rodičom, s ktorým dané dieťa nežije. Primeranosť opatrenia teda treba posudzovať z hľadiska rýchlosti jeho vykonávania⁽⁸²⁾. Rýchly a promptný postup vo veciach zahŕňajúcich deti je potrebný aj preto, že je v záujme daného dieťaťa, aby sa záležitosti týkajúce sa jeho budúcnosti vyriešili rýchlo, aby sa čo najviac obmedzila neistota, ktorá je prítomná najmä vo veciach neoprávneného premiestnenia a zadržovania detí⁽⁸³⁾.

5.3.3. Okrem výnimočných okolností návrat dieťaťa nie je porušením článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach

V mnohých prípadoch Európsky súd pre ľudské práva zaujal vo všeobecnosti stanovisko, že návrat dieťaťa, ktoré bolo neoprávnené premiestnené alebo

zadržované, na základe postupov stanovených v nariadení a v Haagskom dohovore z roku 1980 nie je porušením záväzkov vyplývajúcich z Európskeho dohovoru o ľudských právach (konkrétne článku 8 tohto dohovoru). Európsky súd pre ľudské práva v tomto smere podporuje politiku dvoch nástrojov, pričom mnohokrát vyhlásil, že je dôležité, aby zmluvné štáty Európskeho dohovoru o ľudských právach dodržiavali súlad, inak im hrozí porušenie tohto dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva len v malom počte prípadov a zväčša za výnimočných okolností zaujal stanovisko, že návrat dieťaťa by mohol byť porušením Európskeho dohovoru o ľudských právach.

5.3.4. Veci postúpené Európskemu súdu pre ľudské práva, pri ktorých sa nezistilo porušenie článku 8

Európsky súd pre ľudské práva vyriešil mnoho žiadostí, v ktorých sa tvrdilo, že došlo k porušeniu článkov Európskeho dohovoru o ľudských právach prostredníctvom návratu detí, tak, že zaujal stanovisko, že nedošlo k porušeniu, a v posledných prípadoch tiež posúdil takéto žiadosti ako neprípustné. Medzi takéto prípady patria aj nasledujúce: *Maumosseau a Washington v. Francúzsko*⁽⁸⁴⁾ (v tejto veci súd zaujal stanovisko, že vykonanie návratu pomerne malého dieťaťa z Francúzska do Spojených štátov amerických nebolo porušením článku 8), *Lipkowski v. Nemecko*⁽⁸⁵⁾ (v príslušnej žiadosti sa požadovalo, aby súd zaujal stanovisko, že došlo k porušeniu viacerých článkov Európskeho dohovoru o ľudských právach vrátane článku 8; dieťaťu, ktoré bolo neoprávnené premiestnené z Austrálie do Nemecka súd v Nemecku na

(80) Žiadosť č. 6457/09, rozsudok z 26. októbra 2011.

(81) Žiadosť č. 20255/12, rozsudok z 11. júna 2013.

(82) Pozri napr. rozsudky citované v poznámke pod čiarou č. 79.

(83) Pozri napr. *Iosub Caras v. Rumunsko*, žiadosť č. 7198/04, *Deak v. Rumunsko a Spojené kráľovstvo*, žiadosť č. 19055/05, a *Raw v. Francúzsko* (pozri poznámku pod čiarou č. 79).

(84) Žiadosť č. 29388/05, rozsudok zo 6. decembra 2007.

(85) Žiadosť č. 26755/10, rozsudok z 18. januára 2011.

základe Haagskeho dohovoru z roku 1980 nariadil návrat do Austrálie; príslušná žiadosť však bola posúdená ako neprípustná) a *Povse v. Rakúsko*⁽⁸⁶⁾ (žiadosť predložená Európskemu súdu pre ľudské práva, v ktorej sa požaduje, aby súd zaujal stanovisko, že došlo k porušeniu článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach; rakúske orgány vykonali príkaz talianskeho súdu, ktorým sa nariaďuje návrat dieťaťa do Talianska z Rakúska, kam bolo dievča neoprávnene premiestnené; podobne ako v predchádzajúcom prípade bola žiadosť zamietnutá⁽⁸⁷⁾). Vo veci *Raban v. Rumunsko*⁽⁸⁸⁾ Európsky súd pre ľudské práva zaujal stanovisko, že nedošlo k porušeniu článku 8, keď bol návrat dieťaťa odmietnutý z podobných dôvodov ako vo veci *Neulinger*⁽⁸⁹⁾.

5.3.5. Veci, pri ktorých sa zistilo porušenie

Európsky súd pre ľudské práva v malom počte vecí zaujal stanovisko, že návrat dieťaťa po neoprávnenom premiestnení alebo zadržiavaní môže predstavovať porušenie článku 8, no v týchto veciach sa zväčša vyskytujú mimoriadne okolnosti⁽⁹⁰⁾.

(86) Žiadosť č. 3890/11, pozri aj bod 5.2 v predchádzajúcom texte.

(87) Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 18. júna 2013.

(88) *Raban v. Rumunsko*, žiadosť č. 25437/08, rozsudok z 26. októbra 2010.

(89) Pozri *Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko*, žiadosť č. 41615/07, rozsudok Veľkej komory zo 6. júla 2010.

(90) Pozri *Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko* (pozri poznámku pod čiarou č. 89); *Sneersona a Campanella v. Taliansko*, žiadosť č. 14737/09, rozsudok z 12. júla 2011, rozsudok nadobudol právoplatnosť 12. októbra 2011; *B v. Belgicko*, žiadosť č. 4320/11, rozsudok z 10. júla 2012, rozsudok nadobudol právoplatnosť 19. novembra 2012, a *X v. Lotyšsko*, žiadosť č. 27853/09, rozsudok z 13. decembra 2011; táto posledná vec bola postúpená Veľkej komore a tá vyhlásila rozsudok 26. novembra 2013.

Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v týchto veciach (najmä ak sa tvrdí, že medzi vydaním príkazu na návrat a jeho výkonom nastala zmena okolností) sa zakladá na tom, že príslušné súdy musia pri rozhodovaní o tom, či vykonať príkaz na návrat, zohľadňovať najlepšie záujmy dieťaťa. Hrozí, že ak tento smer uvažovania zájde príďaleko, mohlo by to oslabiť jednu zo základných zásad Haagskeho dohovoru z roku 1980 a tiež nariadenia, konkrétne to, že o dlhodobých záujmoch detí by sa malo rozhodovať na súdoch v štáte ich obvyklého pobytu a že neoprávnené premiestnenie a zadržiavanie by na tom v zásade nemalo nič meniť okrem prípadov, ak nastanú okolnosti stanovené v článku 10 nariadenia⁽⁹¹⁾.

5.3.6. X v. Lotyšsko – rozhodnutie Veľkej komory

V rámci nedávneho rozhodnutia Veľkej komory vo veci X v. Lotyšsko⁽⁹²⁾ sa súd (väčšinou v pomere deväť k ôsmim) pokúsil objasniť niektoré svoje predchádzajúce výroky, pokiaľ ide o prístup, ktorý by sa mal zaujať pri riešení vzťahu medzi Európskym dohovorom o ľudských právach a Haagskym dohovorom o únosoch detí, najmä pokiaľ ide o hľadanie rovnováhy medzi záujmami dieťaťa a rodičov, ak daná vec zahŕňa výnimku z návratu dieťaťa stanovenú v článku 13 ods. 1 písm. b) Haagskeho dohovoru. Súd konkrétne vyhlásil, že poznámky, ktoré v tomto smere uviedol v rozhodnutí Veľkej komory vo veci Neullinger a Shuruk v. Švajčiarsko⁽⁹³⁾, nemožno interpretovať tak, že sa nimi

(91) Pozri bod 4.2 v predchádzajúcom texte.

(92) Pozri poznámku pod čiarou č. 90.

(93) Taktiež citované v poznámke pod čiarou č. 90.

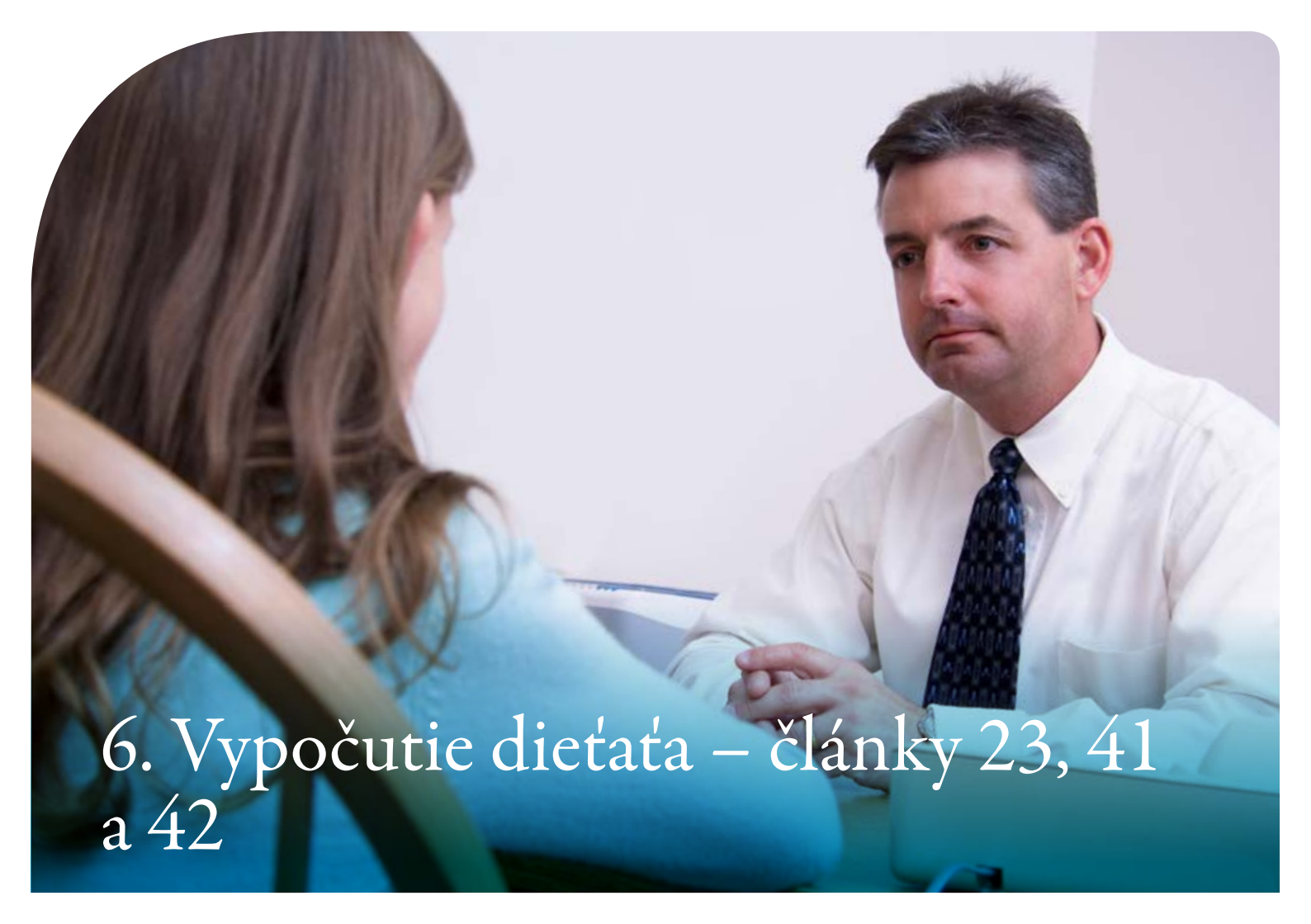
stanovujú nejaké zásady, ktorých sa majú domáce súdy pridržať pri uplatňovaní Haagskeho dohovoru.

Súd načrtol, ktoré faktory treba podľa jeho názoru zaviesť na to, aby sa docielila harmonická interpretácia Európskeho dohovoru o ľudských právach a Haagskeho dohovoru. Dožiadaný súd musí vážne zohľadniť faktory, ktoré môžu predstavovať výnimku z povinnosti návratu dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru, a prijať odôvodnené rozhodnutie. Faktory by sa potom mali vyhodnotiť so zreteľom na článok 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach.

V dôsledku toho musia domáce súdy nielen zohľadniť preukázateľné tvrdenia, že v prípade návratu hrozí dieťaťu „vážne nebezpečenstvo“, ale v rozsudku musia uviesť konkrétne dôvody týkajúce sa okolností danej veci. Odmietnutie zohľadniť námietky voči návratu aj nedostatočné odôvodnenie v rámci rozsudku pri odmietnutí týchto námietok by bolo v rozpore s požiadavkami článku 8 dohovoru a bolo by aj v rozpore s cieľom a účelom Haagskeho dohovoru.

Súd ďalej uviedol, že keďže sa v preambule Haagskeho dohovoru hovorí o návrate detí „do štátu ich obvyklého pobytu“, súdy sa musia presvedčiť, že v danej krajine sú preukázateľne k dispozícii primerané záruky, a v prípade ak existuje známe riziko, že sa prijímú konkrétne ochranné opatrenia.

Treba zdôrazniť, že pokiaľ ide o veci spadajúce do rozsahu pôsobnosti nariadenia, tento druhý aspekt rozhodnutia v tejto veci Európskeho súdu pre ľudské práva nebude mať výrazný dosah vzhľadom na ustanovenia článku 11 ods. 4 a ods. 6 až 8. Podľa článku 11 ods. 4 už sú súdy v EÚ povinné zohľadňovať opatrenia, ktoré sú k dispozícii na ochranu dieťaťa, pri ktorom sa dokazuje, že sa naň vzťahuje výnimka podľa článku 13 ods. 1 písm. b) Haagskeho dohovoru. Okrem toho aj v prípadoch, keď dožiadaný súd na základe dôvodu uvedeného v článku 13 dohovoru odmietne návrat dieťaťa, v článku 11 ods. 6 až 8 sa konečné rozhodnutie prisudzuje súdu v členskom štáte, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt. Budúcnosť ukáže, aký bude ďalší vývoj nasledujúci po veci X v. Lotyšsko v tomto ohľade, aj v ďalších otázkach, ktorých sa táto vec týka.

6. Vypočutie dieťaťa – články 23, 41 a 42

6.1. Deti majú dostať možnosť vyjadriť svoj názor

V nariadení sa zdôrazňuje, že je dôležité poskytnúť deťom možnosť vyjadriť svoje názory v konaniach, ktoré sa ich týkajú⁽⁹⁴⁾. Vypočutie dieťaťa predstavuje jednu z požiadaviek na zrušenie konania o vyhlásení vykonateľnosti pre práva styku a rozhodnutia, z ktorých vyplýva návrat dieťaťa (pozri bod 3.6 a kapitolu 4). Takisto je možné namietat proti uznaniu a vykonaniu rozsudku týkajúceho sa rodičovských práv a povinností na základe toho, že dané dieťa nedostalo možnosť vyjadriť sa (pozri bod 3.5.2).

6.2. Výnimka z povinnosti vypočuť názory dieťaťa

V nariadení sa stanovuje hlavná zásada, že sa dieťa vypočuje v konaní, ktoré sa ho týka. Výnimku, kedy sa dieťa nemusí vypočuť, predstavuje situácia, keď by vypočutie bolo nevhodné s ohľadom na vek a stupeň vyspelosti dieťaťa. Túto výnimku treba vykladať veľmi striktné. Treba mať na pamäti, že práva dieťaťa sú veľmi významné z hľadiska konania, ktoré sa ho týka, a že rozhodnutia o budúcnosti dieťaťa a o jeho vzťahoch s rodičmi a ostatnými ľuďmi sú vo všeobecnosti kľúčové, pokiaľ ide o najlepšie

záujmy dieťaťa. Treba mať tiež na pamäti, že tieto faktory platia pre deti všetkých vekových kategórií.

6.3. Postup na vypočutie názorov dieťaťa

Nariadením sa nemenia uplatniteľné vnútroštátne postupy v tejto oblasti⁽⁹⁵⁾. Súd v členských štátoch majú svoje vlastné techniky a stratégie na vypočutie názorov detí všetkých vekových kategórií. Niektoré súdy vypočúvajú deti priamo, iné poveria odborníkov, aby zistili názory detí a aby ich oznámili súdu. Bez ohľadu na to, aká technika sa použije na vypočutie názoru dieťaťa, samotný súd musí rozhodnúť, či sa názor dieťaťa vypočuje, no v tejto otázke nie je možné prijať informované rozhodnutie bez toho, aby sa posúdil vek a stupeň vyspelosti dieťaťa, čo predstavuje jediné kritérium. Ak súd rozhodne, že dieťa má dostatočný vek a je dostatočne vyspelé na poskytnutie svojho názoru, súd je povinný vypočuť názory dieťaťa buď priamo, alebo iným spôsobom, pokiaľ je nutné vypočuť tieto názory v konaní, ktoré sa týka daného dieťaťa.

6.4. Spôsob vypočutia názorov dieťaťa

Potreby dieťaťa sa vo všeobecnosti musia vypočuť spôsobom, ktorý zohľadňuje vek a vyspelosť dieťaťa. Posúdenie názorov mladších detí treba vykonať so špeciálnymi odbornými znalosťami a s osobitnou pozornosťou. Postup pri mladších deťoch sa líši od dospievajúcich.

Nie je potrebné, aby sa názory dieťaťa vypočuli na súdnom pojednávaní. Môže ich zistiť príslušný orgán v súlade s vnútroštátnymi právnymi

(94) Treba spomenúť článok 12 ods. 2 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý obsahuje výrok v podobnom duchu: „Na tento účel sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu, alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.“ Pozri aj článok 24 Charty základných práv Európskej únie: (Deti) „môžu slobodne vyjadrovať svoje názory. Tieto názory sa berú do úvahy pri otázkach, ktoré sa ich týkajú, s prihliadnutím na ich vek a vyspelosť.“

(95) Pozri odôvodnenie 19 nariadenia.

predpismi. Napríklad v niektorých členských štátoch vykonáva vypočutie dieťaťa sociálny pracovník, ktorý následne predloží súdu správu o prianiach a pocitoch dieťaťa. Ak sa vypočutie koná na súde, sudca by mal dopytovanie usporiadať tak, aby zohľadňovalo charakter veci, vek dieťaťa a ostatné okolnosti danej veci. Na mnohých súdoch sa napríklad vytvorí neformálne usporiadanie, v rámci ktorého sa dieťa nevypočuje v súdnej sieni, ale v inej miestnosti. Bez ohľadu na konkrétnu situáciu je dôležité, aby mohlo dieťa dôverne vyjadriť svoje názory.

6.5. Odborná príprava v oblasti vypočutia názorov dieťaťa

Či už vypočutie dieťaťa vykonáva sudca, odborný sociálny pracovník alebo iný úradník, je dôležité, aby daná osoba absolvovala primeranú odbornú prípravu, napr. pokiaľ ide o osvedčené spôsoby komunikácie s deťmi. Osoba, ktorá zisťuje názory dieťaťa, si musí byť vedomá rizika, že rodičia sa snažia ovplyvniť dieťa a vyvíjajú naň nátlak. Keď sa vypočutie vykoná správne a s náležitou mierou diskretnosti, dieťaťu sa umožní vyjadriť názory a odbremení sa od pocitu zodpovednosti a viny.

6.6. Účel vypočutia názorov dieťaťa

Vypočutie dieťaťa môže mať rozličné účely v závislosti od typu a cieľa postupu. V konaní o opatrovníckych právach je cieľom vypočutia zväčša úsilie pomôcť pri hľadaní čo najvhodnejšieho prostredia na pobyt dieťaťa. V prípade únosu dieťaťa je často účelom vypočutia zistenie charakteru námietok dieťaťa voči návratu, odhalenie príčiny ich vzniku a zistenie toho, či by v prípade návratu mohlo byť dieťa ohrozené.

Príklad:

Skutkové okolnosti:

Dievča vo veku 8 rokov a 6 mesiacov zadržiava matka v členskom štáte B. Dievča tam odišlo na dovolenku z domova v členskom štáte A, v ktorom žije spolu s otcom. Otcovi boli predbežne udelené opatrovnícke práva a matke boli priznané práva styku na základe nariadení súdu v štáte A. Otec predloží žiadosť o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru z roku 1980 a súdy v štáte B ju zamietnu z dôvodu námietok dieťaťa proti návratu. Súdy v štáte B vypočuli názory dieťaťa, pretože usúdili, že dievča má dostatočný vek a je dostatočne vyspelé na to, aby vyjadrilo svoj názor.

Súdy v štáte A následne potvrdia udelenie opatrovníckeho práva otcovi a nariadia, aby sa dieťa vrátilo do štátu A. Súd v štáte B medzitým v súlade s požiadavkami článku 11 ods. 6 až 8 nariadenia zašle súdu v štáte A oznámenie o odmietnutí návratu. Súd v štáte A vydá osvedčenie podľa článku 42 nariadenia. Súd v štáte A však pred vydaním osvedčenia dieťa nevypočul a odmietol možnosť, aby sa názory dieťaťa vypočuli prostredníctvom videoprepojenia.

Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie:

Táto vec bola postúpená Súdному dvoru EÚ⁽⁹⁶⁾ na základe toho, že boli porušené základné práva dieťaťa, predovšetkým práva priznané

(96) Pozri vec C-491/10 PPU, *Aguirre Zarraga/Pelz*, Zb. 2010, s. I-14247; pozri aj vec C-400/10, *McB/L.E.*, Zb. 2010, s. I-8965.

v článku 24 Charty základných práv EÚ. V tomto článku sa potvrdzujú práva detí slobodne vyjadrovať svoje názory vo veciach, ktoré sa ich týkajú, pričom tieto názory sa majú zohľadniť s prihliadnutím na vek a vyspelosť týchto detí.

Súdny dvor EÚ vyhlásil, že hoci je pravda, že článok 24 Charty základných práv a článok 42 ods. 2 písm. a) nariadenia neukladajú súdu členského štátu pôvodu vo všetkých prípadoch povinnosť vypočúť dieťa v rámci pojednávania, čím sa tomuto súdu necháva určitá miera voľnej úvahy, nič to nemení na skutočnosti, že ak sa rozhodne dieťa vypočúť, tieto ustanovenia vyžadujú, aby prijal v závislosti od najlepšieho záujmu dieťaťa a vzhľadom na okolnosti každého konkrétneho prípadu všetky primerané opatrenia s cieľom takého vypočutia, aby bol dodržaný potrebný účinok týchto ustanovení, a to ponúknuť dieťaťu skutočnú a účinnú možnosť vyjadriť sa.

Súdny dvor EÚ ďalej dodáva, že súd členského štátu pôvodu (t. j. súd s hlavnou jurisdikčnou právomocou podľa nariadenia) musí posúdiť dané dieťa a rozhodnúť, či ho vypočuje, a pokiaľ je to len možné a vždy s prihliadnutím na najlepší záujem dieťaťa, musí využiť všetky prostriedky, ktoré má k dispozícii podľa svojho vnútroštátneho právneho poriadku, ako aj vlastné nástroje cezhraničnej súdnej spolupráce, prípadne vrátane nástrojov upravených nariadením o vykonávaní dôkazov. Toto môže vykonať len súd pôvodu, no nie súd v členskom štáte výkonu.

Pred tým, než súd v členskom štáte pôvodu môže vydať osvedčenie, ktoré zodpovedá požiadavkám článku 42 nariadenia, musí tento súd

zabezpečiť, aby v závislosti od najlepšieho záujmu dieťaťa a vzhľadom na okolnosti daného konkrétneho prípadu rozsudok, ktorý sa osvedčuje, bol vyhlásený s náležitým prihliadnutím na právo dieťaťa slobodne vyjadriť svoje názory, a aby sa dieťaťu ponúkla skutočná a účinná možnosť vyjadriť sa. Súdny dvor napokon uvádza záver, že je iba úlohou vnútroštátnych súdov členského štátu pôvodu preskúmať zákonnosť tohto rozhodnutia z hľadiska požiadaviek uložených najmä článkom 24 Charty základných práv a článkom 42 nariadenia, a tak v danej veci súdy v štáte B (t. j. v členskom štáte výkonu) nemajú právo prehodnocovať alebo odporovať výkonu rozsudku, a to ani za okolností opísaných v tejto veci. Súdy v štáte B ani nemôžu opätovne začať konanie o osvedčení a nemajú právo prehodnocovať alebo odporovať výkonu rozsudku, a to ani za okolností opísaných v tejto veci.

6.7. Dohovor OSN o právach dieťaťa⁽⁹⁷⁾

Dohovor OSN o právach dieťaťa je celosvetový dohovor, ktorého všeobecným účelom je zdôraznenie a snaha o posilnenie práv detí mladších ako 18 rokov vo všetkých oblastiach, ktoré sa ich môžu týkať. Tento dohovor ratifikovalo približne 190 štátov. Dohovor o právach dieťaťa predstavuje základ činnosti Organizácie Spojených národov prostredníctvom detského fondu UNICEF pri podpore detí na celom svete. Mnoho ustanovení dohovoru malo priamy dosah na tvorbu politik v konaniach týkajúcich deti, predovšetkým pokiaľ ide o to, akým spôsobom sa majú zohľadňovať práva a záujmy detí⁽⁹⁸⁾. Predovšetkým, ako sa stanovuje v článku 3 Dohovoru OSN o právach dieťaťa, **najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom** pri všetkých postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Dohovor podporuje Výbor OSN pre práva dieťaťa, ktorý vykonáva pravidelné prieskumy a vydáva správy o stave práv detí vo svete. Výbor najmä vydáva tzv. všeobecné komentáre, v ktorých ponúka svoje názory na situáciu detí a navrhuje odporúčania. V najnovšom

(97) Dohovor o právach dieťaťa, prijatý a otvorený na podpis, ratifikáciu a pristúpenie na základe rezolúcie Valného zhromaždenia 44/25 z 20. novembra 1989; nadobudnutie platnosti 2. septembra 1990 v súlade s článkom 49, pozri <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> (v angličtine).

(98) Pozri najmä článok 12 o vypočutí názoru dieťaťa, ktorý sa spomína v predchádzajúcom texte v poznámke pod čiarou č. 94.

všeobecnom komentári⁽⁹⁹⁾ výbor tvrdí, že práva detí by sa mali v plnej miere začleniť do všetkých aspektov postupov týkajúcich sa detí, a to z hľadiska zásady i z hľadiska postupu. V uvedenom dokumente možno nájsť aj túto pasáž⁽¹⁰⁰⁾:

„Výbor podporuje ratifikáciu a vykonávanie dohovorov z Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného⁽¹⁰¹⁾, ktoré uľahčujú uplatňovanie najlepších záujmov dieťaťa a poskytujú záruky na vykonávanie v prípade, ak rodičia žijú v rozličných krajinách.“

(99) Všeobecný komentár č. 14 vydaný 29. mája 2013; pozri http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf (v angličtine).

(100) V bode 68.

(101) Medzi tieto dohovory patria: Dohovor č. 28 o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, 1980; Dohovor č. 33 o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach, 1993; Dohovor č. 23 o uznávaní a výkone rozhodnutí o výživovacej povinnosti, 1973; Dohovor č. 24 o rozhodnom práve pre výživovaciu povinnosť, 1973.

7. Spolupráca medzi ústrednými
orgánmi a medzi súdmi – články 53
až 58

Ústredné orgány zohrávajú kľúčovú úlohu pri uplatňovaní nariadenia, pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa rodičovských práv a povinností. Členské štáty musia určiť prinajmenšom jeden ústredný orgán. V ideálnom prípade sa určené orgány zhodujú s orgánmi určenými na základe Haagskeho dohovoru z roku 1980. Možno tak dosiahnuť synergický účinok a umožniť orgánom, aby využili skúsenosti, ktoré získali pri spravovaní iných vecí spadajúcich do rámca dohovoru.

7.1. Európska justičná sieť pre občianske a obchodné veci – článok 54

V nariadení sa predpokladá, že ústredné orgány sa účinne začlenia do Európskej justičnej siete pre občianske a obchodné veci⁽¹⁰²⁾ (ďalej len „Európska justičná sieť“) a že sa v rámci tejto siete budú pravidelne schádzať, aby prerokovali uplatňovanie nariadenia.

7.2. Povinnosti ústredných orgánov – článok 55

Konkrétne povinnosti ústredných orgánov sú uvedené v článku 55. Tieto povinnosti nemusia vykonávať samotné ústredné orgány, ale môžu konať prostredníctvom iných agentúr.

Na žiadosť nositeľa rodičovských práv a povinností majú ústredné orgány prijať všetky potrebné kroky na zhromaždenie a výmenu informácií o situácii dieťaťa, o všetkých začatých konaniach alebo o prijatých rozhodnutiach, ktoré sa týkajú dieťaťa. Majú tiež prijať potrebné kroky na poskytnutie informácií a pomoci nositeľom rodičovských práv a povinností, ktorí sa

snažia o uznanie a výkon rozhodnutí na svojom území, najmä tých, ktoré sa týkajú práva styku a návratu dieťaťa.

Medzi povinnosti ústredných orgánov patrí aj uľahčenie komunikácie medzi súdmi, ktorá môže byť potrebná najmä pri postúpení veci z jedného súdu na druhý (pozri bod 3.3 a kapitolu 4). V takýchto prípadoch majú ústredné orgány slúžiť ako prepojenie medzi vnútroštátnymi súdmi a ústrednými orgánmi iných členských štátov.

7.3. Uľahčenie dosiahnutia dohody – článok 55 písm. e)

Ďalšou úlohou ústredných orgánov podľa článku 55 písm. e) je uľahčenie dosiahnutia dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností mediáciou alebo inými metódami a tiež uľahčenie cezhraničnej spolupráce na tento účel. Preukázalo sa, že mediácia môže zohrať dôležitú úlohu napríklad vo veciach únosov detí na zabezpečenie toho, aby sa dieťa po únose mohlo aj naďalej vídať s rodičom, ktorý ho neuniesol, a tiež aby sa dieťa po vrátení do členského štátu pôvodu mohlo vídať aj s rodičom, ktorý ho predtým uniesol. Je však dôležité, aby proces mediácie neprímerane neodďaľoval návrat dieťaťa.

7.4. Umiestnenie dieťaťa v inom členskom štáte – článok 56

Dôležité ustanovenie nariadenia sa týka umiestnenia detí do inštitucionálnej starostlivosti (buď do pestúnskej starostlivosti, alebo do domova) cezhranične v inom členskom štáte. Na príslušné rozhodnutie, ktoré patrí

(102) https://e-justice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-sk.do.

do rozsahu pôsobnosti nariadenia⁽¹⁰³⁾, sa vzťahujú osobitné ustanovenia uvedené v článku 56, ktoré sa týkajú spolupráce medzi súdmi a ústrednými alebo inými orgánmi členských štátov. Stručne povedané, pred tým, než môže súd v jednom členskom štáte nariadiť umiestnenie dieťaťa do starostlivosti alebo do pestúnskeho zariadenia v inom členskom štáte, musí sa poradiť s ústredným alebo iným orgánom, ktorý má v danom druhom členskom štáte právomoc, pokiaľ ide o zásah verejného orgánu vo veciach týkajúcich sa umiestnenia detí v tomto (druhom) členskom štáte. Ak by sa verejný orgán musel podieľať na vnútroštátnych veciach daného druhu v rámci členského štátu, môže súd v cezhraničných veciach v žiadajúcom štáte vydať nariadenie o umiestnení iba vtedy, ak príslušný orgán dožiadaného štátu vyjadril súhlas s takýmto umiestnením. V prípade umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti, keď sa pri takomto umiestnení v dožiadanom členskom štáte nevyžaduje zásah verejného orgánu, súd, ktorý zvažuje umiestnenie, musí len informovať ústredný orgán alebo iný príslušný orgán v dožiadanom členskom štáte.

(103) Pozri článok 1 ods. 2 písm. d), pozri aj vec C-435/06 C, Zb. 2007, s. I-10141, v ktorej Súdny dvor EÚ zaujal stanovisko, že rozhodnutie umiestniť dieťa do pestúnskej starostlivosti patrí pod pojem „občianske veci“ na účely článku 1 nariadenia, hoci postup, ktorým sa tak vykonalo, patrí do verejného práva.

Príklad:

Skutkové okolnosti:

Orgány v členskom štáte A chceli umiestniť dospelávajúce dievča do špecializovaného uzavretého zariadenia, ktoré sa nachádza mimo krajiny jeho pôvodu, pretože potrebovalo osobitné ochranné opatrenia vzhľadom na svoje správanie a pretože neustále unikalo zo zariadení starostlivosti v danom štáte. V danom štáte takýto ústav s osobitnou starostlivosťou neexistoval, a tak orgány dospeli k záveru, že najlepšia možnosť je umiestniť ho do zariadenia v členskom štáte B, kde žije jeho matka. Medzi ústrednými orgánmi sa uskutočnila výmena informácií, na základe ktorých súd v štáte A zistil, že ústav v štáte B má pre dané dievča miesto a súhlasí s jeho umiestnením. Súd vydal príkaz na umiestnenie. Súd v štáte B tiež vydali príkaz predbežného charakteru podľa článku 20. Dievča premiestnili do štátu B a umiestnili ho v ústave starostlivosti.

Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie:

Na Súdny dvor EÚ bolo predložených viacero otázok týkajúcich sa postupov podľa článku 56 v tejto veci⁽¹⁰⁴⁾ a Súdny dvor EÚ využil túto možnosť na objasnenie viacerých bodov. Prvým z týchto bodov bolo to, či takýto príkaz patrí do vecnej pôsobnosti nariadenia. Na túto otázku

(104) Rozsudok z 26. apríla 2012 vo veci C-92/12 PPU, *Health Service Executive/S.C. a A.C.*, Zb. 2012, s. I-0000.

Súdny dvor odpovedal kladne so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora EÚ vo veci C⁽¹⁰⁵⁾.

Ďalšia otázka sa týkala toho, ktorý orgán v štáte B je príslušný na vyjadrenie súhlasu s umiestnením. Odpoveď znela, že súhlas uvedený v článku 56 ods. 2 nariadenia musí pred vydaním rozsudku o umiestnení dieťaťa vyjadriť príslušný verejnoprávny orgán. Nepostačuje, aby svoj súhlas poskytlo zariadenie, do ktorého má byť dieťa umiestnené. Za okolností, keď má súd členského štátu, ktorý rozhodol o umiestnení, pochybnosti o tom, či bol súhlas v dožiadanom členskom štáte udelený platne, pretože nebolo možné s istotou určiť, či tento orgán bol príslušným orgánom v dožiadanom štáte, je možná náprava s cieľom zabezpečiť, aby požiadavka súhlasu podľa článku 56 nariadenia bola v celom rozsahu dodržaná.

Tretia a štvrtá otázka sa týkala účinku a výkonu príkazu o umiestnení. Išlo o to, či pred vykonaním umiestnenia musia súdy v členskom štáte, kde sa má umiestnenie uskutočniť, vydať vyhlásenie vykonateľnosti. Odpoveď na tieto otázky znela, že príkaz musí podliehať postupu na vyhlásenie vykonateľnosti a do vydania takéhoto vyhlásenia je neúčinný (t. j. formálne by ho nebolo možné vykonať). Súdny dvor tiež dodal, že tento postup si vyžaduje osobitnú rýchlosť a ak bolo vo veci podané odvolanie, nemalo by mať odkladný účinok na vykonanie príkazu.

Piata a šiesta položená otázka sa týkala toho, či po udelení súhlasu s príkazom na umiestnenie na určitý čas (tak ako v danej veci) možno vydať ďalší príkaz, ktorým sa predlžuje doba umiestnenia, bez toho,

(105) Citované v poznámkach pod čiarou č. 20 a 103.

aby sa vyžadoval ďalší súhlas. Súdny dvor EÚ na to odpovedal celkom jednoznačne, že súhlas s umiestnením poskytnutý na určitú dobu sa neuplatní na žiadne iné príkazy, ktorých predmetom je predĺženie obdobia umiestnenia. Za takýchto okolností je nutné požiadať o nový súhlas. Rozsudok o umiestnení prijatý v jednom členskom štáte, ktorý bol vyhlásený za vykonateľný v inom členskom štáte, sa môže v tomto druhom členskom štáte vykonať iba počas obdobia uvedeného v rozsudku o umiestnení.

7.5. Zdroje ústredných orgánov

Ústredným orgánom sa musia poskytnúť dostatočné finančné a ľudské zdroje na to, aby mohli vykonávať svoje úlohy. Zamestnanci ústredných orgánov musia absolvovať primeranú odbornú prípravu, pokiaľ ide o fungovanie nariadenia a pokiaľ možno aj kontext a fungovanie Haagskeho dohovoru z roku 1980 a ostatných príslušných nástrojov rodinného práva. Veľmi hodnotná je aj jazyková odborná príprava a tiež spoločná odborná príprava s členmi justičných orgánov, právnikmi a ostatnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na fungovaní nariadenia a dohovoru. Využívanie moderných technológií je veľmi prospešné z hľadiska urýchlenia vybavovania vecí, a preto by sa malo zakaždým podporovať.

7.6. Spolupráca súdov

Súbežne s požiadavkami na spoluprácu ústredných orgánov sa v nariadení tiež vyžaduje, aby na rôzne účely navzájom spolupracovali aj súdy z rozličných členských štátov. V niektorých ustanoveniach sa sudcom z rôznych členských štátov ukladajú konkrétne povinnosti, pokiaľ ide

o komunikáciu a výmenu informácií v súvislosti s postúpením vecí (pozri bod 3.3) a v súvislosti s únosom dieťaťa (pozri kapitolu 4).

7.7. Styční sudcovia

S cieľom podnietiť a uľahčiť takúto spoluprácu by sa mali podporovať diskusie medzi sudcami v rámci Európskej justičnej siete a tiež prostredníctvom iniciatív organizovaných členskými štátmi. Skúsenosti neformálnej medzinárodnej haagskej siete sudcov, ktorú zorganizovala Haagska konferencia medzinárodného práva súkromného v súvislosti s Haagskym dohovorom z roku 1980, sa v tomto kontexte ukázali ako veľmi poučné⁽¹⁰⁶⁾.

Mnoho členských štátov považuje za užitočné podieľať sa na zriaďovaní justičných sietí tak, že vymenujú styčných sudcov alebo sudcov špecializujúcich sa na rodinné právo, aby napomáhali fungovanie nariadenia. Takéto usporiadanie ako v rámci haagskej siete tiež existuje v rámci Európskej justičnej siete a mohlo by viesť k lepším a účinnejším stykom medzi sudcami a ústrednými orgánmi, ako aj medzi sudcami navzájom, čím by sa dosiahlo rýchlejšie vyriešenie vecí týkajúcich sa rodičovských práv a povinností spadajúcich do rozsahu pôsobnosti nariadenia.

(106) V tejto súvislosti pozri body 3.3.4.2 a 4.1.5 v predchádzajúcom texte.

8. Vzťah medzi nariadením
a Haagskym dohovorom z roku
1996 o ochrane detí – články 61 a 62

8.1. Rozsah pôsobnosti oboch nástrojov

Rozsah uplatňovania nariadenia je veľmi podobný rozsahu pôsobnosti Haagskeho dohovoru z 19. októbra 1996 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1996“)⁽¹⁰⁷⁾. Oba nástroje obsahujú pravidlá týkajúce sa právomoci, uznávania a výkonu rozhodnutí o rodičovských právach a povinnostiach. Hlavný rozdiel spočíva v tom, že v Haagskom dohovore z roku 1996 sa uvádzajú aj predpisy týkajúce sa rozhodného práva.

8.2. Ratifikácia členskými štátmi EÚ

V čase písania tejto príručky [jún 2014] dohovor zatiaľ ratifikovali alebo k nemu pristúpili všetky členské štáty okrem dvoch. Výnimka sa týka Belgicka a Talianska. Oba tieto štáty síce dohovor podpísali, no zatiaľ ho však neratifikovali. Dohovor nadobudol v jednotlivých členských štátoch platnosť v kontexte ratifikácie daným štátom. Vzťah medzi oboma nástrojmi sa objasňuje v článkoch 61 a 62 nariadenia.

8.3. Rozlíšenie vecí, na ktoré sa vzťahuje nariadenie, a vecí, na ktoré sa vzťahuje Haagsky dohovor z roku 1996 – články 61 a 62

S cieľom určiť, či sa na konkrétnu vec uplatňuje nariadenie alebo dohovor, treba preskúmať nasledujúce otázky:

8.3.1. Týka sa vec záležitosti, na ktorú sa vzťahuje nariadenie?

Nariadenie má prednosť pred dohovorom vo vzťahoch medzi členskými štátmi v záležitostiach, na ktoré sa vzťahuje nariadenie. Nariadenie má teda prednosť v záležitostiach právomoci, uznávania a výkonu. Na druhej strane, dohovor sa uplatňuje vo vzťahoch medzi členskými štátmi v záležitostiach rozhodného práva, keďže nariadenie sa na túto tému nevzťahuje.

8.3.2. Má dotknuté dieťa obvyklý pobyt na území členského štátu?

Ak na obe otázky položené v bodoch 8.3.1 a 8.3.2 možno odpovedať kladne, má nariadenie prednosť pred dohovorom.

(107) Pokiaľ ide o Haagskú konferenciu z roku 1996, bližšie informácie možno nájsť vo vysvetľujúcej správe k dohovoru, ktorú vypracoval prof. Paul Lagarde, k dispozícii na adrese: http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2943.

8.3.3. Týka sa vec uznania alebo výkonu rozhodnutia vydaného súdom v inom členskom štáte?

Túto otázku je nutné preskúmať na základe toho, že predpisy nariadenia týkajúce sa uznania a výkonu sa uplatňujú s ohľadom na všetky rozhodnutia vydané príslušným súdom členského štátu. Nezáleží na tom, či dotknuté dieťa žije na území určitého členského štátu, záleží na tom, či súdy daného štátu majú právomoc prijať príslušné rozhodnutie. Predpisy nariadenia týkajúce sa uznania a výkonu sa teda uplatňujú na rozhodnutia vydané súdmi členského štátu aj v prípade, ak dotknuté dieťa žije v treťom štáte, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru. Cieľom je zabezpečiť vytvorenie spoločného justičného priestoru, a to si vyžaduje, aby sa všetky rozhodnutia vydané príslušnými súdmi v rámci Európskej únie uznávali a vykonávali podľa spoločného súboru predpisov.

8.3.4. Obmedzená prorogačná možnosť – článok 12

Ako sa opisuje v bode 3.2.6, v článku 12 nariadenia sa zavádza obmedzená prorogačná možnosť, na základe ktorej sa účastník môže rozhodnúť začať konanie v členskom štáte, v ktorom dieťa nemá obvyklý pobyt, no ku ktorému má dieťa podstatnú väzbu.

Táto možnosť sa neobmedzuje len na situácie, keď má dieťa obvyklý pobyt na území členského štátu, ale uplatňuje sa aj v prípadoch, keď má dieťa obvyklý pobyt v treťom štáte, ktorý nie je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru z roku 1996. V tom prípade sa právomoc podľa článku 12 považuje za právomoc v najlepšom záujme dieťaťa, najmä (no nie výhradne) ak nemožno viesť konanie v predmetnom treťom štáte⁽¹⁰⁸⁾. Naopak, ak má dieťa obvyklý pobyt na území tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru, uplatňujú sa predpisy vyplývajúce z dohovoru.

(108) Pozri článok 12 ods. 4 nariadenia.

Zoznam tabuliek a diagramov uvedených v tejto príručke

<i>Tabuľka/vývojový diagram</i>	<i>bod</i>
Právomoc v manželských veciach	2.3.2
Analýza súdom, ktorý má právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností	3.2.2
Zachovanie právomoci súdov pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa	3.2.4.2.8
Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii	3.3.4.4
Hlavné zásady nových pravidiel týkajúcich sa únosu dieťaťa	4.1.4
Obmedzené situácie, v ktorých súdy v dožiadanom členskom štáte nadobúdajú právomoc	4.2.1.2
Súdna právomoc vo veciach únosu dieťaťa – účinok článku 10	4.2.2
Návrat dieťaťa – porovnanie pravidiel Haagskeho dohovoru z roku 1980 a nariadenia	4.3.6
Návrat dieťaťa po únose – niektoré praktické aspekty	4.4.6
Schéma postupu vo veciach únosu dieťaťa po vydaní príkazu o nevrátení	4.4.9

Zoznam vecí uvádzaných v tejto príručke

<i>Veci Súdného dvora EÚ</i>	<i>bod</i>
Vec C-168/08, Hadadi/Hadadi, Zb. 2009, s. I-6871	2.3.4
Vec C-523/07, A, Zb. 2009, s. I-2805	2.3.5, 3.1.1.3, 3.1.3.2 a 3.2.3.2
Vec C-68/07, Sundelind Lopez/Lopez Lizazo, Zb. 2007, s. I-10403	2.3.6 a 2.3.8
Vec C-260/97, Unibank A/S/Flemming G. Christensen, Zb. 1999, s. I-3715	2.5.5
Vec C-435/06, C, Zb. 2007, s. I-10141	3.1.1.3 a 7.4
C-256/09, Bianca Purruker/Guillermo Vallés Pérez, Zb. 2010, s. I-7353 („Purrucker I“)	3.1.3.4, 3.2.2, 3.4.2, 3.5.1 a 5.1.1
Vec C-497/10 PPU, Mercredi/Chaffe, Zb. 2010, s. I-0000	3.2.3.2
Žiadosť vo veci C-656/13 (2014/C 85/19), L/M, R a K	
Žiadosť vo veci C-463/13, E/B	
Vec C-296/10, Bianca Purruker/Guillermo Vallés Pérez, Zb. 2010, s. I-11163 („Purrucker II“)	3.4.2
Vec C-195/08 PPU, Inga Rinau, Zb. 2008, s. I-5271	3.5.1, 4.4.1, 4.4.6.4, 4.4.6.5, 4.4.6.6 a 5.1.3

Vec C-211/10 PPU, Povse/Alpago, Zb. 2010, s. I-06673	4.1.4, 4.2.1.2, 4.4.6.5 a 5.2
Vec C-400/10 PPU, McB/L. E., Zb. 2010, s. I-8965	4.3.2.1 a 6.6
Vec C-403/09 PPU, Detiček/Sgueglia, Zb. 2009, s. I-12193	5.1.2
Vec C-491/10 PPU, Aguirre Zarraga/Pelz, Zb. 2010, s. I-14247	5.1.3 a 6.6
Vec C-92/12 PPU, Health Service Executive/S.C. a A.C., Zb. 2012, s. I-0000	7.4

Veci Európskeho súdu pre ľudské práva *bod*

Iglesias Gil v. Španielsko, žiadosť č. 56673/00	5.3.1
Ignaccolo-Zenide v. Rumunsko, žiadosť č. 31679/96	5.3.1
Maire v. Portugalsko, žiadosť č. 48206/99	5.3.1
PP v. Poľsko, žiadosť č. 8677/03	5.3.1
Raw v. Francúzsko, žiadosť č. 10131/11	5.3.1 a 5.3.2
Shaw v. Maďarsko, žiadosť č. 6457/09	5.3.1
Prizzia v. Maďarsko, žiadosť č. 20255/12	5.3.1
Iosub Caras v. Rumunsko, žiadosť č. 7198/04	5.3.2

Deak v. Rumunsko a Spojené kráľovstvo, žiadosť č. 19055/05	5.3.2
Maumosseau a Washington v. Francúzsko, žiadosť č. 29388/05	5.3.4
Lipkowski v. Nemecko, žiadosť č. 26755/10	5.3.4
Povse v. Rakúsko, žiadosť č. 3890/11	5.3.4
Raban v. Rumunsko, žiadosť č. 25437/08	5.3.4
Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko, žiadosť č. 41615/07 ..	5.3.4 a 5.3.5
Šneersone a Campanella v. Taliansko, žiadosť č. 14737/09	5.3.5
B v. Belgicko, žiadosť č. 4320/11	5.3.5
X v. Lotyšsko, žiadosť č. 27853/09	5.3.5 a 5.3.6

Elektronická verzia tejto príručky je dostupná na tejto webovej lokalite:

<http://e-justice.europa.eu>

***Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede
na vaše otázky o Európskej únii.***

Bezplatné telefónne číslo (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Za poskytnutie informácií sa neplatí, podobne ako za väčšinu hovorov
(niektorí mobilní operátori, verejné telefónne automaty alebo hotely si však môžu účtovať poplatok).

Obálka, s. 4, s. 68: © iStockphoto
S. 8, s. 18, s. 48, s. 76, s. 82, s. 88: © Thinkstock

ISBN 978-92-79-39753-0
doi:10.2838/30675

© Európska únia, 2014
Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Printed in Belgium

VYTLAČENÉ NA PAPIERI BIELOM BEZ POUŽITIA ELEMENTÁRNEHO CHLÓRU (ECF)

Kontakt

Európska komisia
Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť
Európska justičná sieť v
občianskych a obchodných veciach
just-ejn-civil@ec.europa.eu
<http://ec.europa.eu/justice/civil>

Úrad pre publikácie

Európska justičná sieť v
občianskych a obchodných veciach

